

Trær vokser ikke på penger

Og andre medie- og publikumsperspektiver på regnskogmilliardene

Laila Borge

Masteroppgave i medievitenskap

Institutt for medier og kommunikasjon

UNIVERSITETET I OSLO

31.05.2014

Trær vokser ikke på penger

Og andre medie- og publikumsperspektiver på regnskogmilliardene

*Med tiltak i regnskogen ville det vært latterlig billig
å gjøre Norge karbonnøytralt allerede i 2008.*

(Kjetil B. Alstadheim, 11. juli 2007)

*Underveis vil vi lære at trær ikke vokser på penger.
De vokser på ting som bare i begrenset grad kan
kjøpes for norske kroner.*

(Arild Angelsen, 27. desember 2007)

Laila Borge

Masteroppgave i medievitenskap
Institutt for medier og kommunikasjon
Universitetet i Oslo

31. Mai 2014

© Laila Borge

2014

Trær vokser ikke på penger

Og andre medie- og publikumsperspektiver på regnskogmilliardene

Laila Borge

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Klima- og skogprosjektet er en viktig del av Norges utenriks- og klimapolitikk. Prosjektet utgjør rundt ti prosent av Norges bistandsbudsjett. Det er omtalt som et av de viktigste og mest prestisjefylte norske bistandsprosjektene, og har som mål å gå foran i det internasjonale arbeidet med å redusere klimagassutslippene. Satsingen har bred politisk støtte. I denne oppgaven ser jeg på hvilke rammer media har plassert prosjektet i, og om medias rammer samsvarer med regjeringens fremstilling av prosjektet. Jeg har også undersøkt hvordan et knippe norske borgere reflekterer rundt prosjektet. Prosjektet har fått stor grad av positiv omtale i media: Prosjektet gir kostnadseffektive klimakutt og er en del av Norges bidrag til å redde verden. Men også kritiske vinklinger har vært presentert i media: Dette er ikke så lett som vi tror – trær vokser ikke på penger. Respondentene som jeg har intervjuet har fått det meste av informasjon om prosjektet fra media. Men de bruker egen bakgrunn til å tolke informasjonen. De legger vekt på verdier, årsaker og konsekvenser, og stiller kritiske spørsmål: Hvorfor vil Norge redde verden? Og er klima- og skogprosjektet løsningen?

Abstract

The Norwegian Climate and Forest Initiative is an important part of Norway's foreign and climate policy. The investment amounts to about ten per cent of the aid budget. It is referred to as one of the most important and prestigious Norwegian aid projects. It aims to take the lead in international efforts to reduce greenhouse gas emissions. The initiative has broad political support. In this paper, I investigate what frames the media has placed the project in, and if the media frames correspond with the Norwegian government's presentation of the project. The project has received largely positive media coverage: The project provides cost efficient emission cuts and is part of Norway's contribution to saving the world. But also critical approaches have been presented in the media: This is not as easy as we think - trees do not grow on money. The respondents in the audience study have received most of the information about the project from the media. But they use their own background to interpret the information. They place emphasis on values, causes and consequences, and raises critical questions: Why would Norway save the world? And is the Climate and Forest Initiative the solution?

Forord

Å skrive en akademisk tekst på over hundre sider har vært en utfordring for en journalist som var vant til å skrive tekster på en brøkdel av lengden, og bli ferdig på en brøkdel av tiden. Det var en slik utfordring jeg ønsket meg da jeg bestemte meg for å ta mastergrad. Jeg ønsket å ha tid og anledning til å fordype meg i et tema. Jeg føler meg heldig som har fått anledning til å forske på et tema som jeg synes er engasjerende og viktig. Arbeidet har vært en spennende og lærerik prosess, og jeg har gledet meg til de dagene jeg hadde satt av til dette arbeidet.

Temaet for oppgaven hadde neppe blitt det samme om jeg ikke rett før jeg ble masterstudent fikk forespørsel om å gjøre en medieanalyse for Center for International Forestry Research (CIFOR) i forbindelse med deres Norad-støttede Global Comparative Study on REDD. Jeg vil derfor takke for oppdraget, og da spesielt takk til Maria Brockhaus og Arild Angelsen.

Så vil jeg takke respondentene for at dere åpnet dere og var villige til å la meg ta del i refleksjonene deres. Uten dere hadde denne oppgaven blitt noe helt annet enn det den er i dag. Kommunikasjonsrådgiver Gunhild Oland Santos-Nedrelid, takk for at du tok deg tid til å fortelle hva du ønsker å formidle om prosjektet. Takk også til journalistene Ole Mathismoen, Kjetil B. Alstadheim og Anne Marte Blindheim for at dere delte av erfaringene deres med å dekke temaet. Takk til veileder Ragnar Waldahl (vår 2012 til vår 2014) som lot meg jobbe i mitt eget tempo, ga meg raske svar når jeg trengte det, og hadde god oversikt over relevante teorier og litteratur, og til biveileder Dag Elgesem for gode innspill. Takk til Elisabeth Eide og resten av Climate Crossroads-gruppen for gode tilbakemeldinger på mine tidlige utkast og tanker om oppgaven, og for stipend som gjorde det mulig for meg å jobbe mindre ved siden av masterarbeidet. Takk også til fleksible arbeidsgivere i LLA, Naturvernforbundet og Hordaland som gjort det mulig å kombinere studier og arbeidshverdag.

Jeg setter stor pris på venner og familie som har vært flinke til å spørre om hvordan det går med oppgaven, samtidig som dere har redusert prestasjonsangsten min ved å vise at det er viktigere ting i livet enn en masteroppgave. Spesielt takk til min flinke og støttende medstudent og venninne Silje Pileberg for uvurderlig inspirasjon og innspill – og til Stig for tålmodighet, oppmuntring og teknisk support.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Klima og skog på agendaen.....	2
1.2	Mål og problemstilling	3
1.3	Fremgangsmåte.....	4
2	Teori	7
2.1	Påvirkningsforskning i hundre år	7
2.1.1	Media som allmektig.....	8
2.1.2	Publikum som aktive mediebrukere.....	8
2.1.3	Langvarige, indirekte og kollektive effekter	9
2.1.4	Forhandlet mediemakt.....	10
2.2	Medierende faktorer	11
2.3	Egenskaper ved publikum	13
2.3.1	Publikums engasjement.....	13
2.3.2	Opinionsledere	14
2.4	Rammer	16
2.4.1	Rammekonkurranse.....	19
2.4.2	Rammeeffekter	21
2.5	Mitt rammeverk	23
3	Metoder	26
3.1	Metodetriangulering	26
3.2	Regjeringens strategiske rammer.....	27
3.2.1	Kvalitativ tekstanalyse	28
3.3	Medias rammer	29
3.3.1	Kvantitativ innholdsanalyse	30
3.3.2	Kvalitativ rammeanalyse.....	33
3.4	Publikums tolkningsrammer.....	34
3.4.1	Dybdeintervju.....	35
3.5	Reliabilitet, validitet og generalisering.....	40
4	Hvordan fremstiller regjeringen selv klima- og skogprosjektet?	42
4.1	Regjeringens strategiske rammer.....	42
4.1.1	Politikk: Norge går foran.....	43

4.1.2	Økonomi: Kostnadseffektive klimakutt som skaper utvikling.....	46
4.1.3	Kultur og sivilsamfunn: Urfolks rettigheter skal ivaretas	48
4.1.4	Styresett: Kontroll er mulig og vi ser resultater	49
4.1.5	Vitenskap: Komplisert men gjennomførbart.....	50
4.1.6	Økologi: Et helt nødvendig klimatiltak	51
4.2	Perspektiv: Norges initiativ har positiv effekt	52
5	Hvordan har media fremstilt klima- og skogprosjektet?	54
5.1	Omfanget av mediedekningen	54
5.2	Aktører.....	55
5.3	Medias rammer	59
5.3.1	Politikk: Norge redder verden på bortebane.....	60
5.3.2	Økonomi: Økonomisk effektiv klimabistand	64
5.3.3	Kultur og sivilsamfunn: Fokus på nordmenn	67
5.3.4	Styresett: Utfordringer i mottakerlandene	68
5.3.5	Vitenskap : Ikke så lett som du tror.....	69
5.3.6	Økologi: Et helt nødvendig klimatiltak	71
5.4	Forskjeller mellom avisene.....	72
5.5	Perspektiver: Fra optimistiske prognoser til balanserte diagnoser	75
6	Hvilke tolkningsrammer bruker publikum?	80
6.1	Publikums tolkningsrammer.....	80
6.1.1	Politikk: Hvorfor vil Norge redde verden?	81
6.1.2	Økonomi: Storslått satsning, men er det effektivt?	85
6.1.3	Kultur og sivilsamfunn: Hvordan går det med urfolkene?.....	87
6.1.4	Styresett: Fare for korrupsjon, vanskelig å overvåke	89
6.1.5	Vitenskap : Neppe så lett i praksis	90
6.1.6	Økologi: Et helt nødvendig klimatiltak	91
6.2	Perspektiver: Positive til formålet, skeptiske til metoden?.....	92
7	Likheter og forskjeller på rammene	94
7.1	Regjeringen og media	94
7.2	Rammenes gjennomslag	95
7.3	Nyhetsverdiens betydning.....	99
7.4	Verdier og erfaringer som korrektiv for publikum	100
7.5	Konklusjon.....	102

7.6 Oppgavens begrensninger.....	104
Litteraturliste	105
Vedlegg	116

Figurer

Figur 1: Andel rammer med talspersoner og motstemmer.....	56
Figur 2: Motstemmer i forhold til talspersonens syn på KoS.	56
Figur 3: Antall talspersoner og motstemmer fra ulike grupper.	58
Figur 4: Rammenes tematiske fordeling, og oversikt over undertemaene innen politikk.....	59
Figur 5: Stoffmengde i avisene år for år.....	73
Figur 6: Andel av rammene som har talsperson og motstemme per avis.....	74
Figur 7: Overordnede tema fordelt på avis.....	75
Figur 8: Egenskaper ved rammene, år for år.	77
Figur 9: Synet på KoS, år for år.	77
Figur 10: Aktørenes ønsker, år for år.	78

1 Innledning

Så lenge jeg kan huske, har begrepet «regnskog» vekket sterke følelser i meg. Jeg har ikke noen direkte tilknytning til regnskogområder. Da jeg begynte å jobbe med denne oppgaven hadde jeg aldri besøkt en tropisk regnskog. Bilder jeg hadde sett og kunnskapen jeg hadde tilegnet meg om disse skogenes artsrikdom, om deres betydning for utvikling av medisiner og skogenes enorme CO₂-opptak hadde likevel gitt meg et sterkt inntrykk av skogene og deres betydning. Jeg visste at over halvparten av de tropiske regnskogene er borte, og at unike plante- og dyrearter, store karbonlagre og livsgrunnlaget for urfolk forsvinner med skogene. Derfor ble jeg opprørt og trist av å høre historier om nedhugging av regnskog. Jeg følte at dette var noe som angikk meg personlig, ettersom skogene har global betydning både for klimaet, artsrikdommen og tilgangen på kjente og ukjente naturressurser. Jeg følte at nedhuggingen av regnskogene var udelte negativt for meg, jeg klarte meg fint uten både regnskogtømmer, brasilianske hamburgere og asiatisk palmeolje.

Hvordan hadde jeg fått de sterke følelsene for regnskogen, her jeg bor tusenvis av kilometer unna den tropiske regnskogen? Sannsynligvis har media spilt en stor rolle for informasjonstilgangen min, sammen med lærebøker, lærere, familie og andre innflytelsesrike samtalepartnere. Samtidig vil jeg tro at personligheten min hatt mye å si for at denne informasjonen har gjort så sterkt inntrykk på meg.

På samme tid som jeg bestemte meg for å ta en mastergrad, fikk jeg spørsmål om jeg kunne gjennomføre en innholdsanalyse av den norske mediedekningen av FNs avskogingsprogram REDD (Reduced emissions from deforestation and forest degradation) i forbindelse med en internasjonal studie av programmet. Fordi jeg allerede hadde et engasjement for regnskog og klima var det nærliggende å velge samme analysekasus for masteroppgaven. Redusert avskoging er omtalt som et av de viktigste klimatiltakene for den norske regjeringen, derfor virket det også som et viktig tema å studere. Samtidig var jeg interessert i mediepåvirkning, og ønsket å bruke masterstudiene til å sette meg bedre inn i den forskningen som finnes om påvirkning generelt, og medieeffekter spesielt. Jeg endte med å undersøke medierammer, altså måten media har presentert og vinklet saker om Regjeringens klima- og skogprosjekt (KoS). Medierammer sies å ha stor betydning på hvordan folk tenker om et tema som KoS. Jeg valgte å kombinere innholdsanalysen med en publikumsundersøkelse for å undersøke hvordan folk tenker om KoS.

1.1 Klima og skog på agendaen

Høsten 2006 fikk Al Gores klimadokumentar "En ubehagelig sannhet" stor oppmerksomhet. Den viste at global oppvarming allerede hadde begynt å sette sine spor. Samme høst kom den britiske økonomen Nicholas Sterns rapport om de økonomiske konsekvensene av klimaendringene ("The Stern Review on the Economic Effects of Climate Change," 2006). Ifølge rapporten ville det være langt dyrere for verdenssamfunnet å tilpasse seg klimaendringene, enn å redusere klimagassutslippene. Desember 2006 var den varmeste desembermåneden som hadde vært registrert i Norge. Det var lite snø, og norske skikjendiser startet en kampanje som de kalte "Hvit vinter". I 2007 kom den fjerde rapporten til FNs klimapanel. Rapporten slo fast at global oppvarming uten tvil fant sted, og at det var mer enn 90 prosent sannsynlighet for at det meste av oppvarmingen skyldes menneskelige aktiviteter (IPCC, 2007). Klimaendringene fikk oppmerksomhet på flere toppmøter, og rett før et G8-møte erklærte president Bush at USA anser klimaendringer som et "alvorlig problem". I desember 2007 ble det trettende partsmøtet i FNs klimakonvensjon (COP 13) arrangert på Bali. Alle disse hendelsene bidro til å sette klima på dagsorden i norske medier. Flere norske aviser lanserte egne klimavignetter og trykket serier med klimaartikler.

På samme tid kom en bestemt type skogbevaring på agendaen: Bevaring av tropiske skoger i utviklingsland. Rapporten fra FNs klimapanel antydte at 20 prosent av de globale CO₂-utslippene skyldes avskoging, og Stern-rapporten viste at det mest effektive og rimeligste strakstiltaket for å begrense klimaendringene var å stanse tapet av tropiske skoger.

Regnskoglandene Papua Ny-Guinea og Costa Rica hadde i 2005, under COP12-møtet i Montreal, foreslått at utviklingsland som reduserte utslippene sine fra avskoging burde kompenseres økonomisk. Ideen var at industriland ved å love betaling for klimagevinsten kunne skape insentiver til å redusere avskogingen. Regnskogfondet og Naturvernforbundet foreslo i 2007 at Norge skulle bruke seks milliarder kroner årlig på regnskogbevaring. De daværende opposisjonspartiene Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, tok dette forslaget med seg i klimaforhandlinger med regjeringspartiene Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet. Resultatet ble tre milliarder kroner årlig til regnskogbevaring som en del av klimaforliket mellom de seks partiene.

FNs klimapanel og Al Gore fikk i 2007 Nobels fredspris for sin innsats for å skape og spre økt kunnskap om menneskeskapte klimaendringer. Stoltenberg kom rett fra fredsprisutdelingen til klimakonferansen på Bali. Der lovet han at Norge skulle gjøre sitt ytterste for å bremse

klimaendringene. Han fremhevet at rike land må bære hovedbyrden, ved både å redusere utslippene i egne land, og å finansiere reduksjoner i utviklingsland. Deretter annonserte han at Norge ville støtte redusert avskoging i utviklingsland med mer enn 500 millioner dollar (tre milliarder kroner) i året. Våren 2008 ble Regjeringens klima- og skogprosjekt (KoS) opprettet. I 2013 vedtok Stortinget at KoS skulle videreføres frem til 2020.

Gjennom KoS har Norge tatt en ledende rolle og blitt den viktigste finansieringskilden for FNs avskogingsprogram REDD. Målet med REDD-programmet er å støtte nasjonale prosesser for å redusere utslipp fra avskoging og skogforringelse, skogkonservering, bærekraftig forvaltning av skoger og økning av karbonlageret i skogene (REDD+). REDD-programmet skal jobbe for en informert og meningsfull involvering av alle interessenter, også urbefolkning og andre samfunn som er avhengige av skogene.

1.2 Mål og problemstilling

“Everybody knows how not to cut down a tree,” sa Jens Stoltenberg da han på Bali i 2007 annonserte for verdenssamfunnet at Norge ville bruke tre milliarder kroner årlig på å hindre avskoging i utviklingsland. Han hadde store deler av den meningsbærende eliten i Norge i ryggen. Både aviskommentatorer, miljøvernorganisasjoner og opposisjonspartier hadde ønsket seg regnskogmilliarder, og begrunnet det med at dette var et betydningsfullt tiltak som ville gi stor og rask effekt. ”Et tiltak som vil få øyeblikkelig effekt, og virkelig bety noe,” sa leder Lars Haltbrekken i Naturvernforbundet (Mathismoen, 2007b). ”Med tiltak i regnskogen ville det vært latterlig billig å gjøre Norge karbonnøytralt allerede i 2008,” skrev journalist Kjetil B. Alstadheim i en kommentar i Dagens Næringsliv (Alstadheim, 2007b).

Men ville det være så lett som det kunne høres ut som å redusere avskogingen? Nei, mente utviklingsøkonom Arild Angelsen ved Universitetet for miljø og biovitenskap (UMB): Trær vokser ikke på penger (Angelsen, 2007). Angelsen hadde god innsikt i avskogingsproblemer i regnskogland, og påpekte en rekke utfordringer: Uklare rettigheter til skogene, konflikter i skoglandene og dårlig kontroll over hva som foregår i skogene. I 2007 og 2008 jublet likevel de fleste over Norges initiativ. Optimismen var stor. Siden har skepsisen økt. Stadig flere har stilt spørsmålstegn ved prosjektets suksess. Ett tema som fikk oppmerksomhet i 2012 og 2013, var at regnskogmilliarder fortsatt sto ubrukt på en konto i Norges Bank. Høyre og Fremskrittspartiet brukte dette som argument for å redusere bevilgningene til prosjektet da de

overtok regjeringsmakten høsten 2013. Samtidig kan prosjektet vise til positive resultater, og Solberg-regjeringen har besluttet at prosjektet skal forlenges frem til 2020.

Jeg vil i denne oppgaven ikke gi noe svar på om trær vokser på penger eller ikke. Jeg vil derimot undersøke ulike perspektiver på regnskogmilliardene ved å se på hvilke rammer prosjektet har blitt plassert i. Vi kan se for oss en kommunikasjonsprosess der informasjon om prosjektet går fra prosjektets ”eier” regjeringen til media, og fra media og videre til publikum:

Regjeringen → Media → Publikum

Denne prosessen er neppe så lineær og enveis som modellen kan gi inntrykk av. Vi kan se for oss at pilene kan gå i begge retninger, hoppe over et ledd eller at det kan komme piler fra andre steder. Jeg er interessert i hvor stor grad av samsvar det er mellom de tre gruppens rammer, og vil derfor undersøke både hvordan regjeringen selv fremstiller prosjektet, hvordan det har blitt fremstilt i media, og hvordan et knippe norske borgere reflekterer rundt prosjektet. Jeg har formulert følgende problemstilling:

Hvilke rammer bruker regjeringen, media og publikum på klima- og skogprosjektet?

For å svare på dette må jeg gjennomføre flere undersøkelser. Jeg har delt problemstillingen inn i fire delproblemstillinger for å synliggjøre hvilke undersøkelser jeg må gjøre:

1. Hvilke rammer bruker regjeringen i sine beskrivelser av klima- og skogprosjektet?
2. Hvilke rammer har media brukt på klima- og skogprosjektet?
3. Hvilke tolkningsrammer bruker norske opinionsledere på klima- og skogprosjektet?
4. Er det samsvar mellom de tre gruppens rammer?

1.3 Fremgangsmåte

Jeg må gå gjennom et ganske bredt materiale for å kunne svare på disse spørsmålene. Årsaken til at jeg går så bredt ut, er at jeg er interessert i sammenhengen mellom de tre gruppene, regjeringen, media og publikum. Hvor stor betydning har media hatt for publikums oppfatning av prosjektet? Har media også hatt betydning for selve prosjektets utvikling? Siden dette er en oppgave i medievitenskap, vil mitt hovedfokus være på media som mellomledd. Media er regjeringens viktigste kanal ut til publikum for informasjon om klima- og skogprosjektet, sier prosjektets kommunikasjonsrådgiver. Det er i regjeringens interesse å vektlegge visse deler av prosjektet og formidle informasjonen på bestemte måter. Den måten

regjeringen foretrekker å fremstille prosjektet på, kan vi kalle regjeringens strategiske rammer. I hvor stor grad gjenspeiles disse i medierammene, og finner vi dem igjen ute hos medias publikum? Har media også presentert alternative rammer? Regjeringen har vært den viktigste kilden til informasjon om KoS for media, men også andre forhold spiller inn på medierammene. Journalister vil blant annet ta hensyn til nyhetskriterier, andre kilder og interne forhold i redaksjonen. For å kunne vurdere om regjeringens rammer gjenspeiles i media, må jeg altså undersøke hvilke rammer regjeringen og prosjektets ansatte bruker.

En del forskere tar det for gitt at medierammene har stor effekt på publikum, og undersøker derfor kun medierammene selv om det de er interesserte i er effekten. Mitt analysekasus, KoS, er noe de færreste blant norske medias publikum har personlig befatning med – til forskjell fra for eksempel barnehagepolitikk og eldrepolitikk, som folk kan ha et nærere forhold til. Tidligere forskning har vist at medierammene er spesielt viktige når publikum skal ta stilling til tema de ikke har personlig erfaring med. Jeg kunne altså ha valgt å nøye meg med å sammenligne medierammene med regjeringens rammer, og trukket slutninger om medias rolle. Samtidig vet vi at meningsdanning er en kompleks prosess, og at folks bakgrunn og omgangskrets kan ha betydning for hvordan de tolker et tema. Derfor mener jeg at det har vært viktig også å gjøre en publikumsundersøkelse. Dette er i tråd med en konstruksjonistisk tilnærming til rammestudiet. Ifølge denne tilnærmingen dannes rammene gjennom en samhandling mellom både aktører, media og publikum, og det er derfor ikke tilstrekkelig å undersøke kun ett av leddene i prosessen (D'Angelo, 2002; Gamson & Modigliani, 1989).

Jeg har benyttet meg av en integrert forskningsdesign, med flere typer data, og flere metoder for å finne og analysere data. For å undersøke medieinnholdet har jeg gjort en kvantitativ innholdsanalyse, der jeg ser på hvilken kontekst hver enkelt artikkel plasserer temaet i. I analysen har jeg også sett på hvilke aktører som er synlige i artiklene. Dette kan ha betydning for hvilke rammer som blir presentert. Jeg har gått gjennom artikler i tre norske aviser i perioden fra prosjektet kom på den politiske agendaen i 2007 og ut 2013. Denne kvantitative innholdsanalysen har gitt meg en overordnet oversikt over rammer som er brukt om temaet. Jeg har gjort en dypere kvalitativ analyse av materialet for å gi mer normative beskrivelser av rammene. I tillegg har jeg intervjuet tre journalister som har dekket temaet, for å få bakgrunnsinformasjon om hvilke vurderinger de har lagt til grunn for medieinnholdet. Som D'Angelo (2002) påpeker bør ikke forskere som er interessert i rammer bare studere tekstenes egenskaper, men også de journalistiske intensjonene, nyhetsverdiene og formatene som er

med på å skape rammene. For å finne frem til regjeringens rammer har jeg gjort en kvalitativ tekstanalyse av innholdet på regjeringens nettsider og ministeres taler om temaet, og intervjuet en kommunikasjonsrådgiver. I publikumsundersøkelsen har jeg intervjuet ti personer med ulik bakgrunn, som alle er samfunnsengasjerte og trolig kan kalles horisontale opinionsledere. Opinionsledere er vanligvis aktive mediebrukere, og fungerer ofte som et mellomledd mellom media og mennesker i omgangskretsen sin.

I problemstillingen er det et underforstått spørsmål om påvirkning. Hvis det er stort samsvar mellom rammene brukt av regjeringen, media og respondentene, skyldes det at det har skjedd en påvirkning? Dette spørsmålet vil jeg ikke kunne gi noe sikkert svar på i denne oppgaven. Spørsmål om årsaksretning er vanskelige å svare på og ville kreve en omfattende forskningsdesign der jeg hadde klart å isolere medierammene fra andre faktorer. Derfor er dette heller ikke en del av problemstillingen. Det vil likevel være en naturlig del av drøftingen når jeg undersøker sammenhengene mellom medias og publikums rammer. Jeg vil derfor trekke inn teorier om og tidligere forskning på påvirkning generelt, og rammeeffekter spesielt. Rammer har vist seg å kunne ha stor betydning for hvordan folk tenker på og tolker en sak. Jeg vil komme nærmere inn på påvirkningsforskning i teorikapittelet.

I teorikapittelet vil jeg også forklare teori om opinionsledere, ettersom mine respondenter trolig kan plasseres i denne kategorien. Videre vil jeg gi en gjennomgang av rammebegrepet. Begrepet har vært operasjonalisert på ulike måter av ulike forskere. Jeg vil derfor gå nærmest inn på de fortolkningene av begrepet som er relevante for min operasjonalisering.

I metodekapittelet vil jeg gi en oversikt over de metodene jeg har brukt. Jeg vil redegjøre for fremgangsmåten min og vurdere de valgene jeg har tatt.

Deretter kommer jeg inn på resultatene av undersøkelsen min. Jeg vil først presentere og analysere de rammene som jeg har funnet i regjeringens kommunikasjon om prosjektet. Deretter vil jeg presentere medierammene. Disse vil jeg analysere i lys av de funnene jeg allerede har presentert om regjeringens rammer. I neste kapittel vil jeg gå gjennom respondentenes tolkningsrammer, og analysere disse i lys av de tidligere presenterte medierammene. I det avsluttende kapittelet vil jeg trekke sammen trådene fra de tre foregående kapitlene. Er det sammenheng mellom regjeringens, medias og publikums rammer?

2 Teori

I dette kapitlet vil jeg presentere et teoretisk bakteppe for min analyse. Jeg vil gi en kort innføring i hvordan synet på medias påvirkningskraft har utviklet seg de siste hundre årene. Deretter vil jeg gå dypere inn i de teoretiske perspektivene som denne oppgaven bygger på.

2.1 Påvirkningsforskning i hundre år

Siden massemedienes oppblomstring for vel hundre år siden, har forskere interessert seg for hvilke konsekvenser denne massekommunikasjonen kan få. Fra et kommersielt perspektiv har det vært interessant for produsenter og annonsører å vite hvordan de kan nå ut med budskapet sitt. Fra et psykologisk perspektiv har det vært interessant å vite hvilken effekt mediekonsum kan ha på det enkelte individ. Fra et sosiologisk perspektiv har det vært interessant å vite hvordan media kan påvirke samfunnet. Denne oppgaven befinner seg i krysningspunktet mellom det psykologiske og det sosiologiske perspektivet. Jeg vil ha med meg det individorienterte synet fra psykologien i analysen av dybdeintervjuene, ved at jeg vil vurdere hva den enkelte respondents personlighet og erfaring kan bety for svarene de gir. Samtidig er det samfunnsperspektivet fra sosiologien som gjør at jeg synes problemstillingen i oppgaven er interessant. Hvis media har stor betydning for hvordan norske avislesere snakker om KoS, kan dette i neste omgang ha betydning for hva norske velgere mener om den norske klimapolitikken, og kanskje også for hva de tenker om sine egne klimarettede handlinger? Det ligger utenfor denne masteroppgavens rekkevidde å svare på disse store spørsmålene, men de er altså årsaken til at jeg synes mine forskningsspørsmål er interessante. Da er det nyttig å ha i bakhodet medias rolle i samfunnet og i sosialiseringen av samfunnets borgere. Jeg vil derfor redegjøre kort for de viktigste perspektivene på dette opp gjennom årene.

Gjennom medievitenskapens historie, har synet på medias effekt forandret seg. ”Massemedia blei først tiltrudd å ha enorm innverknad, så liten innverknad, så litt sterkare, og så endå sterkare innverknad igjen” (Hagen, 1998, s. 25). Dagens teorier ser prosessen med påvirkning som karakterisert av flere steg og med flyt i flere retninger. Mediediskursen blandes på komplekse måter med mellommenneskelige diskurser i hverdagslivet (Schrøder, Murray, Drotner, & Kline, 2003). Dagens teorier bygger på de mest holdbare elementene fra tidligere teorier, og jeg vil derfor gå litt nærmere inn på de viktigste teoriene fra de siste hundre årene.

2.1.1 Media som allmektig

Ifølge McQuail (2010) har tenkningen omkring medieeffekter vært formet av tid, sted og samfunn. Han deler forskningen inn i fire faser, der hver fase representerer et nytt nivå på forståelsen av medieeffektene. Den første fasen strakte seg fra begynnelsen av 1900-tallet til 1930-tallet. På denne tiden så man på mediene som mektige og innflytelsesrike, med en direkte og umiddelbar innvirkning på publikum. Det lå lite empiri bak dette synet, som var basert på forestillinger om medias muligheter. Mediene ble sett på som allmektige og farlige påvirkningskanaler. Modellen kalles gjerne *injeksjonsnålsmodellen*, fordi man så for seg en direkte innsprøytning av mediebudskapet direkte i mottakernes hoder (Hagen, 1998, s. 27). Det ble derfor først og fremst forsket på medieinnholdet og lite på publikum for å finne ut hvilken virkning media hadde på publikum (Waldahl, 1998).

2.1.2 Publikum som aktive mediebrukere

På 1920- og 1930-tallet begynte man å studere medieeffekter ved bruk av spørreundersøkelser og eksperimenter, med inspirasjon fra sosialpsykologi (McQuail, 2010). Det gikk ikke lang tid før injeksjonsnålsmodellen ble utfordret, og man gikk inn i neste fase i forståelsen av medieeffekter, en fase som ifølge McQuail varte til tidlig på 1960-tallet. Empiriske studier som undersøkte publikum, ikke bare medieinnhold, viste at ulike individer kunne reagere ulikt på samme medieinnhold. Etter hvert begynte man å legge vekt på andre kilder til påvirkning, som alder, utdanning og kjønn, omgangskrets, eksisterende holdninger, personlighet, grad av interesse og motivasjon og tillit til kilden (McQuail, 2010, s. 456). Man innså at virkningen ikke skyldtes medieinnholdet alene, men et samspill mellom innhold og publikum (Waldahl, 1998), og det ble identifisert en rekke variabler som griper inn mellom media og publikum (Katz & Lazarsfeld, 2006 [1955]). Jeg vil komme nærmere inn på disse variablene senere. På samme tid kom også psykologen Leon Festinger med teorien om kognitiv dissonans (Festinger, 1957), som baserer seg på menneskers behov for å være konsistente. Den hevdet at folk bare forholdt seg til informasjon som harmonerte med deres eget liv, og at informasjonen ikke hadde noen effekt med mindre mottakeren var åpen for effekten. Etter hvert dannet det seg et inntrykk av at påvirkningen fra media vanligvis var ganske liten.

Bruksstudiene (Uses and gratification) var blant de retningene som oppsto på denne tiden. Bruksstudiene så på publikum som aktive mediebrukere. Bruksstudiene undersøkte individuelle forskjeller mellom brukerne, publikums motiver for å bruke media, og hvilke psykologiske og sosiale behov media dekket. Bruksstudiene var en motreaksjon mot

effektstudiene undervurdering av publikums rolle, men resultatet var gjerne en overvurdering av publikum som aktive mediekonsumenter (Giles, 2003; Waldahl, 1998).

2.1.3 Langvarige, indirekte og kollektive effekter

På 1960- og -70-tallet var det en fornyet interesse for effektforskning, som blant annet skyldtes at fjernsynet hadde brakt levende bilder inn i stuene. Mange mente at ideen om minimale effekter var en myte som blant annet skyldtes at man hadde lagt for stor vekt på kortsiktige effekter. Man gikk inn i en fase der media igjen ble tillagt makt (McQuail, 2010). Lang og Lang (1966) påpekte at medieeffekter er vanskelige å skille ut, ettersom de opererer sammen med en rekke andre faktorer. De mente at man kunne ha undervurdert medias påvirkning fordi mange hadde forsket på relativt konkrete og kortsiktige effekter. Langvarige, indirekte og kollektive effekter fikk større fokus, og forskere viste større interesse for kognisjon (tanke- og minneprosesser) heller enn for holdninger og atferd. Samtidig ble det større fokus på variabler som kontekst, disposisjoner og motivasjon, og kollektive fenomener som opinionsklima, ideologi og kulturelle mønster (Hagen, 1998).

Forskere som så på nyhetseffekter, utviklet i denne fasen *dagsordenteorien*. De fokuserte på spredning av nyhetene, og målte dette ved å undersøke om publikum kunne huske bestemte hendelser. Man så på hvorvidt folk kjente til hendelsene, hvor viktige de mente hendelsene var, hvor mye informasjon de hadde fått med seg om hendelsene, og i hvor stor grad kunnskap om hendelsene kom først fra media eller fra personlig kontakt (McQuail, 2010). Dagsordenteorien går ut på at de sakene som får hyppig, omfattende og fremtredende mediedekning, vil oppfattes som viktige av publikum. Bernard Cohen kom i 1963 med denne klassiske slutningen som har blitt knyttet til dagsordeneffekten: Mediene har ikke nødvendigvis makt til å påvirke hva publikum tenker og mener, men de kan ha overraskende stor påvirkningskraft på hva folk tenker og mener noe om (McCombs & Shaw, 1972). Gjennom valgene media tar når de avgjør hva som har nyhetsverdi og hvor stor plass sakene får, er de altså med på å sette dagsorden for publikum. Eller som Lang og Lang skrev:

The mass media force attention to certain issues. They build up public images of political figures. They are constantly presenting objects suggesting what individuals in the mass should think about, know about, have feelings about (Lang & Lang, 1966, s. 468).

Lang og Lang påpekte videre at i måten media henvender seg til publikum på, er det underforstått hva som er den riktige måten å se på politikken på. Ut fra hvilket materiale mediene velger, kan vi få en følelse av å være bekjente med den politiske verden, selv om de fleste av oss bare har en indirekte kunnskap om hva politikken egentlig handler om. Det er i denne typen saker, såkalte "unobtrusive issues" som ligger utenfor publikums egen erfaringshorisont, medias dagsorden har vist seg å ha størst betydning (Waldahl, 2007, s. 135). KoS vil for de fleste nordmenn befinne seg utenfor deres egen erfaringshorisont, og de vil derfor i større grad være avhengige av media for å vurdere viktigheten av temaet.

Teorien om *priming*, som kan oversettes til *fokusering* på norsk (Waldahl, 2007), går ut fra at folk kan bruke mange ulike standarder når de skal gjøre seg opp en mening om en politikk, et politisk parti eller en politiker. Vi kan vurdere en politiker ut fra hans standpunkt innen miljøpolitikk, likestillingspolitikk eller skattepolitikk, ut fra hvordan han oppfører seg på pressekonferanser eller andre standarder. Iyengar og Kinder (1987) påpekte at folk ikke kan vurdere alle standardene når de skal ta et valg. I stedet for å gjøre grundige analyser av alt vi vet, tar vi intuitive snarveier. En av snarveiene er ifølge Iyengar og Kinder at vi stoler på den informasjonen som er lettest tilgjengelig. Vi vurderer et utvalg av det vi vet, og til dels benytter vi det utvalget vi kommer på der og da. Iyengar og Kinder fant at TV-nyheter hadde en fokuseringseffekt ved at de formet de standardene som folk evaluerte den amerikanske presidenten ut fra. Både dagsorden og fokusering handler om hvilke saker som gjøres tilgjengelige for folk. Forskjellen ligger, slik Iyengar og Kinder beskriver det, i publikums bevissthet. Mens effektiv agendasetting kun krever at publikum eksponeres for nyheter, krever fokusering et neste steg. Folk må koble nyhetssaken til et tema, og forstå at saken har implikasjoner for deres evaluering av temaet (Iyengar & Kinder, 1987).

2.1.4 Forhandlet mediemakt

Mens medieforskning tidligere først og fremst hadde vært drevet av samfunnsvitere, begynte humanister på 1980-tallet å interessere seg for medienes publikum. De ga kvalitativ forskning, og særlig dybdeintervju, en viktig plass i medieforskningen. De bidro også med en økt vektlegging av medieinnholdets tekstlige egenskaper, og større oppmerksomhet på forholdet mellom medieinnholdet og publikum. Man så for seg at det foregår en forhandling mellom media og publikum. McQuail (2010) kaller fasen etter 1980 for "negotiated media influence". Dette resulterte i fremveksten av *resepsjonsforskning*.

Den tidlige effektforskningen og den senere kultivasjonsforskningen vektla hva mediene gjør med publikum, mens bruksstudiene la vekt på hva publikum gjør med mediene.

Resepsjonsforskningen ser på hvordan mening dannes i et samspill mellom medieinnhold og publikum. Det er i dag utbredt enighet om at påvirkning skjer gjennom et slikt samspill (Waldahl, 1998). Resepsjonsforskningen handler mer om hvordan mening produseres i dette samspillet, enn om hvilke konsekvenser som kan oppstå. Denne erkjennelsen innebærer at det i resepsjonsstudier er nødvendig å kombinere innholds- og publikumsstudier. I likhet med bruksstudiene viser også resepsjonsforskningen at folk bruker og tolker budskap fra media svært ulikt. Samme budskap kan bli forstått på mange forskjellige måter (Østbye, 1999). I denne oppgaven har jeg valgt å kombinere innholdsstudie og publikumsstudie slik det er anbefalt for resepsjonsstudier. Jeg er imidlertid i større grad opptatt av langtidseffektene enn den typiske resepsjonsstudien som først og fremst ser på den meningsdannende prosessen. Dette vil jeg komme tilbake til i metodekapittelet.

Parallelt med fremveksten av resepsjonsforskning, utviklet også *cultural studies*-tradisjonen seg. Denne tradisjonen er opptatt av kultur som meningssystem. Kultur blir gjerne oppfattet som noe som er felles for en gruppe mennesker eller en sosial klasse. Stuart Hall, som var leder for Birmingham-senteret der tradisjonen oppsto, utviklet på 1980-tallet encoding/decoding-modellen. Denne kommunikasjonsmodellen fokuserer på hvordan både avsendere og mottakere tillegger en tekst mening ut fra kulturelle normer, egen ideologi, erfaringer og øvrig kontekst (Giles, 2003).

Denne siste fasen innebærer altså en forestilling om at den viktigste medieeffekten er meningsdanning. Media formidler et visst virkelighetsbilde ut til publikum. Det er opp til publikum selv om de overtar det synet som media presenterer. Dersom temaet er abstrakt eller fjernt i tid eller rom, kan media være den eneste tilgjengelige kilden til den informasjonen man trenger for å gjøre seg opp en mening. Men vanligvis er også tidligere ervervet kunnskap, personlig erfaring og sosialt eller kulturelt miljø viktige kilder til informasjon. Det foregår altså ikke en automatisk eller direkte overføring av meninger, men en forhandling mellom hva som tilbys, og hva mottakeren er tilbøyelig til å akseptere (McQuail, 2010).

2.2 Medierende faktorer

I begge de to siste fasene beskrevet over, har medieforskere vært bevisste på en rekke såkalte *medierende faktorer* som spiller inn på medias effekt på publikum. Hvilke faktorer dette er, er

det liten konsensus om i litteraturen om medieeffekter. Det er heller ikke enighet om hvordan de bør operasjonaliseres og måles, eller om de bidrar til økte eller reduserte medieeffekter (de Vreese, 2002). Noen medierende faktorer har imidlertid et bedre empirisk grunnlag enn andre. Ifølge McGuire (1973) handlet de viktigste variablene om kilde, innhold, kanal, mottakere og mål. McQuail (2010) forklarer at det er grunn til å tro at autoritære, pålitelige, attraktive eller nære kilder vil ha størst effekt. Innholdet er mest effektivt hvis det blir repetert, er konsistent, konkret og entydig, og uten alternativer (McQuail, 2010). Av variabler hos mottakeren trekker han frem grad av motivasjon eller involvering som en spesielt viktig faktor. Dersom temaet oppleves som fjernt eller lite viktig for mottakeren kan media ha større effekt.

Undersøkelser har også vist at mottakerens bakgrunn spiller en rolle for hvordan de oppfatter og påvirkes av media. Individuelle forskjeller som psykologiske egenskaper, erfaringer, verdier og holdninger, kan ha stor betydning for hvordan folk oppfatter, bearbeider, tolker og reagerer på medienes innhold. Sosiale kategorier som kjønn, alder og utdanning, livssituasjon og interesser har vist seg å ha stor betydning. Det samme har sosiale relasjoner, hvem man samhandler med i nærmiljø og arbeidsliv, hvilke samfunnsgrupper man er tilknyttet og hvilken posisjon man har innenfor ulike grupper (Waldahl, 1998). Basert på disse individuelle forskjellene, har mennesker ulike måter å oppfatte og prosessere ny informasjon på. I møtet med ny informasjon, kan vi se for oss at vi raskt aktiverer relevante *skjema* i hukommelsen. Disse mentale skjemaene fungerer som en guide for hvordan vi forstår den nye informasjonen. Skjemaene hjelper oss å filtrere, sortere og reorganisere informasjon mentalt. De hjelper oss å sette ny informasjon i en meningsfull kontekst og forstå et problems natur, snarere enn å lære nye fakta utenat (Graber, 1988). Hvor ofte og hvor nylig et skjema har vært brukt, er med på å avgjøre om det blir aktivert (Shah, Domke, & Wackman, 2010). Dersom den nye informasjonen ikke passer inn i noen av de eksisterende skjemaene, er det større sannsynlighet for at den bare "passerer" oppmerksomheten (de Vreese, 2002).

Kommunikasjonsprosessen og årsaksrekkefølgen er altså komplisert og variert. En rekke prosesser kan virke inn, men det er vanskelig å forutsi når og hvordan. Men det er sannsynlig at det er en sammenheng mellom bakgrunnen, levesettet og de mentale skjemaene våre og hvilken informasjon vi legger merke til, prosesserer og lagrer i hukommelsen. Personlige egenskaper kan også påvirke hvordan vi evaluerer informasjon for å få den til å passe sammen med etablerte oppfatninger. Dersom vi raskt kan gjøre oss opp en mening om et nytt tema, skyldes det sannsynligvis at vi raskt aktiverer et mentalt skjema som plasserer den nye

informasjonen i en kontekst basert på eksisterende verdier og kunnskap. Ut fra hva vi vet og kan, hvilken erfaring vi har og hvilke verdier vi har, er vi predisponert til å oppfatte ny informasjon på bestemte måter. Uten slike skjema som forenkler virkeligheten, ville det vært vanskelig å fungere sosialt i dagens komplekse verden.

Når folk har hørt eller lest om KoS, kan deres oppfatning av prosjektet altså avhenge av hvilke relevante skjema de har lett tilgjengelig. Hvilke skjema de har, og hvilke som er lett tilgjengelige, avhenger av hva de har hørt om lignende tema tidligere.

2.3 Egenskaper ved publikum

Som vi har sett er det en rekke faktorer som spiller inn på hvordan publikum forholder seg til en sak de får presentert i media. Den viktigste faktoren er ofte publikum selv. Jeg vil her se nærmere på noen av de egenskapene som kan være spesielt viktige i min undersøkelse.

2.3.1 Publikums engasjement

Grad av motivasjon og involvering ble nevnt som en viktig medierende faktor mellom media og publikum. Da jeg valgte respondenter til publikumsundersøkelsen min, valgte jeg å se etter personer som viste samfunnsengasjement. Dette gjorde jeg fordi jeg regnet med at de i større grad ville ha gjort seg opp en mening om KoS. Jeg gikk ikke inn for å finne folk med klimaengasjement, men valgte respondenter som hadde vist engasjement innen ulike områder. I analysen av publikumsundersøkelsen vil jeg være bevisst på hva dette kan bety.

Det er trolig mange nordmenn som mener at KoS dreier seg om et reelt og relevant problem, nemlig klimaendringene. 74,5 prosent av de spurte i en undersøkelse gjennomført i 2011 mente at vi vet nok til å kunne si at klimaendringene er et problem, og 64,4 prosent svarte i samme undersøkelse at de er bekymret for konsekvenser klimaendringene kan få for oss mennesker. 77 prosent var helt eller delvis enige i at den enkelte forbruker kan bidra til å redusere klimaendringene (Austgulen, 2012). Men dersom publikum skal føle et sterkt engasjement, er det også viktig at de oppfatter saken som noe som angår dem. Det kan være dette som er vanskeligst å oppnå med en sak som KoS.

Grunigs situasjonsteori klassifiserer publikum i ulike grupper ut fra hvor oppmerksomme de er på et problem, i hvor stor grad de oppsøker og prosesserer informasjon om et problem, i hvor stor grad de ser muligheter og hindringer, og i hvor stor grad de føler seg involvert

(Grunig & Hunt, 1984). Situasjonsteorien skiller mellom fire ulike måter borgerne kan reagere på en sak: Med problemløsende atferd, avmaktspreget atferd, rutinepreget atferd eller fatalistisk atferd. Respondentene i min undersøkelse passer i stor grad inn i den første gruppen, som problemløsere. De erkjenner at klimaendringene eksisterer, og de mener at det er mulig å gjøre noe med det. Dermed kan vi forvente at de setter seg inn i sakens ulike aspekter, og at de er i stand til å bruke informasjonen. Hvorvidt de også selv gjør noe med problemet, kan komme an på hvor involverte de føler seg (Grunig & Hunt, 1984).

Overbevisende og tillitvekkende informasjon har store muligheter for å nå frem til folk i denne gruppen. Samtidig har folk i denne gruppen klare oppfatninger, og lar seg ikke så lett påvirke (Waldahl, 2007). Vi kan derfor forvente at respondentene kjenner til KoS som en mulig løsning på problemet, men at meningene er delte om hvorvidt dette er en god løsning.

2.3.2 Opinionsledere

Mennesker som kan kalles problemløsere innen situasjonsteorien, vil ofte kunne klassifiseres som opinionsledere. Det kan også være tilfellet for respondentene i denne undersøkelsen.

Medieforskere har lenge vært bevisste på at opinionsledere har en viktig rolle i samfunnet.

Særleg når det er tale om påverknad via massemedia, vil vi ofte finne nokon som formidlar og tolkar budskapen frå media til omgivnadene sine. Dette mellomleddet mellom media og folk flest blei kalla opinionsleiarar. Dersom vi vil understreke trua på allmenngyldige lover innafor samfunnsvitskapane (à la naturvitskaplege lover), kan vi derfor omtale testegshypotesen som lova om opinionsleiarskap (Østbye, 1999, s. 197).

Paul F. Lazarsfeld var en innflytelsesrik forsker innen sosialpsykologi i tiden etter 1930. The people's choice-studien hans resulterte i *testegshypotesen*. Studien viste at det ikke er noen enkel sammenheng mellom det å bli eksponert for et mediebudskap og det å endre holdninger og atferd. Ifølge testegshypotesen overføres ideer ofte fra media til mindre aktive deler av befolkningen via et mellomledd som Lazarsfeld kalte opinionsledere (Lazarsfeld, Berelson, & Gaudet, 1968 [1944]). Opinionslederne er ikke formelle ledere, men innflytelsesrike personer i sine omgangskretser. De sprer et utvalg av informasjon de har fått med seg videre til sine personlige nettverk. Noen ganger er de bare kanaler. Andre ganger velger, tolker eller er de talsmenn for budskapet (Katz & Lazarsfeld, 2006 [1955]). Men selv når de ikke endrer på saksinnholdet, vil budskapet få en annen verdi enn om det hadde blitt formidlet direkte fra

media. Når en opinionsleder har gått god for innholdet, får det større betydning for mottakeren (Østbye, 1999). Opinionsledere er altså i stor grad en form for rådgivere overfor likesinnede (Weimann, 1994). Dette er såkalte horisontale opinionsledere, altså folk som man møter i hverdagen, personer man ser opp til, men som er i samme gruppe som en selv. Til sammenligning finnes det også vertikale opinionsledere. Dette er politikere og andre ledere som setter emner på dagsorden (Katz & Lazarsfeld, 2006 [1955]).

Lazarsfelds hypotese vekket interesse. Lazarsfeld og kollegene hans ved Columbia University's Bureau of Applied Social Research gjorde omfattende studier av 1940-årenes presidentkampanjer og hvordan velgerne gjorde sine valg. Siden har konseptet om opinionslederskap også blitt mye brukt innen markedsføring og spredning av mote, helse, og innovasjon. Innen politikk har man funnet ut at sosiale nettverk er aktive og populære kanaler, men informasjonsflyten i nettverkene har først og fremst en tendens til å forsterke eksisterende politiske preferanser fordi folks personlige nettverk stort sett er satt sammen av folk med lignende verdier og holdninger som ens egne (Weimann, 1994).

Det er funnet tegn på opinionsledere som kun har lederskap innen ett bestemt tema, men det finnes også såkalte polymorfe opinionsledere, som har påvirkning på andre innen en rekke tema. Det var Robert Merton som beskrev skillet mellom monomorf og polymorf innflytelse etter sin studie fra Rovere i New Jersey. Målet med denne studien var å finne ut hvem opinionslederne var. Ett av funnene var altså at det varierte hvor mange sfærer opinionslederne hadde innflytelse i (Merton, 1957, s. 468). Folk kan dessuten være opinionsledere på enkelte områder og i enkelte nettverk, men følgere på andre. Hvilke områder man er opinionsleder på, er avhengig av både samfunnsstruktur, hva man interesserer seg for og hvilken troverdighet man har på ulike felt (Katz & Lazarsfeld, 2006 [1955]).

Samtidig har opinionsledere på ulike felt og i ulike sosiale segmenter en del fellestrekk. De er sosiale, engasjerte og liker å prate om det de interesserer seg for. Når du finner en opinionsleder, er du garantert å finne en samtale. Om politikk, mote, markedsføring, film, utdanning, sport (Katz & Lazarsfeld, 2006 [1955]). De holder seg oppdaterte, leser aviser og er generelt aktive. De er ikke mer intelligente enn følgerne, men de har kunnskap og er oppdaterte på feltene sine. De bruker flere ulike medier, flere personlige kilder og flere eksterne kilder for å oppdatere seg. De skiller seg også ofte ut ved at de er mentalt aktive: De er flinke til å fange opp informasjon, prosessere og forstå den, huske detaljer og bruke informasjonen i andre sammenhenger (Rogers, 2003; Weimann, 1994).

Mine respondenter passer godt til beskrivelsen av typiske opinionsledere.

2.4 Rammer

Hovedformålet med denne oppgaven er å vurdere hvilke rammer ulike grupper bruker på et tema. Før jeg går nærmere inn på hvilke metoder jeg har brukt, vil jeg gi en forklaring av hvordan jeg har tolket rammebegrepet.

We cannot be much interested in, or much moved by, the things we do not see. Of public affairs each of us sees very little, and therefore, they remain dull and unappetizing, until somebody, with the makings of an artist, has translated them into a moving picture (Lippmann, 1922, s. 104).

Den innflytelsesrike journalisten og filosofen Walter Lippmann påpekte at ingen kan være allestedsnærværende og allvitende. Mye av det vi tenker på og snakker om har vi ikke sett selv, og lite av kunnskapen vår om politikk og innsikten vår i offentlige saker kommer fra egen erfaring. I stedet får vi det meste fra media og samfunnseliten som presenteres i media, mente Lippmann: Media tegner opp et bilde av virkeligheten, og det er dette bildet vi forholder oss til når vi prøver å forstå offentlige saker.

Lippmann brukte ikke begrepene *dagsorden* eller *rammer* i sin tekst, men han ble en viktig inspirasjonskilde for senere utvikling av disse teoriene. Den første som tok rammebegrepet i bruk som et vitenskapelig begrep var trolig antropologen Gregory Bateson (1955, sitert i Goffman, 1974). Han brukte uttrykket ”rammer” om grunnleggende *elementer* som vi bruker til å bygge en definisjon av en situasjon, på samme måte som rammeverket vi trenger for å bygge et hus. Sosiologen Erving Goffman (1974) viste til Bateson da han kom med sin egen definisjon av rammebegrepet: Kognitive *strukturer* som vi bruker til å forstå hendelser i hverdagen. Han forklarte at rammene presenterer et *utsnitt* av virkeligheten, på samme måte som en bilderamme presenterer et utsnitt av et maleri eller et bilde. Gitlin (1980, sitert i Reese, 2010) beskrev rammer på en lignende måte, som noe som velger ut og vektlegger enkelte deler og ekskluderer andre. Innramming av en historie kan gi en fortolkningsbakgrunn som man vurderer historien ut fra, slik Graber (1988) formulerte det.

Rammebegrepet har sin bakgrunn i ulike disipliner, og har blitt operasjonalisert på ulike måter (Entman, 1993; Scheufele, 1999). Jeg ønsker derfor å klargjøre hvilke definisjoner jeg har tatt utgangspunkt i. I innholdsanalysen har jeg benyttet en kodebok utarbeidet av Monica Di

Gregorio, Stephan Price, Clare Saunders og Maria Brockhaus (2012). De beskriver en ramme som en konseptuell linse som setter enkelte deler av virkeligheten i skarpere fokus, mens andre skyves i bakgrunnen. De har bygget på Boykoffs studie av medierammer brukt om klimaendringer i USA og Storbritannia. Boykoff har i sin operasjonalisering av rammebegrepet sitert Goffman og Bennet sine definisjoner av rammer:

Goffman (1974) has defined it as the ways in which elements of discourse are assembled that then privilege certain interpretations and understandings over others. Media framing involves an inevitable series of choices to cover certain events within a larger current of dynamic activities. Bennett (2002) defines media framing as the process of “choosing a broad organizing theme for selecting, emphasizing, and linking the elements of a story such as the scenes, the characters, their actions, and supporting documentation” (Maxwell T. Boykoff, 2008).

Goffman (1974) omtaler også rammer som fortolkningsskjema som gjør oss i stand til å lokalisere og oppfatte hendelser både i eget liv og i verden for øvrig. Vi ser altså at rammer er nært beslektet med de tidligere omtalte mentale skjemaene. Benford og Snow (2000) forklarer forskjellen med at skjema er de forventningene vi har til en sak eller situasjon, mens rammene er en fortolkning av hva som faktisk foregår. Rammene justerer skjemaene våre i forhold til den enkelte situasjonen. Rammer hjelper oss altså å tolke alt fra enkle hverdagshendelser til kompliserte politiske saker. De fleste saker kan plasseres i ulike rammer. Hvilke rammer en avsender velger å presentere en sak i, kan være et resultat av strategiske valg, praktiske valg eller tilfeldigheter.

Entman, Matthes og Pellicano (2009) skiller mellom strategiske rammer, journalistiske rammer, medierammer/nyhetsrammer og rammeeffekter. Denne inndelingen kan være nyttig for å minne oss på at alle ledd i en kommunikasjonsprosess plasserer en sak i bestemte rammer, og at rammene må studeres og forstås forskjellig alt etter hvilket ledd i kommunikasjonsprosessen en tar for seg (Beyer, 2010). Strategiske rammer viser til de rammene som brukes av aktører som har bestemte interesser som de prøver å formidle. Hvilke rammer de bruker, kan avhenge av strategiske vurderinger av hva de mener vil gi et fordelaktig bilde av saken. Aktørenes strategiske rammer er en form for *rammebygging*. De må både kommunisere sin egen foretrukne versjon, og konkurrere med og eventuelt tilpasse seg andres rammer (Entman et al., 2009).

Journalistiske rammer er ”de seleksjons- og konstruksjonsprinsipper journalister benytter både når informasjon behandles, når en hendelse velges fremfor en annen, og når selve nyhetssaken produseres” (Beyer, 2010, s. 166). Journalistiske rammer er også rammebygging, journalistene bidrar til å bygge opp medierammene. Medierammene, som man finner i medieinnholdet, er de som er mest synlige ut mot publikum. Det er disse som vanligvis blir undersøkt i rammestudier. (Beyer, 2010; de Vreese, 2005). Mange studier ser også på konsekvensen av rammene. Konsekvensen kan være på individnivå eller samfunnsnivå. På individnivå kan man undersøke endrede holdninger til et tema, mens man på samfunnsnivå kan vurdere hvorvidt rammer har bidratt til å forme prosesser som politisk sosialisering, beslutningstaking og kollektive handlinger. De som har studert rammeeffekter, har ofte gjort det ved å studere *rammesettingen*, den prosessen som foregår i møtet mellom publikums tidligere kunnskap og holdninger, og nye rammer (de Vreese, 2005).

I mitt analysemateriale ser jeg på hvilke strategiske rammer regjeringen bruker. Andre aktører, for eksempel miljøvernorganisasjoner, kan også tenkes å ha bestemte rammer som de jobber for å synliggjøre. Jeg har ikke analysert andre gruppers strategiske rammer, men i medieanalysen ser jeg på hvilke aktører som har vært synlige i media. Dette kan gi en pekepinn på hvor vellykket ulike aktørers rammebygging har vært. Jeg ser til en viss grad også på journalistiske rammer, ved å intervju journalister som har dekket temaet. Men først og fremst vurderer jeg medierammer slik de har kommet til uttrykk i tre norske aviser, og rammeeffekter ved å vurdere ti respondenters tolkningsrammer opp mot medierammene.

Det er også vanlig å skille mellom *generiske* og *saksspesifikke* rammer. Saksspesifikke rammer er bare relevante for bestemte tema eller hendelser. De kan beskrives på et mer detaljert nivå enn generiske, men er vanskeligere å generalisere og sammenligne. Generiske rammer er i større grad generaliserbare, men det finnes likevel ulike sett av generiske rammer. Det viktigste er at de er så generelle at de kan brukes på tvers av ulike tema (de Vreese, 2002). I denne studien har jeg gruppert rammene etter tema som er nært knyttet til journalistiske stofftyper: Politikk, økonomi, kultur/sivilsamfunn, styresett, vitenskap og økologi. Dette kan oppfattes som en type overordnede, generiske rammer. Et annet sett generiske rammer som ofte har vært brukt for å koble medierammer til journalistiske normer og nyhetsverdier, er *episodiske* og *tematiske* rammer. Episodiske rammer bruker konkrete hendelser for å illustrere større tema, mens tematiske rammer har en mer abstrakt eller generell presentasjon av bevis og fakta (Iyengar, 1990, 1991; Reese, 2010). Iyengar viste hvordan tv-nyheter nærmest

konsekvent, og spesielt med politiske tema, presenterte nyhetene i en episodisk ramme. Med det økende produksjonspresset som journalistene opplever i dag, har episodiske rammer blitt enda mer utbredt (Pavlik, 2010). Skillet mellom episodiske og tematiske rammer har vært spesielt interessant i studiet av hvilke effekter rammene har. Episodiske rammer kan tenkes å oppfylle flere nyhetsverdier og være mer appellerende for publikum enn de kanskje mer presise, men kjedeligere, tematiske historiene. Samtidig mangler de episodiske rammene ofte den bredere konteksten, som kan gi publikum et bedre grunnlag for å vurdere selve temaet (Entman et al., 2009). Dette kan gi ulike effekter blant publikum. Episodiske rammer kan for eksempel føre til at publikum ser på individer som ansvarlige for en hendelse, mens tematiske rammer kan føre til at man snarere klandrer systemet for et problem (Iyengar, 1991).

KoS er et tema som i utgangspunktet kan virke fjernt og abstrakt. Da kan det oppleves særlig viktig å bruke episodiske rammer for å vekke lesernes interesse. Jeg har ikke gjort noen systematisk vurdering av i hvor stor grad mitt analysemateriale er presentert i episodiske eller tematiske rammer. Det er likevel tydelig at noen av mine rammer går mest i den episodiske eller tematiske retningen, og jeg vil når det er relevant trekke dette inn i analysen.

2.4.1 Rammekonkurranse

Ethvert tema vil altså kunne plasseres innen ulike rammer. Ofte vil en sak ha ulike partsinteresser som ser på noen rammer som mer fordelaktige enn andre. Da kan vi se for oss en situasjon der ulike aktører konkurrerer om å få sine foretrukne rammer presentert i media. Et eksempel kan være miljøvernorganisasjoner som vil kjempe for å få flest mulig saker presentert i en klima- og miljøramme, og som kan ha bestemte løsninger de ønsker å fremme.

Miller og Riechert (2010) ser på hvordan ulike rammer konkurrerer om å få definisjonsmakten over et tema. De deler rammeprosessen i fire faser. I første fase bygges rammene opp. Det kan for eksempel være en katastrofe, en kjendis, eller som i tilfellet med KoS, et politisk initiativ, som setter et tema på agendaen og setter i gang den første fasen i rammeprosessen. Det er i denne fasen partsinteresser har størst mulighet for å få sin definisjon av temaet eksponert i media, ettersom journalister som ønsker å være objektive vil la ulike aktører slippe til i spaltene. Etter hvert vil aktørene måtte kjempe mer for oppmerksomheten. Rammesyklusen går inn i neste fase, der rammene formes ut fra hvem som vinner konkurransen om oppmerksomhet i media. Hvem som får gjennomslag kan blant annet

avhenge av hvilke rammer som passer best overens med journalistenes nyhetskriterier¹. Journalistene kan kombinere elementer fra ulike rammer og danne nye rammer. For eksempel kan de bruke myndighetenes definisjon av problemet, uten å presentere myndighetenes foreslåtte løsning (Sheafer & Gabay, 2009). Rammesyklusen går inn i tredje fase når det begynner å bli synlig hvilke rammer som passer overens med publikums verdier og erfaringer. I denne fasen må interessegruppene tilpasse retorikken sin til de rammene som får størst gjennomslag hos publikum. I fjerde og siste fase er det én ramme som dominerer debatten. Dersom myndighetene tilpasser politikken til en bestemt ramme, er dette et tegn på at denne rammen har vunnet konkurransen. Tilhengere av tapende rammer kan enten tilpasse retorikken sin til den rådende rammen, eller gi etter og trekke seg fra debatten. Dersom de tapende rammene mister all oppmerksomhet, kan det gjøre den rådende definisjonen av situasjonen til ”normalen” (Miller & Riechert, 2010). Hvis noen bruker en annen ramme etter dette stadiet, risikerer de at publikum vil mene at de mangler troverdighet – eller rett og slett at publikum ikke forstår hva de snakker om. ”Thus the power of a frame can be as great as that of language itself” (Entman, 1993, s. 55).

Hvis media presenterer ulike, konkurrerende rammer, kan publikum kombinere effekten av disse på ulike måter (Scheufele & Tewksbury, 2007). Forskning har vist at kunnskapsrike personer sannsynligvis vil sammenligne konkurrerende rammer og bearbeide informasjonen på en systematisk måte. Det er de minst kunnskapsrike personene som mest sannsynlig vil bli påvirket av den mest dominerende medierammen (Chong & Druckman, 2007b). Ettersom mine respondenter er kunnskapsrike personer, er det naturlig å tro at de vurderer flere medierammer opp mot hverandre, og at det er deres egen bakgrunn som avgjør hvilken ramme de selv bruker, og ikke hvilken ramme som er dominerende i media. De er altså i stand til å gjøre egne fortolkninger dersom de presenteres for flere rammer. Porto (2007) la vekt på betydningen av tilgang til ulike rammer i den offentlige sfæren da han beskrev *den fortolkende borger*. Ifølge Portos modell er vanlige borgere i stand til å tolke den politiske virkeligheten på en konsekvent måte hvis en rekke tolkningsrammer er tilgjengelige i den offentlige sfære. Et mangfoldig nyhetsmiljø der man får presentert konkurrerende rammer vil ifølge Porto gi publikum nøkler til å tenke komplekst rundt den politiske situasjonen, selv om de ikke nødvendigvis er velinformert. Han legger altså langt på vei ansvaret for et velfungerende demokrati på media, i motsetning til tidligere filosofer: Lippmans teori om *den*

¹ I norske lærebøker beskrives nyhetskriteriene ofte som vesentlighet, identifikasjon, sensasjon, aktualitet og konflikt (Østlyngen & Øvrebø, 1999).

uvitende borgeren så på et informert publikum som avgjørende for demokratiet (Lippmann, 1922). Teorien om *den rasjonelle borgeren*, som blant annet ble beskrevet av Downs (1957, sitert i Porto, 2007), gikk ut på at folk var i stand til å få et nødvendig overblikk over politikken ved å ta snarveier. Snarveiene kunne være å identifisere seg med et politisk parti eller en ideologi, bruke tidligere erfaringer eller tommelfingerregler. Innen denne teorien mente man at det avgjørende for demokratiet var at folk hadde evnen til å ta disse snarveiene. Porto på sin side så på diversiteten av rammer i media, og ikke på folks kompetanse, som avgjørende for demokratiet. Den fjerde fasen i Miller og Riecherts rammesyklus er altså uheldig for demokratiet, ifølge Porto. Mediedekningen av KoS har ikke kommet inn i denne fasen. Som jeg skal vise i min analyse presenterer media fremdeles ulike alternative rammer.

2.4.2 Rammeeffekter

Innen resepsjonsforskning blir rammene oppfattet som sentrale for hvordan publikum tolker medietekster (Hagen, 1998). Rammer gir kontekst til hendelser og gjør det lettere å tolke hendelsene. Forskning har vist at selv små endringer i innrammingen av et tema eller en hendelse kan resultere i store endringer i folks vurdering av temaet:

For example, when asked whether they would favor or oppose allowing a hate group to hold a political rally, 85% of respondents answered in favor if the question was prefaced with the suggestion, "Given the importance of free speech," whereas only 45% were in favor when the question was prefaced with the phrase, "Given the risk of violence" (Sniderman & Theriault 2004, i Chong & Druckman, 2007a, s. 104).

Entman var en av de medieforskerne som tidlig tok i bruk rammebegrepet. I en artikkel publisert i 1993 forsøkte han å gi en samlende beskrivelse av begrepet. Denne beskrivelsen har ofte blitt brukt av andre:

To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described (Entman, 1993, s. 52).

Entman forklarer at rammer definerer problemer, gir en fortolkning av årsakene, gjør moralske bedømmelser og foreslår løsninger. Dersom en talsperson ønsker å få gjennomslag for sin fremstilling av virkeligheten, må han ifølge Entman ta hensyn til hvilke *skjema* som

finnes blant befolkningen og presentere en fortolkning av problem, årsaker, evaluering og løsning som med stor sannsynlighet vil bli passe overens med manges skjema (Entman et al., 2009). Effektive rammer vil dermed kunne påvirke publikums oppfatning av årsak og ansvar. Det har blant annet vært vist at folk vurderer årsak og ansvar annerledes hvis de får en sak fremstilt i en episodisk ramme, enn i en tematisk ramme:

Et typisk eksempel som gjerne trekkes frem er hvorvidt kriminalitet fremstår som et problem grunnet personlige egenskaper hos dem som begår kriminelle handlinger, eller om det er måten samfunnet er organisert på som skaper kriminaliteten (Aalberg & Brekken, 2007, s. 179).

Eksponering for visse rammer føre til endringer både på individnivå og på samfunnsnivå (de Vreese, 2005). Snow og Benford (2000) oppsummerte en del av forskningen som er gjort på rammeeffekter på samfunnsnivå i studier av folkebevegelser. De fant at motiverende rammer som maner til kamp eller gir en begrunnelse for hvorfor man bør handle hadde en spesielt stor effekt.

Det er uenighet om hvor sterk sammenheng det er mellom rammer på den ene siden og dagsorden og fokusering på den andre siden. Mens noen mener at rammeeffekter er en form for dagsordensetting, mener andre at de to prosessene fungerer på ulike måter. Jeg velger å ta utgangspunkt i Sheufele og Tewksburys (2007) forklaring av distinksjonen mellom begrepene. De forklarer at dagsordenteorien går ut fra at det har en effekt på publikum at et tema får en viss mengde oppmerksomhet og prosesseringstid. Økt trykk på en sak i media betyr at relevante områder i publikums tanker blir aktivert, og at relaterte konsepter blir aktivert. Når vi senere skal ta politiske avgjørelser, er disse konseptene gjenkallbare fra minnet og vil mer sannsynlig påvirke holdningene og vurderingene våre (Iyengar, 1990, 1991; Zaller, 1992). Rammetilnærmingen går ut fra at effekten avhenger av hvordan temaet beskrives eller hvilke merkelapper som brukes. Rammeeffekter er altså ikke effekter av det som kommuniseres, men snarere effekter av hvordan informasjonen blir presentert, eller innrammet. Den primære forskjellen på dagsorden og rammeeffekter, er altså forskjellen mellom *hvorvidt* vi tenker på et tema, som avhenger av hvilken tilgang vi har til informasjon om det, og *hvordan* vi tenker på det, som avhenger av hvordan vi anvender og tolker informasjonen. Skal det oppstå en rammeeffekt som påvirker hvordan vi tenker på et tema, må vi være i stand til å tolke informasjonen. Informasjonen må stemme overens med våre

mentale skjema. Vi må altså ha et eksisterende tankesett som gjør at det er logisk for oss å forstå og akseptere den fortolkningen som vi får presentert (Entman, 1993).

Den samme distinksjonen kan også forklare forskjellen på rammeeffekter og priming/fokusering. Fokusering kan gi effekt bare ved å gi folk økt *tilgang* til informasjon om et tema, mens en rammeeffekt oppstår ved at bestemte vurderinger blir mer *anvendbare* og derfor mer relevante (Scheufele & Tewksbury, 2007). Mottakeren må altså være mer oppmerksom for at det skal skje en rammeeffekt, men når en slik effekt først oppstår kan den ha større betydning for hvordan mottakeren vurderer et tema.

Gamson (1992) beskriver ethvert tema som en skog. De ulike rammene er kart som viser ulike veier gjennom skogen. Men folk behøver ikke å følge kartet. Dersom de er erfarne, har diskutert med andre eller har med seg nyttig utstyr i ryggsekken, kan de finne sin egen vei gjennom skogen. På samme måte kan folk forstå og snakke om et tema på ulike måter som er mer eller mindre avhengig av hvordan media har fremstilt temaet. Når folk vurderer et tema, behøver ikke temaet å være nært for at de skal kunne bruke erfaringskunnskapen sin. Gamson viste at folk for eksempel kan ha erfart at det er vanlig å ignorere sikkerhetsrutine i ulike situasjoner. Dette kan de bruke til å vurdere farene ved kjernekraftverk, uten å ha detaljert kjennskap til sikkerhetsrutinene ved kjernekraftverk. For mine respondenter vil KoS være et fjernt tema, men det betyr altså ikke at de ikke kan bruke egen erfaringskunnskap til å vurdere temaet. Gamson viste også at nærhet har en viss, men ikke avgjørende betydning, for hvor engasjerte folk blir når de snakker om et tema. Dette kan vi også se for oss i nordmenns diskusjoner om regnskogbevaring. Både hvor nært et tema føles, og hvor engasjerende det er, har effekt på hvor mye ressurser folk vil bruke på å forstå det. Et tema som de ikke er engasjert i, vil de sannsynligvis har mindre kunnskap om og bruke mindre energi på å forstå.

2.5 Mitt rammeverk

Jeg har gjort en innholdsanalyse av den norske mediedekningen av REDD+ som en del av CIFOR (Center for International Forestry Research) sin tverrnasjonale komparative studie av REDD, Global Comparative Study on REDD. I masteroppgaven har jeg tatt utgangspunkt i denne innholdsanalysen for å gjøre en nærmere vurdering av de medierammene som er hyppigst brukt rundt den norske satsningen, KoS. Jeg har derfor benyttet de samme overordnede temaene som ble brukt i CIFOR-studien. Jeg har valgt å bruke disse temaene som en kategorisering av rammene. Temaene kan også sammenlignes med generiske rammer,

generelle rammer som kan brukes om ulike tema. Enkelte, som Pan og Kosicki (1993, sitert i Reese, 2010), mener at et tema er det samme som en ramme fordi det har en strukturerende funksjon. Disse temaene går igjen hos både regjeringen, media og publikum. Dette kan skyldes at de er generelle og i liten grad utdyper problemer, årsaker, konsekvenser og moralske evalueringer slik Entman (1993) beskrev at rammer skulle gjøre. Derfor har jeg gått dypere inn i materialet for å gi mer normative, dynamiske beskrivelser av rammene. Disse normative rammene er mer saksspesifikke og konkrete, og innen disse er det lettere å se ulikheter mellom regjeringen, media og publikum.

Jeg kjenner ikke til at andre har gjort en rammeanalyse av norsk mediedekning av KoS. I analysen av de normative rammene har jeg imidlertid støttet meg på Elisabeth Eides diskursanalyse av samme tema (Eide, 2012), samt på analyser av norsk pressedekning av klima, miljø og bistand. Spesielt viktig har Terje Tvedts analyse av utviklingen av det norske og internasjonale bistandssystemet vært for meg. Han har vist hvordan politikere og media på slutten av 1990-tallet erklærte at Norge hadde blitt "Fredlandet" og en humanitær stormakt. Store ressurser hadde ifølge Tvedt blitt brukt på å forsterke denne diskursen, og gjøre det norske "godhetsregimet" til en del av den norske identiteten (Tvedt, 2009). Tvedt mener at det sørpolitiske systemet, drevet frem av Utenriksdepartementet og den sørpolitiske ledelsen, har hatt så store ressurser og så sterk legitimitet at det har vært i stand til å filtrere verden for nordmenn. Han viser til hvordan "Norges politiske ledelse har beskrevet landet som "verdensmester" i bistand i 30 år og som en "humanitær stormakt" i 15 år, og hvordan utenriksminister Thorbjørn Jagland i 2001 slo fast at "Norge er blitt en stormakt i internasjonalt fredsarbeid" (Tvedt, 2009, s. 153). Elisabeth Eide og Anne Hege Simonsens analyse av norsk pressedekning av den ikke-vestlige verden fra 1902 til 2002 viser at media langt på vei har bygget oppunder bildet av Norge som en humanitær stormakt. Politikken har sjelden blitt utfordret, og den debatten som gjengis i pressen dreier seg stort sett om budsjettstørrelse og bistandstekniske spørsmål. Men de viser også at medieomtalen av norsk fredsinnsett og norsk bistand ble mer nyansert og møtte kritikk i media fra begynnelsen av 1990-tallet (Eide & Simonsen, 2008).

I den følgende listen ramser jeg opp både de overordnede, forhåndsdefinerte temaene og de saksspesifikke rammene som jeg har identifisert i mitt materiale. I analysen vil jeg gi en nærmere utdyping av rammene.

- **Politikk** refererer til politikere, politiske prosesser og politiske påstander.
 - *Utslipp fra skog inn i klimakonvensjonen.*
 - *Norge redder verden.*
 - *Norge betaler avlat.*
 - *Norge kjøper innflytelse.*
- **Økonomi** referer til økonomiske tema, som finansiering og kostnadseffektivitet.
 - *Kostnadseffektive klimakutt.*
 - *Ikke så lett som du tror.*
 - *Klimabistand kan bidra til positiv utvikling.*
 - *Klimabistand kan gå ut over tradisjonell bistand.*
- **Kultur og sivilsamfunn** viser til sivile krav og rettigheter, folk og samfunns livsstil, forbruksmønster og populærkultur.
 - *Urfolks rettigheter skal ivaretas.*
 - *Prosjektet kan skade urfolks levekår.*
 - *Nordmenn gjør lite for å endre sine forbruksmønstre.*
- **Styresett** referer til generelle tilstander ved et lands styresett, som korrupsjon, håndheving av lover, mekanismer for måling, verifisering og rapportering (MRV) og styring av internasjonale fond.
 - *Utfordringer i mottakerlandene.*
 - *Kontroll er mulig og vi ser resultater.*
 - *Er kontroll mulig, og ser vi resultater?*
- **Vitenskap** dreier seg om nye funn, ny teknologi, innovative studier og vitenskapelige rapporter.
 - *Komplisert men gjennomførbart.*
 - *Ikke så lett som du tror.*
- **Økologi** refererer til økologiske og grønne tema, som skog, planter og biodiversitet, skogbevaring og CO2-utslipp knyttet til avskoging.
 - *Et helt nødvendig klimatiltak.*

Jeg vil nå gå over til å beskrive hvilke metoder jeg har brukt i denne oppgaven. Der vil jeg også gi en nærmere forklaring av rammeverket og hvordan jeg har benyttet det for å finne svar på problemstillingen i denne oppgaven.

3 Metoder

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for de metodene som er brukt i denne studien. Innen medieforskning kan man benytte en rekke ulike metoder, både kvalitative og kvantitative, for å samle inn og analysere informasjon om medier, medieinnhold, mediebruk og medieeffekter. Jeg har valgt ut metoder som kan være egnet til å svare på min problemstilling. Jeg vil her forklare hvilke metoder jeg har valgt å bruke og fremgangsmåten min. Jeg vil drøfte styrker og svakheter ved de ulike metodene.

3.1 Metodetriangulering

KoS er et komplekst og nyskapende prosjekt, og det er sannsynligvis få blant publikum som har direkte erfaring med dette eller lignende prosjekter. For å bli i stand til å tolke og vurdere slike tema er det sannsynlig at publikum er avhengig av medias veiledning (de Vreese, 2002). Det ligger altså i sakens natur at media kan ha potensial til å påvirke publikums oppfatning og evaluering av KoS. Jeg har valgt å undersøke hvilke rammer media har brukt når de har dekket KoS. Medierammer har potensial til å påvirke både individer og samfunn.

Det meste av forskningen på rammeeffekter har *enten* undersøkt medieinnholdet og tatt effektene nærmest for gitt, *eller* undersøkt publikum og oversett medieinnholdet og hvordan innholdet har kommet i stand (de Vreese, 2005; Entman, 1993). Shoemaker og Reese (1996) etterlyser flere studier som integrerer både produksjon, innhold og effekter. Norris m.fl.(1999) anbefaler også en integrert forskningsdesign. De påpeker at bruk av en enkelt metode kun gir innsikt i én dimensjon. De mener at ulike metoder kan hjelpe oss å forstå prosessen der en melding skapes, innholdet i melding og effektene av meldingen. Resepsjonsstudier er kanskje de studiene som oftest bruker integrert design, fordi de er interessert i meningsdanningen og påvirkningen som skjer i samspillet mellom medieinnholdet og publikum. En typisk resepsjonsstudie inneholder gjerne en innholdsstudie som avdekker meningene som kommer til uttrykk i medieteksten, og en publikumsstudie som avdekker hvordan mediets brukere opplever og forstår innholdet (Schrøder et al., 2003; Waldahl, 1998).

Når jeg nå ønsker å undersøke forholdet mellom medienes fremstilling av et politisk tema og publikums holdning til samme tema, velger jeg derfor en integrert forskningsdesign. Jeg vurderer både prosjektledelsens og regjeringens strategiske rammer, medierammene og publikums tolkningsrammer. Jeg benytter ulike metoder: Dybdeintervju, kvantitativ

innholdsanalyse, og kvalitativ tekstanalyse. Jeg benytter altså både datatriangulering, og metodisk triangulering. Gray og Densten (1998) påpeker at mange har en tendens til å se på kvantitative og kvalitative metoder som sprikende paradigmer, og at dette har ført til en overdrivelse av forskjellene mellom de to tradisjonene. Selv mener de at det er bedre å fokusere på begge metodenes styrker, og velge den teknikken som passer best til å svare på problemstillingen. De mener også at både kvantitative og kvalitative metoder kan brukes for å undersøke samme problemstilling på ulike måter. En slik metodetriangulering kan styrke validiteten. Dette kan blant annet gjøres ved å bruke kvantitativ metode til å finne et mønster, og så bruke kvalitative for å gå dypere inn i hva dette mønsteret betyr.

Det viktigste har for meg vært å beskrive rammene som brukes. Jeg har beskrevet Regjeringens strategiske rammer ved å gjøre en kvalitativ tekstanalyse av dokumenter fra Regjeringen og et intervju gjennomført med en kommunikasjonsrådgiver i KoS. Medierammene har jeg funnet frem til ved hjelp av både kvantitativ innholdsanalyse og kvalitativ tekstanalyse. Publikums tolkningsrammer har jeg funnet frem til gjennom ti semistrukturerte dybdeintervjuer med publikummere som jeg har analysert kvalitativt. En fare med en slik bredde i både kilder og metoder er at jeg risikerer å bare skrape i materialets overflate, i stedet for å komme skikkelig i dybden på en utvalgt del av det. Det viktigste for meg har vært å ha et godt grunnlag for å kunne svare på problemstillingen min. Der spør jeg om forholdet mellom tre ulike gruppers rammer. Jeg mener at det er viktigere å se på forholdet mellom dem, enn å se på en isolert gruppes rammer. Ingen av gruppene har så vidt meg bekjent vært beskrevet tidligere, derfor har det vært nødvendig for meg å undersøke alle tre gruppene.

Jeg vil nå redegjøre for fremgangsmåten jeg har brukt, og gi en kort innføring i de metodene jeg har valgt. En slik redegjørelse kan styrke oppgavens reliabilitet (Schrøder et al., 2003).

3.2 Regjeringens strategiske rammer

Jeg er først og fremst interessert i hvilke rammer brukt om KoS som når ut til publikum. Det er den norske regjeringen som er ansvarlig for KoS. Det er derfor interessant å undersøke hvordan de fremstiller prosjektet selv, og om deres fremstilling har nådd videre ut til media og publikum. I politisk og økonomisk journalistikk er det vanlig at media bruker de samme rammene som den politiske og økonomiske eliten (Ericsson m. fl., i Allern, 2001). Det er altså sannsynlig at det budskapet som går fra regjeringen til media, er det samme som går videre til

publikum. Men vi kan ikke ta dette for gitt. Det er flere faktorer som spiller inn på hvordan medierammene blir (Shoemaker & Reese, 1996). Media kan også ha betydning for hvilke rammer regjeringen bruker. For å få et mest mulig helhetlig bilde, har jeg derfor valgt å også undersøke regjeringens rammer brukt om KoS. Ved å sammenligne disse med medierammene, kan jeg få en pekepinn på hvorvidt myndighetenes versjon når frem til publikum. Dersom pressen ukritisk gjengir myndighetenes versjon, kan det være et tegn på at myndighetenes rammer når ut til folket (Kuypers, 2009; Snow & Benford, 1988).

3.2.1 Kvalitativ tekstanalyse

For å finne og beskrive regjeringens rammer, har jeg gjort en kvalitativ tekstanalyse av prosjektets internettsider, brosjyremateriell og taler funnet på nett, holdt av ansvarlige politikere og byråkrater. Jeg har også gjennomført et semistrukturert dybdeintervju med prosjektets kommunikasjonsrådgiver Gunhild Oland Santos-Nedrelid. Det er regjeringens politikk som legger premissene for prosjektet, men i praksis er det prosjektets administrative ledelse, ikke minst kommunikasjonsrådgiverne, som står bak prosjektets strategiske rammer. Det er disse som jobber med prosjektet daglig og har best innsikt i prosjektets bakgrunn og drift. Det er de som forbereder ministerne før taler og møter med pressen, skriver tekst til prosjektets internettsider og svarer på henvendelser om prosjektet.

Da jeg gjennomførte intervjuet med Santos-Nedrelid var hun den eneste som arbeidet med kommunikasjon av prosjektet. Hun hadde ikke denne stillingen i tidlige faser av prosjektperioden. Hennes svar baserer seg derfor først og fremst på hvordan situasjonen var etter prosjektets innledende fase. Selv om jeg i medieanalysen har sett på mediedekningen siden prosjektets oppstart, mener jeg at hennes svar er relevante, ikke minst fordi hun er intervjuet på samme tidspunkt som publikumsintervjuene ble gjennomført. Da jeg intervjuet henne hadde jeg allerede fullført medieanalysen, så jeg hadde en formening om hvilke rammer som var brukt av media. Samtidig var jeg åpen for at det kunne dukke opp nye rammer underveis i intervjuet.

Nettsidene som jeg har vurdert er også av nyere dato. Jeg har valgt ut taler fra ulike tidspunkter, og den eldste er Stoltenbergs lansering av initiativet for klimatoppmøtet på Bali i 2007. Slik har jeg altså materiale fra hele prosjektets historie. Jeg har imidlertid ikke gjort noen vurdering av hvordan regjeringens strategiske rammer har utviklet seg over tid, og i liten grad av hvorvidt de har tilpasset seg mediediskursen. Formålet mitt har heller vært å gi et

helhetsbilde av rammer brukt av regjeringen, og vurdere om disse rammene gjenspeiles i media og blant publikum.

Selv om jeg har benyttet en kvalitativ fremgangsmåte i analysen av regjeringens kommunikasjon, betyr ikke det at den har vært usystematisk. Jeg har tatt utgangspunkt i temainndelingen fra medierammene og sortert innholdet i kommunikasjonen i forhold til disse overordnede temaene: Internasjonal politikk, nasjonal politikk, økonomi, kultur og sivilsamfunn, styresett, økologi og vitenskap. Ved å se på hva som har blitt sagt om hvert tema, og hvordan det har blitt fremstilt, har jeg kommet frem til regjeringens rammer innen de ulike temaområdene. Enkelte tema omtales for eksempel som hovedmål, andre som utfordringer. Noen formuleringer går hyppig igjen i taler og presenteres tydelig på prosjektets forside på internett, og kan slik vurderes som viktige deler av regjeringens rammer. Ting som bare nevnes i bisetninger eller som svar på direkte spørsmål, er vurdert som mindre viktige.

På denne måten har jeg vært i stand til å gi en beskrivelse av regjeringens rammer brukt om prosjektet. Jeg vil presentere rammene inndelt i de tematiske kategoriene. Det er ikke noe motsetningsforhold mellom rammene, de er alle med på å bygge opp regjeringens ønskede fremstilling av prosjektet.

3.3 Medias rammer

For å kunne sammenligne regjeringens rammer med medias, og vurdere hvorvidt media videreformidler regjeringens fremstilling av KoS, var det nødvendig å gjøre en analyse av medierammene. Dette valgte jeg å gjøre i to ledd, ved å bruke to metoder. Jeg gjorde første en kvantitativ innholdsanalyse, og deretter en kvalitativ tekstanalyse. Den kvantitative innholdsanalysen ga meg informasjon som var egnet til å vurdere hvor hyppig, når og hvordan ulike rammer har vært brukt i media, og hvilke aktører som har kommet hyppig til orde. Dette kan ha betydning for hvor sannsynlig det er at rammene har nådd ut til publikum. Den kvantitative innholdsanalysen ga meg imidlertid først og fremst oversikt over hvilke *tema* som har blitt dekket i media. Med den kvalitative analysen tolket jeg resultatene fra innholdsanalysen og gikk dypere inn i enkelte tekster. Dette gjorde meg i stand til å gi mer normative beskrivelser av rammene med en større detaljrikdom. Disse rammene kan kalles saksspesifikke rammer fordi de er knyttet til KoS og i liten grad kan overføres til andre saksfelt.

3.3.1 Kvantitativ innholdsanalyse

Content analysis may be briefly defined as the systematic, objective, quantitative analysis of message characteristics (Neuendorf, 2002).

Neuendorf definerer innholdsanalyse som utelukkende kvantitativ. Andre bruker også begrepet innholdsanalyse om kvalitative metoder. Jeg velger derfor her å presisere at det er snakk om innholdsanalyse som en kvantitativ metode. At metoden er kvantitativ, innebærer at det gjøres en systematisk gjennomgang av innholdet ved å måle og telle variabler og kode dem i forhåndsdefinerte kategorier. Neuendorf fremhever at slik innholdsanalyse langt på vei kan møte vitenskapelige standarder som validitet, reliabilitet, generalisering og repliserbarhet.

Innholdsanalyser har blitt flittig brukt til å undersøke nyhetsinnhold, og kanskje aller mest nyhetsinnhold om politiske tema (Neuendorf, 2002). Entman (1993) mener at mange som gjennomfører innholdsanalyser bare ramser opp alle meldinger som de vurderer som positive og negative, og så drar konklusjoner om de dominante betydningene. Dersom de ikke bruker rammeparadigmet, risikerer de ifølge Entman å gi et annet bilde av mediemeldingen enn det publikum fanger opp. Han mener rammekonseptet gir en mer korrekt måte å beskrive den faktiske, dominerende betydningen i en tekst:

The major task of determining textual meaning should be to identify and describe frames; content analysis informed by a theory of framing would avoid treating all negative or positive terms or utterances as equally salient and influential (Entman, 1993, s. 57).

Fordi jeg ønsker å gjøre nettopp dette – undersøke hva publikum har fanget opp av meningsinnholdet i mediemeldinger om KoS, har jeg altså valgt å gjøre en rammeanalyse.

Porto (2007) mener at det i studiet av rammer er viktig å vurdere hvordan rammer er organisert både innen individuelle nyhetssaker, og i den generelle flyten av nyheter om et bestemt tema. Han mener også at det er viktig å se på hvilke aktører eller grupper som slipper til i bredden av nyhetsrammer, og hvorvidt enkelte aktører blir ekskludert eller marginalisert. Han argumenterer for at det er viktig for publikum som samfunnsborgere at motstridende rammer blir presentert i media (Porto, 2007). Den kvantitative innholdsanalysen min gir meg anledning til å vurdere bredden av aktører og rammer i media, slik Porto anbefaler.

Datainnsamling

Jeg valgte å hente inn analysemateriale fra abonnementsavisen Aftenposten, tabloidavisen Dagbladet og økonomiavisen Dagens Næringsliv. Disse avisene ble valgt ut fra et ønske om nasjonale aviser med variasjon i type avis og type lesere. Jeg inkluderte alle typer artikler, også ledere, kommentarer og leserinnlegg. Dette øker sannsynligheten for å få frem alle rammer brukt om temaet. Som Coulter og Midttun (2009) påpeker er det tilsynelatende rom for alle i den norske klimadebatten, med innspill fra både politiske partier, journalister, forskere, forfattere, skuespillere og ungdommer på debattsidene i avisene.

Jeg benyttet ATEKST til å søke på bestemte stikkord som kunne gi treff på artikler som handlet om KoS:

- REDD
- (klima* AND skogprosjekt*) OR (klima* AND regnskog*)
- Indonesia *skog
- Kongo *skog
- Guyana *skog
- Amazonasfondet
- Regjeringen regnskog*
- *Skogmilliard*
- Regnskogprosjekt*
- Regnskoginitiativ*
- Regnskogavtale*
- Brasil *skog klima*

De tre siste søkene ga ingen nye treff. Jeg regner derfor med å ha fått et ganske komplett utvalg av relevante artikler fra de tre avisene. Søket ga også en lang rekke irrelevante treff. Jeg gikk gjennom listen for å luke bort treff som åpenbart ikke handlet om KoS. Jeg undersøkte artikler fra temaet kom på dagsorden i 2007 (jeg gjorde søk fra 2006, men de første treffene var fra 2007). Den første gangen jeg gjorde dette søket var sommeren 2011. I forbindelse med denne oppgaven utvidet jeg søket flere ganger for å få med nyere artikler. Utvalget i denne oppgaven strekker seg fra januar 2007 til og med desember 2013.

Jeg vil se etter signifikante forskjeller mellom de tre avisene. Fordi jeg har brukt et kodeskjema som også er brukt i en del av mottakerlandene, kunne jeg også ha sammenlignet mine resultater med resultatene fra andre land. Jeg har ikke gjort det i denne oppgaven, fordi jeg mener det ligger utenfor min problemstilling. Jeg er først og fremst interessert i hva som har nådd norske avislesere, og jeg regner med at det er få norske avislesere som leser aviser fra noen av mottakerlandene. Det kunne vært mer interessant å sammenligne med toneangivende britiske eller amerikanske medier, siden det er mer sannsynlig at respondentene mine leser disse. Men denne studien har ikke vært gjennomført i disse landene, og det ville blitt for omfattende for meg å gjøre det selv.

Hvordan finne rammene

Det finnes ikke enkle retningslinjer for hvordan man skal finne rammene i en tekst (Chong & Druckman, 2007a). Ulike forskningsprosjekter har brukt ulike metoder. Flere forskere har foreslått metoder som de mener kan brukes som generelle retningslinjer, men det er foreløpig ikke konsensus om en av disse metodene.

Jeg har brukt en sammensatt fremgangsmåte for å komme frem til rammene i materialet mitt. Jeg begynte deduktivt, ved at kategoriene og kodene for innholdsanalysen var definert og operasjonalisert på forhånd (De Vreese, 2003) i en kodebok utarbeidet av Monica Di Gregorio, Stephan Price, Clare Saunders og Maria Brockhaus (2012). Ifølge Neuendorf (2002) er en slik ”a priori” design et av objektivitetskravene ved kvantitative analyser. Kodeboken var laget med utgangspunkt i Boykoffs studie av medierammer brukt om klimaendringer i USA og Storbritannia. Boykoff (2008) beskrev en fremgangsmåte der man ved å lese hver artikkel i sin helhet, kunne finne primær- og sekundærrammer. Hva som er primærrammen og sekundærrammen er ifølge Boykoff avhengig av hvordan ulike elementer er vektlagt i teksten, hvem som er sitert eller referert til, hvilke uttrykk som blir brukt og forholdet mellom ulike beskjeder. Det er sannsynlig at kilder uttaler seg i favør av primærrammen i teksten. Disse kildene omtales som ”talspersoner” i den videre analysen. Det er også sannsynlig at det finnes opponenter til rammen, ”adversaries”, som blir brukt til å balansere aktørenes syn. Jeg har valgt å kalle disse for ”motstemmer”. Disse får ofte mindre plass enn aktørene. Det kan også være talspersoner og motstemmer i sekundærrammen.

Da jeg gikk gjennom hver enkelt artikkel, så jeg først etter hvorvidt de fremtredende delene av artikkelen, som tittel, ingress og første avsnitt, hadde et innhold og en ordbruk som gjorde

det naturlig å plassere dem innen et av de forhåndsdefinerte temaene politikk, økonomi, kultur, sivilsamfunn, styresett, vitenskap eller økologi. Jeg leste gjennom hele artikkelen, og så etter en sekundær ramme. Noen av artiklene hadde flere rammer, og jeg registrerte de to mest fremtredende. Når jeg heretter snakker om en tekst, henviser jeg til de delene av en artikkel som bygger opp under én ramme. Fordi materialet er begrenset kommer jeg ikke til å skille mellom primære og sekundære rammer i analysen.

Etter at jeg hadde definert primær og eventuelt sekundær ramme, så jeg nærmere på de delene av teksten som bygget opp under hver av rammene. Jeg registrerte hvorvidt teksten først og fremst var diagnostisk, prognostisk, symptomatisk eller motiverende. Jeg registrerte et konkret tema for hver ramme. Til sammen hadde de syv generiske rammene en liste på 63 tema som jeg kunne velge fra (se kodeskjema vedlagt). Jeg registrerte også hvorvidt tekstene refererte til tema på internasjonalt, nasjonalt, distrikts- eller lokalt nivå. Videre registrerte jeg om rammene hadde en talsperson og en motstemme, hvem disse var, om de hadde et optimistisk, pessimistisk eller nøytralt syn på prosjektet, og hva som var deres hovedbekymring: Effektiv CO2-reduksjon, kostnadseffektivitet, rettferdig fordeling eller andre positive bivirkninger. Jeg noterte også ned hovedtrekkene ved standpunktene deres i en strengvariabel. I en annen strengvariabel noterte jeg stikkord som kunne beskrive innholdet i teksten. Jeg registrerte andre aktører, politiske hendelser som var nevnt, og eventuelle protestaksjoner. Se kodeskjemaet som ligger vedlagt for en nærmere oversikt over variablene.

Dette ga meg et grundig bakgrunnsmateriale. En ulempe med en slik a priori design er at det gir lite rom for uforutsette oppdagelser. En naturlig konsekvens av en kvantitativ studie var dessuten at jeg satt igjen med mye materiale til å lage statistikker av, og slik måle hvilke tema som hadde vært hyppigst omtalt, når, hvordan og med hvilke kilder, men uten dypere beskrivelser av rammene. Som Van Gorp (2007) påpeker er rammer abstrakte, og dersom man bare tar hensyn til det som kan telles, risikerer man å gå glipp av de faktiske rammene, de normative skildringene. Van Gorp anbefaler derfor en kombinasjon av kvantitative og mer fortolkende kvalitative metoder for å finne rammene innen et konstruksjonistisk perspektiv. Derfor valgte jeg derfor å gå mer kvalitativt til verks også med medierammene.

3.3.2 Kvalitativ rammeanalyse

Etter at jeg hadde fullført den kvantitative innholdsanalysen, brukte jeg en induktiv fremgangsmåte for å lete etter mer saksspesifikke rammer i materialet. Jeg gikk først og

fremst gjennom dataene fra innholdsanalysen. Jeg gikk gjennom variablene og så nærmere på stikkordene som beskriver tekstene. Jeg leste en del av artiklene på nytt. Jeg vurderte ulike definisjoner av problemer, fortolkninger av årsaker, moralske evalueringer og/eller anbefalte løsninger innenfor hvert overordnede tema. Slik fikk jeg en dypere, mer normativ beskrivelse av rammene.

En fortolkning av både enkeltdeler og hele medietekster, der jeg i tillegg ser medietekstene i sammenheng med den kulturen de er presentert i, kan kalles en hermeneutisk tilnærming til rammeanalyse. Dette er en ganske vanlig fremgangsmåte, men Matthes og Kohring (2008) kritiserer denne tilnærmingen. De påpeker at det er en ikke-kvantifiserbar metode med høy grad av subjektivitet. De mener at det er vanskelig for utenforstående å se hvordan rammene ble funnet i materialet, og at det er fare for at forskerne finner rammer som de bevisst eller ubevisst ser etter. Min fremgangsmåte skiller seg fra en typisk hermeneutisk tilnærming ved at jeg har en kvantitativ innholdsanalyse i bunn. I tillegg vil jeg forsøke å vise hvordan jeg kom frem til de normative rammene ved å gi gode begrunnelser og være åpen om fremgangsmåten. Som Downs (2002) påpeker kan grundige beskrivelser av rammer være den eneste måten å overbevise leserne om at de eksisterer:

Researchers bear the burden of supporting personally observed claims, and support is more experiential and contextually contingent than empirical. (...) Careful description may be the only way to convince readers of a frame's existence and validity (Downs, 2002, s. 48).

3.4 Publikums tolkningsrammer

Dersom vi ser for oss den tidligere beskrevne modellen der informasjon går fra regjeringen til media, og fra media til publikum, er det ikke bare media som blir påvirket av andre enn regjeringen. Publikum kan også få informasjon fra andre steder enn media. For det første kan opinionsledere fungere som et mellomledd mellom media og publikum. For det andre kan de få informasjon fra andre kilder, som bøker, forelesninger, debatter, eller direkte fra regjeringen eller andre partsinteresser. Vi kan også se for oss en intern prosess som foregår hos hvert enkelt individ. Hvordan de forholder seg til og tolker et budskap kommer an på hvilke mentale skjema de har, som er formet av tidligere erfaringer, tidligere ervervet kunnskap og eksisterende holdninger og fordommer. I dagens mediesamfunn kan vi også se for oss at kommunikasjonen kan gå begge veier – og at den kan hoppe over media. Dersom

publikum ønsker det, kan de ta kontakt med både media og regjeringen på e-post eller via sosiale medier. For å kunne si noe om hvilke rammer som faktisk har festet seg hos publikum, mener jeg derfor at det var viktig å gjøre en publikumsundersøkelse.

3.4.1 Dybdeintervju

På samme måte som det ikke er enighet om en bestemt metode for å finne rammene i en medietekst, er det heller ikke enighet om en bestemt metode for å måle effekten av rammene ute blant publikum. I en *kognitiv* tilnærming, der man er interessert i den mentale prosessen som skjer når et individ fortolker en nyhetsramme og lagrer den i hukommelsen, har det vært vanlig å bruke eksperimenter der respondentene får se tekster plassert i bestemte rammer (D'Angelo, 2002). En *konstruksjonistisk* tilnærming tar i større grad høyde for at vi vanligvis eksponeres for flere, gjerne motstridende rammer på samme tema (Chong & Druckman, 2007b; Porto, 2007). Innen denne tilnærmingen er man opptatt av at folk kan ha fått presentert ulike medierammer på ulike tidspunkt, og at medierammer er en av mange tilgjengelige ressurser når folk vurderer et tema. Innen konstruksjonismen har det vært spesielt vanlig med fokusgrupper for å undersøke rammeeffekter på individnivå (D'Angelo, 2002).

Jeg har en konstruksjonistisk tilnærming, men brukte dybdeintervju som metode i stedet for fokusgrupper. Dette valget har sammenheng med KoS som tema. Dette er et tema som kan være komplisert og abstrakt for mange, og ved bruk av fokusgrupper fryktet jeg at de med mest kunnskap om temaet kunne påvirket de mer usikre. Dybdeintervju ga anledning til å få en dyp samtale der den enkelte upåvirket fikk snakke om temaet innen sine egne tolkningsrammer. Dybdeintervju er velegnet til å trenge inn i kompliserte spørsmål og til oppfølging og utdyping av holdninger og synspunkter med sikte på å avdekke nyanser og inkonsistens (Waldahl, 1998). utfordringer med bruk av dybdeintervju er at det er vanskeligere å undersøke årsaksforhold, og kontrollere om det er faktiske medieeffekter vi observerer, enn ved for eksempel bruk av eksperiment. Jeg vil være bevisst på dette og prøve å ikke overvurdere sammenhengen mellom medierammene og publikums tolkningsrammer.

Utvalget

Et formål med dybdeintervju er å få innsikt i enkeltindividers erfaring, og deretter kunne finne forbindelser mellom respondentenes erfaringer. Slike forbindelser mellom mennesker som lever ulike liv, kan bety at de er påvirket av en del felles krefter (Seidman, 2013). Da jeg skulle finne mitt utvalg, var det altså viktig at de ikke levde for like liv. Jeg ønsket et

heterogent utvalg (Gentikow, 2005). Det løste jeg ved å finne mennesker fra ulike steder, Oslo, Bergen og Voss; i ulik alder, fra 20 til 74; ulikt kjønn, fem menn og fem kvinner; og med ulik faglig og yrkesbakgrunn, blant annet frisørfag, antropologi og samfunnsøkonomi.

Selv om jeg ønsket variasjon, foretok jeg et målrettet utvalg (Patton, 2002). Det var viktig for meg å intervju folk som kjente til klima- og skogprosjektet. Samtidig ønsket jeg ikke at de skulle ha særinteresser på feltet. Da kunne jeg risikere at de tilpasset svarene sine for å påvirke resultatene mine i en bestemt retning. Dessuten ønsket jeg å intervju dem som norske samfunnsborgere og mediebrukere, ikke som eksperter på KoS. Selv om de er for få til at jeg kan generalisere, ønsket jeg å intervju folk som til en viss grad kunne tenkes å være typiske representanter for det norske mediepublikum. Jeg valgte å lete etter respondenter med et bredt samfunnsengasjement. Jeg snevret meg inn til skribenter av leserbrev, og lette etter skribenter som hadde skrevet leserbrev innen ulike felt – altså ikke bare på sitt eget fagfelt. Et par av dem fant jeg gjennom avisintervjuer der de var presentert som samfunnsengasjerte og innflytelsesrike mennesker. Jeg så for meg at det var en relativt stor sjanse for at dette var mennesker som følger med på samfunnsdebatten og som våger å uttale seg om noe de ikke er eksperter på. Det var sannsynlig at disse menneskene var såkalte horisontale opinionsledere, eller i hvert fall innflytelsesrike på sine felt. Typiske kjennetegn på opinionsledere er at de er kunnskapsrike, interesserte og engasjerte. De er mer aktive mediebrukere enn andre, og de har store sosiale nettverk (Weimann, 1994). Dersom denne antakelsen var riktig, var det sannsynlig at disse menneskene utøver innflytelse over sine omgangskretser, og at den formeningen de har om KoS også er rådende i deres nettverk. På denne måten kunne jeg, ved å gjennomføre et begrenset antall dybdeintervjuer, muligens si noe om hvordan et større antall nordmenn ser på prosjektet gjennom en form for logisk generalisering (Patton, 2002).

Denne metoden viste seg å fungere godt. Alle i utvalget mitt var samfunnsengasjerte og informerte, og hadde de egenskapene som beskriver typiske opinionsledere. Alle synes å være opinionsledere innen visse felt, og det er sannsynlig at flere av dem er polymorfe opinionsledere med innflytelse innen en rekke felt (Merton, 1957). To av dem, begge kvinnelige gründere, hadde et brennende engasjement for sitt eget felt, men de rapporterte selv at de i liten grad hever stemmen i diskusjoner om andre tema. De kan derfor snarere karakteriseres som monomorfe opinionsledere, med innflytelse kun på sitt eget spesialfelt (Merton, 1957). De kjente likevel til KoS, og jeg valgte å gjennomføre intervjuene med dem. De rapporterte i større grad enn mine andre respondenter at de ikke kunne huske å ha hørt

eller lest så mye om prosjektet, og de var forsiktige med å drøfte prosjektet fordi de var redde for å gjøre det på feil eller for tynt grunnlag. Jeg mener derfor at det var en fornuftig fremgangsmåte å lete etter opinionsledere med et bredt samfunnspolitisk interessefelt. Selv om det er sannsynlig at respondentene er opinionsledere, har jeg ikke gjort noen grundig, systematisk vurdering av dette. Skulle jeg ha fått et bedre grunnlag for å kalle respondentene opinionsledere, kunne jeg for eksempel ha tatt utgangspunkt i Noelle-Neumanns ”Strength of personality scale”-test (Weimann, 1994) for å kartlegge og beskrive opinionsledere innen klimapolitikk. Dette kunne imidlertid ha vært en selvstendig masteroppgave. Når jeg skriver at respondentene kan være opinionsledere er det altså innen en romslig operasjonalisering av begrepet, og jeg velger å gjøre dette fordi det kan gi en viss forklaring på hvordan de forholder seg til media. Visse egenskaper kan være sterkere til stede hos opinionsledere enn hos andre, men det er ikke egenskaper som finnes utelukkende hos opinionsledere. Det er derfor ikke avgjørende for resultatene om de er opinionsledere eller ikke.

En av informantene, respondent 2, viste seg å kjenne prosjektet uvanlig godt. Han hadde utdanning innen skog og hadde hatt en relevant jobb i regjeringsapparatet, men før prosjektet ble opprettet. Jeg har forsøkt å ta høyde for dette når jeg har tolket denne respondentens svar.

Gjennomføring av intervjuene

I selve gjennomføringen av intervjuene benyttet jeg meg av Kvale og Brinkmanns (2009) praktiske råd. Jeg kontaktet 12 personer som jeg ønsket å intervju. To av disse hadde ikke tid, men resten stilte opp. Jeg informerte dem om at jeg studerte medievitenskap og at jeg skrev oppgave om et tema innen klimapolitikk, men jeg informerte dem ikke om at KoS var tema for oppgaven fordi jeg ikke ønsket at de skulle lese seg opp på temaet før jeg intervjuet dem. Jeg opplyste om intervjusituasjonen og bruken av intervjuene. De fikk dessuten anledning til å trekke seg da vi møttes og jeg informerte om temaet, men det var det ingen som gjorde.

Både de og jeg var travle, og intervjuene ble derfor spredt ut over noe tid. Jeg lot respondentene velge møtested og -tid, med et ønske om å møtes på et sted der de følte seg avslappet, og på et tidspunkt der de var minst mulig stresset.

Jeg gjennomførte semistrukturerte intervju. Jeg hadde med meg en intervjuguide (vedlegg 1), der jeg hadde notert ned forskningsspørsmål med grunnlag i problemstillingen min, men på et mer tematisk nivå. I intervjuguiden hadde jeg også konkrete intervju spørsmål som kunne

være egnet til å gi meg disse svarene. Jeg begynte intervjuene med en briefing, der jeg fortalte litt om mitt prosjekt, og at det var Regjeringens klima- og skogprosjekt, regnskogmilliardene, som var temaet for intervjuet. Jeg unnlot å si at jeg var interessert i effektene av medierammer, fordi jeg ikke ønsket at dette skulle legge føringer for intervjuet. Deretter innledet jeg intervjuet med åpne spørsmål om hva de forbinder med KoS, slik Neuman, Just og Crigler (1992) anbefalte. De mente at en spesielt effektiv måte å undersøke folks forståelse og rammebruk innen politikk, var å gjennomføre dybdeintervju der de nevnte et tema og stilte generelle og åpne spørsmål om hva respondentene tenkte på når dette temaet ble nevnt. Målet med dette var å få respondentene til å snakke om temaet på sin måte, ut fra sine egne tolkningsrammer. De fleste var innom flere tolkningsrammer som jeg kunne få utdypet med oppfølgingsspørsmål. Fordi intervjuene ble gjort etter at innholdsanalysen var så godt som fullført, visste jeg hvilke rammer som hadde vært brukt av media. Dermed hadde jeg grunnlag for å gjøre en viss tolkning underveis i intervjuene. Etter hvert ga jeg dem noen stikkord om konkrete medierammer for å undersøke om de hadde utelatt noe. Slike stikkord kan være nyttige for å trigge folks hukommelse og gi et mer fullstendig bilde av hvilket inntrykk de har av temaet (Gunter, 1987). Intervjuguiden var spesielt nyttig under de første intervjuene. Etter hvert brukte jeg den mer som en sjekkliste på slutten av intervjuet for å undersøke om jeg hadde fått de svarene jeg trengte. Jeg kaller intervjuene semistrukturerte fordi jeg så på intervjuguiden som veiledende. Jeg var åpen for å tilpasse meg respondenten og situasjonen, og stille oppfølgingsspørsmål ved behov. Jeg avsluttet alle intervju med en debriefing der jeg oppsummerte hva vi hadde snakket om i intervjuet og fortalte litt om innholdsanalysen og hva jeg hadde funnet der. I enkelte av intervjuene førte dette til en videre samtale.

Jeg tok intervjuene opp på bånd, og transkriberte dem fortløpende. De transkriberte intervjuene lagret jeg på min personlige passordbeskyttede PC. Jeg har ikke lagret respondentenes navn eller kontaktopplysninger i tilknytning til intervjuene. Jeg har heller ikke hentet inn sensitive opplysninger om respondentene. Når respondentene i tillegg var informert om formålet med intervjuene, har jeg ikke etiske betenkeligheter med å bruke intervjuene som materiale i denne oppgaven.

Noen av intervjuene er gjennomført i 2014, mens min innholdsanalyse bare inkluderer materiale fra 2007 til og med 2013. Enkelte respondents oppfatning av prosjektet kan altså være farget av nylige endringer i medierammene. Fordi jeg først og fremst er interessert i langsiktige effekter, mener jeg likevel at denne fremgangsmåten kan forsvares. Prosjektet

hadde vært på agendaen i fem år da jeg gjorde intervjuene, og det er lite sannsynlig at nye rammer ville få gjennomslag på dette tidspunktet. Mer sannsynlig har nye episoder blitt plassert inn i eksisterende rammer, i tråd med Miller og Riecherts (2010) rammesyklus. En rask gjennomgang av nyere artikler om KoS på ATEKST bygger opp under denne antakelsen.

Koding, kategorisering og tolkning

Etter at jeg hadde gjennomført de fleste intervjuene, gikk jeg i gang med den kvalitative analysen av intervjuene. For å få en oversikt over materialet, som var mange tettskrevne sider med tekst for hvert intervju, var det nødvendig å strukturere det. Jeg måtte redusere kompleksiteten (Jacobsen, 2005). Jeg benyttet Jacobsens (2005) beskrivelse av innholdsanalyse av dybdeintervju som utgangspunkt for denne delen av prosessen. Jeg begynte med å gå gjennom de transkriberte intervjuene og notere i margin hvilke deler av intervjuene som svarte på hvilke forskningsspørsmål. Der noterte jeg også tematiske koder. Disse kodene samlet jeg i et eget skjema, sortert etter forskningsspørsmål. I skjemaet skrev jeg også definisjoner av kodene, og overordnede tema. Under det viktigste spørsmålet, ”hvilke tolkningsrammer bruker publikum på klima- og skogprosjektet?”, brukte jeg de overordnede temaene fra medieanalysen: Politikk, økonomi, kultur/sivilsamfunn, styresett, vitenskap og økologi. Slik ble det lettere å sammenligne respondentenes tolkningsrammer med medierammene. Jeg brukte altså både deduktiv metode, ved at de overordnede temaene var forhåndsbestemt, og induktiv metode, ved å lage kodene under gjennomgangen av intervjuene. For hvert nye intervju ble det færre nye koder, fordi de samme kodene kunne brukes igjen. Til slutt gikk jeg gjennom kodene og slo sammen de som var nært beslektet.

Etter at jeg hadde gått gjennom alle intervjuene på denne måten laget jeg ett nytt skjema for hvert av de overordnede temaene. Nå ville jeg tilordne de enkelte data i riktige kategorier. Det gjorde jeg ved å gå gjennom intervjuene på nytt, og plassere alle relevante utsagn under riktig kategori. Jeg var nøye med å notere hvem som hadde sagt hva, for ikke å miste konteksten. Denne systematikken gjorde det lettere for meg å se kodene og respondentene i forhold til hverandre og oppdage mønstre, regularitet, avvik og underliggende årsaker på tvers av kategoriene og intervjuene. Jeg benyttet hermeneutisk metode til tolkningen, som innebærer å veksle mellom de enkelte deler og helheten (Jacobsen, 2005). Jeg så altså på både intervju, kategorier, tema og enkeltutsagn både hver for seg, i forhold til hverandre og i forhold til hvem som hadde sagt hva. Slik kunne jeg i tråd med den hermeneutiske spiral få en økt forståelse ved å se helheten i lys av delene, og delene i lys av helheten.

Resultatet av dybdeintervjuene var et sett med rammer kategorisert på samme måte som medieanalysen, men beskrevet ut fra hvordan respondentene omtalte prosjektet.

3.5 Reliabilitet, validitet og generalisering

I metodedelen av oppgaven har jeg forklart detaljert hvordan jeg har gått frem i innhenting av materiale og hvilke metodiske valg jeg har gjort. Jeg vil også etterstrebe en åpen og forklarende analyse. Målet er at det skal være lett for leserne å vurdere de valgene jeg har tatt og slutningene jeg trekker. Jeg forsøker å ha en reflektert holdning til materialet mitt, og hele tiden være åpen for alternative og kanskje uventede forklaringer. Jeg forsøker å være bevisst på mine egne holdninger og fordommer. Spesielt i de kvalitative analysene er det mulig at mine tolkninger kan være farget av mine eksisterende oppfatninger av kilde og tema. Selv ikke når man forsker på ukjente tema i fremmede kulturer er man helt fri for slik forutinntatthet. For meg som undersøker hvordan et kjent tema har vært dekket i aviser jeg kjenner til, er det kan hende flere fordommer, men også lettere å være bevisst på disse.

Åpenhet er et viktig kriterium for en undersøkelses pålitelighet og gyldighet (Jacobsen, 2005). Pålitelighet og gyldighet, også kalt reliabilitet og validitet, er vanlige kvalitetsmål for både kvalitative og kvantitative undersøkelser.

Gyldighet, eller validitet, er et kvalitetsmål for *undersøkelsen*. Det handler om hvorvidt vi faktisk måler det vi sier at vi måler. Er metodene relevante for problemstillingen? Hvor lojal er studien til den verden som den påstår at den representerer? Denne virkeligheten er i stadig endring, og det vi kan ha som mål er å presentere et øyeblikksbilde. Dette bildet vil avhenge av hvilket utvalg vi har studert, og når vi har studert det. I dybdeintervjuer kan kvaliteten avgjøres av om intervjuene har fått informantene til å delta i en spontan, ærlig og autentisk samtale (Schrøder et al., 2003). Vi kan også teste gyldigheten ved å vurdere undersøkelsen opp mot annen teori og empiri. Underveis i denne oppgaven vil jeg støtte meg på relevante teorier. Jeg vil også vise til relevant empiri underveis i oppgaven.

Reliabilitet er et kvalitetsmål for *resultatene*. Det handler om hvorvidt resultatene er pålitelige og troverdige. Er analysen konsistent, og er konklusjonene holdbare (Gentikow, 2005)? Ville studien fått det samme resultatet hvis noen andre gjennomførte den (Neuendorf, 2002)? Forut for og underveis i prosessen har jeg tenkt nøye gjennom de valgene jeg har tatt. Jeg har fulgt systematiske prosedyrer, for i størst mulig grad å unngå å påvirke resultatene. På denne måten

styrkes undersøkelsens reliabilitet (Schrøder et al., 2003; Thagaard, 2009). I den kvantitative innholdsanalysen testet jeg reliabiliteten ved å la en medstudent lese enkelte av artiklene som jeg hadde kodet, og undersøke om hun plasserte dem i samme kategorier som jeg hadde brukt. Vi var enige om en del om kodingen. Jeg brukte et kodeskjema som var utarbeidet for et større forskningsprosjekt og testet av andre. Underveis og etter at jeg var ferdig med kodingen sendte jeg det utfylte kodeskjemaet til de som hadde laget det for at de kunne vurdere om jeg brukte det riktig. De kvalitetssjekket også statistikken min.

En viktig fordel med kvantitative innholdsanalyser er at man studerer innhold som allerede er produsert, og produsenten vil ikke bli påvirket av at vi studerer det (Berger, 2011). Det kan derfor være lettere å argumentere for objektivitet i innholdsanalyse enn i kvalitative metoder. Ingen metode er imidlertid helt objektiv (Seidman, 2013). Data må analyseres og settes i en kontekst om de skal få mening. For å øke gyldigheten er det også i kvantitative undersøkelser viktig at valgene er basert på grundige, systematiske avveininger. Den kvantitative delen av medieanalysen min har som formål å være statistisk generaliserbar. Fordi jeg har gått systematisk frem for å finne alle artiklene om KoS i tre aviser gjennom hele perioden som temaet har vært aktuelt, bør det være mulig å med en viss grad av sikkerhet generalisere fra utvalg til populasjon (Jacobsen, 2005). Jeg bør altså kunne si noe generelt om hvordan KoS har vært dekket i norske medier. Dette har jeg benyttet meg av når jeg har vurdert respondentenes tolkingsrammer opp mot medierammene. Jeg har gått ut fra at respondentene til en viss grad har vært eksponert for de medierammene jeg har funnet, selv om de ikke har lest de samme tre avisene som jeg har analysert. Jeg ser det likevel som en fordel at de fleste bruker å lese minst en av avisene i mitt utvalg, og at alle tre avisene er representert blant respondentene mine. De kvalitative delene av undersøkelsen min, og da spesielt publikumsintervjuene, kan ikke generaliseres på samme måte. Jeg har ikke valgt et representativt utvalg – snarere tvert imot. Respondentene mine ville dessuten vært for få til å kunne generalisere til en stor populasjon. Jeg har heller ikke som mål å generalisere fra KoS som tema, til andre politiske tema. Formålet med kvalitative undersøkelser er ikke en slik statistisk generalisering fra et representativt utvalg, men å komme i dybden på noen få eksempler, forstå og utdype generelle fenomener (Seidman, 2013). I stedet for en statistisk generalisering, forsøker man i kvalitative studier ofte å generalisere fra data til et mer teoretisk nivå (Jacobsen, 2005). Det er dette jeg vil prøve å gjøre i den kommende analysen. Jeg ser etter tendenser og forklaringer på disse tendensene, som kan bidra til en forståelse av rammebruken rundt KoS. Jeg vil ikke påstå at dette er den eneste mulige forståelsen.

4 Hvordan fremstiller regjeringen selv klima- og skogprosjektet?

I dette kapitlet vil jeg svare på min første delproblemstilling om hvilke rammer regjeringen selv bruker i sine beskrivelser av klima- og skogprosjektet.

Jeg ser i dette kapitlet ikke på hvordan regjeringens rammer kommer til uttrykk i media, men hvordan de kommer til uttrykk gjennom direkte kommunikasjon fra regjeringen og prosjektledelsen. Denne kommunikasjonen kan selvsagt være tilpasset både media og publikum, men eventuelle tilpasninger er gjort av prosjektet selv og ikke av media eller andre. Det meste av regjeringens kommunikasjon med det norske publikum går gjennom media. Når jeg likevel velger å undersøke hvordan regjeringen fremstiller prosjektet i egne kanaler, er det for senere å kunne gjøre en vurdering av i hvor stor grad regjeringens egen fremstilling samsvarer med den fremstillingen som når ut til publikum gjennom media.

Noe av materialet som jeg bruker i dette kapitlet er på engelsk. Dette gjelder taler eller samtaler som har vært holdt i internasjonale fora. Jeg har sett etter uttalelser som går igjen i ulike kilder, fordi jeg ønsker å finne rammer som er representative for den generelle kommunikasjonen av prosjektet. I analysen er det betydningen av disse rammene for den norske befolkningen jeg er opptatt av.

4.1 Regjeringens strategiske rammer

Det er viktig for den politiske ledelsen å skape et mest mulig fordelaktig inntrykk av egen politikk blant velgerne. Ettersom KoS er en stor satsning for den norske regjeringen, vil det være viktig å vise velgerne at satsningen er vellykket. Satsningen hadde bred politisk støtte da den ble en del av klimaforliket, så det er trolig viktigere for regjeringen å vise at de er i stand til å gjennomføre prosjektet på en god måte, enn å forklare bakgrunnen for prosjektet.

Måten regjeringen velger å beskrive prosjektet, kan kalles strategiske rammer. Uttrykket strategiske rammer impliserer at de har bestemte interesser, og at det kan ligge strategiske valg bak hva de kommuniserer. Dette er en form for rammebygging. Samtidig som de formidler sin egen versjon, må de også ta hensyn til andre versjoner (Entman et al., 2009).

Hovedelementene i regjeringens strategiske rammer kan oppsummeres slik: KoS er et av de viktigste klimatiltakene Norge kan bidra med. Det er kostnadseffektivt, det kan gi svært store

utslippsreduksjoner, og det har en rekke positive bivirkninger. Derfor vil Norge gå i gang med dette, og samtidig prøve å påvirke resten av verden til å gjøre det samme. De utfordringene som finnes er mulig å håndtere, og prosjektet har allerede gode resultater.

Jeg vil gå nærmere inn på de viktigste elementene i regjeringens fremstilling av prosjektet. Jeg deler elementene inn i kategorier i henhold til de tidligere presenterte overordnede temaene. Dette gjør det lettere å sammenligne regjeringens rammer med medierammene og publikums tolkningsrammer. Denne inndelingen betyr ikke at det er noen motsetning mellom de ulike kategoriene i regjeringens kommunikasjon. Alle kategoriene omhandler viktige deler av regjeringens argumenter for prosjektet.

4.1.1 Politikk: Norge går foran

Utslipp fra skog inn i klimakonvensjonen

Det norske klima- og skogprosjektet har som hovedmål å bidra til at utslipp fra skog omfattes av et nytt internasjonalt klimaregime. Det formidles sentralt på prosjektets nettsider: ”Den mest sentrale målsettingen for regjeringens klimapolitikk er å bidra til å få på plass et globalt, forpliktende og langsiktig klimaregime som kan sikre en tilstrekkelig reduksjon i de globale klimagassutslippene” (Klima- og miljødepartementet, 2014, 11. februar). Tanken er at Norge og enkelte andre land kan gå foran og vise vei for andre industrialiserte land ved å ta i bruk en finansieringsmetode som norske myndigheter har hatt tro på, og samtidig få på plass nødvendige systemer i en del utviklingsland som gjør det mulig for dem å begynne å redusere avskogingen. Målet om å få utslipp av skog inn i klimakonvensjonen er helt overordnet, forklarer prosjektets kommunikasjonsrådgiver i et intervju:

Det ligger jo litt i navnet at dette er et prosjekt, altså det er ikke bærekraftig at Norge alene sitter og skal finansiere utviklingsland, men dette er mens vi venter på at vi får et klimaregime på plass (Santos-Nedrelid, 25.11.2013).

Norads første evalueringer av KoS i perioden 2007-2010 (LST International, Indufor Oy, Ecometrica, & Christian Michelsen Institute, 2011) viste at Norge hadde løftet skogspørsmålet høyere på den internasjonale dagsorden. Evalueringene viste at det norske initiativet hadde stimulert politikktutviklingen både internasjonalt og i skoglandene, og at denne delen av klimaforhandlingene neppe ville hatt samme utvikling uten det norske bidraget. Konsulentselskapet LTS gjorde i 2013 en evaluering av Norges støtte til oppbygging

av systemer for måling, rapportering og verifikasjon (MRV). Denne evalueringen viste at Norge også på dette området har bidratt med viktig lærdom i arbeidet med å få på plass et globalt, forpliktende og langsiktig klimaregime (LTS International, Ecometrica, Indufor Oy, & Christian Michelsen Institute, 2013). En evaluering bestilt av Klima- og miljødepartementet uavhengig av Norads evalueringer, viser det samme: KoS har endret spillereglene innen skogbevaring, klimatiltak og bærekraftig utvikling. Ifølge denne rapporten var statsministerens engasjement av avgjørende betydning, sammen med størrelsen på beløpene, arbeid gjort på nasjonalt nivå, og at den resultatbaserte tilnærmingen oppmuntret skoglandene til å ta eierskap over tiltakene (Lash & Dyer, 2014). Resultatene av disse evalueringene har vært løftet frem i KoS sine direkte kanaler, som egne nettsider og Twitter.

Betydningen av internasjonal klimapolitikk er altså en viktig del av regjeringens innramming av KoS. Å få skogbevaring inn i klimakonvensjonen fremstår som et overordnet mål, og i regjeringens kommunikasjon er dette trukket frem som prosjektets hovedmål. Jeg ser derfor på dette som en av regjeringens strategiske rammer, som jeg regner med de ønsker å få gjengitt i media.

Norge redder verden

Norge kan ikke redde verden alene, men vi kan gå foran på noen viktige områder (Sundtoft, 2014).

Regjeringen bruker ikke uttrykket ”redde verden” ofte, men det hender, som i Sundtofts tale i et møte med Norad. Om regjeringen bruker det konkrete uttrykket eller ikke, legger de uansett stor vekt på prosjektets viktighet, og på Norge og nordmenn som prosjektets eiere: ”Det norske klima- og skogprosjektet er et av våre viktigste bidrag i kampen mot klimaendringer.” Slik omtales KoS både på forsiden til Klima- og miljødepartementet og på nettsidene som omhandler prosjektet. Klimaendringene omtales som ”vår tids kanskje viktigste utfordring” (Klima- og miljødepartementet, u.å.). Prosjektet er altså en av Norges viktigste globale satsninger.

KoS beskrives som et av *våre* viktigste bidrag i kampen mot klimaendringer. Prosjektet omtales ofte som det *norske* klima- og skogprosjektet. I taler snakker politikere ofte om hvorfor *vi* har dette prosjektet. Dette er i tråd med hvordan Tvedt beskriver kommunikasjonen innen det han kaller det sørpolitiske system, altså det norske bistandsarbeidet: ”Det sørpolitiske systems kommunikasjon om seg selv i verden og i Norge er en kommunikasjon

som systematisk taler på ”alles” vegne. (...) På andre politikkområder er ikke dette vanlig; i helsesystemet snakkes det om den enkeltes regjerings, byråkraters eller partiers politikk”(Tvedt, 2009, s. 211). Tvedt forklarer hvordan det kollektive vi, den nasjonale identiteten i Norge, er sterkt knyttet til hvordan vi ser på *oss* i forhold til *den andre*, der den andre er mennesker i utviklingsland. Ifølge Tvedt har det sørpolitiske strategiske kommunikasjonsregimet lyktes i å gjøre sitt verdensbilde til nasjonens verdensbilde gjennom et omfattende informasjonsarbeid. Den gode handling i et slikt verdensbilde er å hjelpe de andre til å utvikle seg slik vi har gjort. Denne definisjonen har bidratt til en legitimering av all politikk som faller inn i den sørpolitiske kategorien som udiskutabel: ”Ved å snakke om ”vår” sørpolitikk skapes det et inntrykk av at denne politikken står over den ordinære politikken uenigheter om verdier og prioriteringer” (Tvedt, 2009, s. 211). Eide og Simonsen (2008) har vist at dette verdensbildet har vært tydelig til stede i norsk presse.

Gjennom sin beskrivelse av prosjektet som vårt viktigste bidrag i den viktige kampen mot klimaendringene, kan altså regjeringen bygge opp under en ramme der Norge og nordmenn fremstår som helter, der ”Norge redder verden”.

Norge betaler avlat

“Norge betaler avlat” er en negativt ladet ramme som handler om at Norge bruker KoS til å kjøpe seg fri fra sine synder med oljeutvinning og forurensende livsstil. Jeg finner ikke denne rammen i regjeringens kommunikasjon. Jeg vil likevel nevne den her, fordi prosjektets kommunikasjon kan ha en viss relevans for om denne rammen finnes hos andre. Regjeringen har ikke stilt prosjektet opp mot innenlands klimatiltak. Prosjektets plassering under både miljøverndepartementet og utenriksdepartementet kan ha understreket at dette handlet om utenriks, og at pengene ikke ble tatt fra samme pott som innenlands klimakutt, men fra bistandsbudsjettet. Når politisk ledelse nevner innenlands kutt i sammenheng med prosjektet, blir prosjektet omtalt som noe vi gjør i tillegg til tiltak her hjemme. Når prosjektet omtales som et av våre *viktigste* bidrag i kampen mot klimaendringer, kan dette likevel føre til at prosjektet sammenlignes med innenlands klimatiltak. En kan oppfatte innenlands tiltak som mindre viktige for regjeringen, eller en kan oppfatte at innenlands tiltak faktisk betyr mindre i den store sammenheng. Dersom prosjektet samtidig oppfattes som *vårt*, kan man se for seg en hypotese der nordmenn føler at de bidrar til et milliardprosjekt som på sikt kan føre til at nærmere 20 prosent av verdens klimagassutslipp forsvinner. I en sånn sammenheng kan egne flyreiser eller bilkjøring fremstå som ubetydelig. Dette er en hypotese som jeg i liten grad vil

kunne gi noe svar på i min analyse. Mange variabler kan påvirke synet på innenlands og egne klimagassutslipp, og det vil derfor være vanskelig å isolere som årsaksforhold en ramme der KoS tolkes som vårt viktigste bidrag.

Vi ser altså først og fremst to tydelige politikk-rammer i regjeringens kommunikasjon. Den ene dreier seg om internasjonal politikk, og legger vekt på at KoS er et midlertidig prosjekt som må bli del av en verdensomspennende klimaavtale. Den andre legger mer vekt på Norge og nordmenns viktige rolle. Igjen vil jeg nevne at dette er to rammer som ikke utelukker hverandre. De kunne altså også ha vært omtalt som ulike elementer av samme ramme. Når jeg her har valgt å skille dem, har det vært for å komme på et dypere detaljnivå og lettere kunne sammenligne rammene med media og publikums rammer.

4.1.2 Økonomi: Kostnadseffektive klimakutt som skaper utvikling

Kostnadseffektive klimakutt

Det ligger en samfunnsøkonomisk tankegang bak klima- og skogprosjektet. I dag er tropiske skoger verdt mer, i økonomiske termer, døde enn levende. Regjeringens ønske er å gjøre skogbevaring til et økonomisk attraktivt alternativ til skogødeleggelse (Sundtoft, 2013). Samtidig har regjeringen hele tiden lagt vekt på at tiltak mot avskoging er et kostnadseffektivt klimatiltak, med henvisninger til IPCC og Stern-rapporten som begge understreker dette (IPCC, 2007; "The Stern Review on the Economic Effects of Climate Change," 2006). I sin tale til FNs klimakonferanse på Bali, da han lanserte den norske satsningen, formulerte daværende statsminister Jens Stoltenberg det slik:

Through effective measures against deforestation we can achieve large cuts in greenhouse gas emissions - quickly and at low cost. The technology is well known and has been available for thousands of years. Everybody knows how not to cut down a tree (Stoltenberg, 2007).

Statsministeren gjentok poenget sitt i nyttårstalen noen uker senere:

Norge går foran i dette viktige miljøarbeidet. Lykkes vi, kan de norske skogpengene gi utslippskutt som er mange ganger større enn Norges samlede utslipp. Teknologien er kjent. Alle vet hvordan man ikke hogger ned trær (Stoltenberg, 2008).

Stoltenbergs spissformulering om hvor enkelt det er å redusere avskogingen har møtt en del motbør. Inntrykket av at dette er enkelt har også blitt modifisert av prosjektet selv, i intervjuer i media, men også på egne nettsider: Dette er ikke gjort i en håndvending, og det vil ta tid før man vil få målbare resultater i form av utslippsreduksjoner. (Solhjell, 2012; Klima- og miljødepartementet, 2014, 11. februar). Denne presiseringen av at det faktisk tar tid å stanse avskogingen i mange av skoglandene, har trolig vært en nødvendig respons på kritiske spørsmål om hvorfor utbetalingene fra prosjektet ikke har gått raskere, og en avbalansering av ”kostnadseffektive klimakutt”-rammen. Når prosjektet nå har vært i drift i vel fem år uten at Norge har klart å ”redde verden”, ville prosjektet mistet mye troverdighet dersom de ikke hadde formidlet at det finnes en del viktige utfordringer, og at de tar hensyn til disse. Samtidig kan presiseringen også være et eksempel på at det ikke bare er regjeringen som har innflytelse på medierammene, men at også media kan ha hatt innflytelse på regjeringens rammer.

At skogbevaring er en kostnadseffektiv måte å redusere klimagassutslippene, har imidlertid fått sterkt feste som en del av prosjektets strategiske ramme. Det legges fremdeles stor vekt på dette i kommunikasjonen av prosjektet.

Klimabistand kan bidra til positiv utvikling

Et annet økonomisk element er at KoS settes inn i en utviklingskontekst. Prosjektledelsen påpeker at det er de fattigste landene som vil rammes hardest av klimaendringene, og at prosjektene som støttes av KoS også skal bidra til positiv økonomisk og sosial utvikling i mottakerlandene. Samtidig begrunner regjeringen det med at skogene er viktige ressurser for mange av de fattigste i verden: ”350 million of the world’s poorest people depend for their survival on forests. (...) Most of the world’s standing tropical forests is found in countries in great need of economic growth” (Sundtoft, 2013).

Mens ansvaret for KoS tidligere var delt mellom Utenriksdepartementet og Miljøverndepartementet, flyttet Solberg-regjeringen hele prosjektet til Klima- og miljødepartementet. Regjeringen presiserte likevel at initiativet ville fortsette å være et viktig element i Norges utviklingsassistanse (Sundtoft, 2013).

Utvikling er ikke ett av de uttalte hovedmålene med prosjektet, men mesteparten av midlene tas fra bistandsbudsjettet, noe som det kan ha vært viktig for regjeringen å rettferdiggjøre. Norske utviklingsorganisasjoner har kritisert regjeringen for å bruke bistandsmidler på å finansiere klimatiltak. De mener at dreiningen mot økt klimabistand har gått på bekostning av

tradisjonell fattigdomsbekjempelse. Vektleggingen av at skogbevaring kommer de fattigste til gode, har vært brukt som motargument mot denne kritikken. Dessuten mener regjeringen at utslippsreduksjonene sannsynligvis vil ”være større og mer varige dersom de er skapt gjennom tiltak som gir et bedre liv for folk” (Sundtoft, 2014). Samtidig legger ikke KoS skjul på at det er utfordrende å redusere avskogingen samtidig som skoglandene skal ha en økonomisk vekst. I mange av landene kan en endring av skogforvaltningen kreve endring av hele samfunnsstrukturen. Sundtoft påpekte i sin tale at ”it is a challenge to balance growth and preservation. To achieve both, we need to promote and achieve green, sustainable growth on a global scale” (Sundtoft, 2013).

En plassering av KoS i en utviklingsramme kan ha fordeler for regjeringen. Tvedts (2009) analyse viser at utviklingspolitikk nærmest har blitt behandlet som hellig og i svært liten grad blitt undersøkt kritisk av norsk presse. Tvedt viser at Norge har blitt fremhevet som et foregangsland innen utviklingshjelp, og at landets politiske ledelse har lyktes i å beskrive Norge som et ”godhetsregime” (Tvedt, 2009, s. 153).

Vi ser altså at regjeringen innen økonomi legger vekt på at prosjektet er en kostnadseffektiv måte å oppnå store klimagassutslipp, og at prosjektet også kan bidra til positiv utvikling for mottakerlandene ut over den rene klimagevinsten. Disse rammene er heller ikke i konflikt med de tidligere nevnte politikk-rammene. Spesielt ser vi paralleller mellom ”Norge redder verden” og utviklingsrammen, som begge fremhever Norge som den gode hjelper.

4.1.3 Kultur og sivilsamfunn: Urfolks rettigheter skal ivaretas

Det er altså et kriterium for det norske prosjektet at det skal bidra til sosial utvikling, rettferdig fordeling og ivaretagelse av urfolks og andre minoriteters rettigheter. Med bildet av Norge som et sørpolitisk godhetsregime i bakhodet, er det naturlig å forvente slike formål av en norsk storsatsing som KoS. Urfolksorganisasjoner uttrykte tidlig frykt for at skogbevaring ville stenge urfolk ute fra skogene som de lever av. Da det internasjonale REDD-programmet fikk navnet endret til ”REDD+”, var dette for å vise at det også skulle inkludere bevaring av biologisk mangfold og hensyn til lokalbefolkningen. Den norske regjeringen legger ikke skjul på at dette er utfordrende, og har beskrevet det som en av hovedutfordringene å ”sikre at lokalbefolkningen, inkludert urfolk, kan opprettholde en bærekraftig høsting eller ha andre muligheter for å sikre sitt livsopphold og sin økonomiske utvikling” (Klima- og miljødepartementet, 2014, 11. februar). Regjeringen presiserer at det er avgjørende for

prosjektets suksess at mottakerlandene føler eierskap til arbeidet mot avskoging, og at alle som kan ha innflytelse på og interesser i redusert avskoging, deriblant urfolksgrupper og frivillige organisasjoner, skal trekkes inn i planleggingen (Klima- og miljødepartementet, 2014, 11. februar).

Denne vinklingen har trolig vært viktig for legitimeringen av prosjektet i mottakerlandene. Ifølge Lash og Dyers (2014) evaluering av KoS er det først og fremst utviklingsmålene, ikke klimamålene, som er viktige for mottakerlandene. Dette har ført til at REDD+-programmet blir sett på som viktig for nasjonale interesser, og ikke som en måte det rike nord vender seg til sør for å løse klimaproblemene som de selv har skapt. Ifølge evalueringen har dette gjort samarbeidet mellom KoS og mottakerlandene mer effektivt. Lash og Dyer tror at mange for få år siden ville fryktet at KoS prioriterte trær fremfor mennesker. I intervjuene som de har gjennomført nå, er det få som gir uttrykk for slik frykt. Lash og Dyer mener at dette er et tegn på at man nå i større grad ser sammenhenger mellom økonomisk utvikling og bevaring av økosystemer. Klima- og miljøminister Tine Sundtoft kommenterte rapporten slik:

- Det er gledelig å se at budskapet vårt når frem. Vi har alltid vært tydelige på at det er i landenes interesse å bevare den tropiske skogen. Skogbevaring trenger ikke gå på bekostning av utviklingslandenes økonomiske vekst, men er snarere en forutsetning for slik vekst (Klima- og miljødepartementet, 2014, 24. mars)

Hvorvidt budskapet også har nådd frem til et norsk publikum, vil jeg drøfte senere.

Vi ser en tydelig ramme innen kultur og sivilsamfunn: Urfolks rettigheter skal ivaretas. Rammen henger sammen med utviklingsrammen som jeg skisserte under økonomi. Begge rammene er løsningsorientert, men legger ikke skjul på at det finnes utfordringer. Det kan være en respons på eller tilpasning til alternative rammer som jeg vil komme inn på senere.

4.1.4 Styresett: Kontroll er mulig og vi ser resultater

Det er ikke bare urfolks rettigheter som er utfordrende for KoS. Prosjektet lister opp flere utfordringer knyttet til styresett, korrupsjon, ulovlig hogst og handel med tømmer, og utfordringer med å unngå at utslippsreduksjoner ikke blir oppveid av økninger et annet sted eller til neste år. Regjeringen legger i sin kommunikasjon vekt på hvordan disse utfordringene kan løses ved å kreve at mottakerlandene dokumenterer reduserte utslipp fra avskoging og

skogforringelse. Regjeringen uttaler at formålet med slike resultatbaserte utbetalinger er at pengene skal være et incentiv for mottakerlandene.

Dermed er det en forutsetning at skoglandene har tilfredsstillende oversikt over sine skoger, at de kan måle endringer i skogdekket, og at man kan beregne hvor mye klimagassutslipp som forårsakes av avskoging og skogforringelse i det enkelte land. I klimaforhandlingene og forskningsmiljøene kalles dette MRV: Måling, rapportering og verifisering (Klima- og miljødepartementet, 2014, 17. februar).

Støtte til MRV har vært en sentral del av KoS helt fra oppstarten (Klima- og miljødepartementet, 2014, 17. februar). Norge er hittil en av verdens største bidragsytere til arbeidet med å etablere systemer for MRV. Dette begrunner regjeringen med at MRV er helt grunnleggende ”for å få på plass en internasjonal betalingsmekanisme for REDD+” (Klima- og miljødepartementet, 2014, 17. februar). Å få på plass en slik internasjonal betalingsmekanisme er som tidligere omtalt et av hovedmålene for KoS. MRV er altså en svært viktig forutsetning for at prosjektet skal lykkes, slik regjeringen selv fremstiller det.

MRV kan samtidig bidra til å legitimere prosjektet overfor norske skattebetalere, som kan få vite at pengene går til faktiske utslippsreduksjoner. Dette bør derfor være en viktig del av regjeringens strategiske ramme. Det er da også noe som regjeringen legger vekt på. Regjeringen opplyser dessuten om nye avtaler og allerede oppnådde resultater i nyhetsseksjonen på nettsidene, noe som kan bygge opp under at prosjektet er gjennomførbart.

Vi ser altså at regjeringen innen temaet styresett viser at de er bevisste på utfordringene, men at de har tro på at utfordringene er håndterbare. De legger vekt på at prosjektet er resultatbasert, at bare faktiske resultater vil føre til utbetalinger, og at resultater allerede er oppnådd.

4.1.5 Vitenskap: Komplisert men gjennomførbart

Måling, rapportering og verifikasjon (MRV) er altså viktig for å håndtere utfordringene med KoS. Det kreves nøye kartlegging og overvåking av skogene om man skal sikre at den rapporterte avskogingsreduksjonen er reell. Dette kan være komplisert i praksis. Det er her vitenskapen kommer inn. Regjeringen viser til Brasil som et godt eksempel på at dette er gjennomførbart. De har gode systemer for satellittmåling av Amazonas, og utbetalingene fra Norge til Brasil beregnes ut fra rapporter fra det brasilianske romfartssenteret. Andre steder

må det utvikles helt nye metoder for å måle avskogingen. På KoS sine nettsider forklares det at dette er tid- og ressurskrevende. I tillegg til at teknologien må utvikles, må landene utdanne mennesker som kan bruke teknologien. Regjeringen bruker dette som en av begrunnelsene til at det tar tid å få målbare resultater av KoS (Klima- og miljødepartementet, 2014, 29. april). Samtidig presiseres det at positive resultater er oppnådd. Flere land har fått nødvendig støtte til oppbygging og utvikling av MRV-systemer, etablering av institusjoner og reformer, og utvikling av nasjonale strategier. Brasil og Guyana har fått betaling for oppnådde resultater.

Innen vitenskap ser vi at regjeringen legger stor vekt på at det er gjennomførbart å få til gode MRV-systemer som kan sørge for en kvalitetssikring av KoS. De trekker frem eksempler på at enkelte land allerede har gode systemer, mens det fremdeles må utvikles ny tenkologi andre steder. Prosjektets kommunikasjonsrådgiver legger dessuten vekt på at det er viktig å være bevisst på hvilke målemetoder Norge forholder seg til, og at misforståelser kan føre til et feilaktig inntrykk av dårlige resultater.

4.1.6 Økologi: Et helt nødvendig klimatiltak

Innen økologi legger regjeringen størst vekt på at KoS er et klimatiltak. Det overordnede målet med KoS er at økningen i den globale middeltemperaturen begrenses til 2 grader i forhold til før-industrielt nivå. En temperaturøkning utover dette nivået vil ifølge FNs klimapanel føre til farlige og uforutsigbare klimaendringer (Klima- og miljødepartementet, 2014, 11. februar). Redusert avskoging blir omtalt som ett av få tiltak som er helt nødvendige for å begrense den globale oppvarmingen til 2 grader. Og det haster. Tine Sundtoft sa i sin tale til det internasjonale toppmøtet om regnskog i Oslo at drastisk reduksjon i avskogingen er helt nødvendig, og ikke i en fjern fremtid, men i løpet av de neste få årene (Sundtoft, 2013). Samtidig som regjeringen forteller at de har gått i gang med KoS for å vise vei for andre land, påpeker de at det er viktig å komme i gang med tidlige tiltak før den globale avtalen er på plass. Sundtoft la også vekt på at redusert avskoging kan generere inntil en tredjedel av de nødvendige utslippsreduksjonene. Denne bakgrunnen for prosjektet er noe som nevnes ofte i regjeringens kommunikasjon. Andre økosystemtjenester og bevaring av biodiversitet beskrives også som viktige resultater av regnskogbevaring, men da snarere som positive bivirkninger, som i Solhjells intervju med Arild Angelsen under Rio+20:

Norways initiative has as its main focus to fight climate change through deforestation.
But it's important to understand that reduced deforestation in itself has several positive

effects. It's positive because it reduces CO₂-emissions and fights climate change, but it's also positive for biodiversity, and in many areas it's positive for people because you can provide alternative livelihood. So it's not about making compromises, it's about the main objective itself being positive on several accounts (Solhjell, 2012).

Vi ser altså at det først og fremst er prosjektets betydning i forhold til klimaendringene som vektlegges innen økologi. Årsaken til at biodiversitet er mindre vektlagt, kan være at klimaendringene i større grad er sett på som et globalt problem enn tap av biodiversitet: "... verdenssamfunnet er villig til å bruke mer penger på å redusere global oppvarming enn på å forhindre tap av biodiversitet" (Klima- og miljødepartementet 2014, 29. april b).

4.2 Perspektiv: Norges initiativ har positiv effekt

Vi kan nå i grove trekk skissere hvordan regjeringen har ønsket å fremstille KoS: KoS er et av de viktigste bidragene våre i kampen mot klimaendringer. Dette er noe "vi" står bak, Norge og norske skattebetalere. Det viktigste målet med prosjektet er å bidra til et globalt, forpliktende og langsiktig klimaregime, og Norge kan bidra ved å vise at det er mulig å redusere klimagassutslipp fra skog i utviklingsland. Dette kan Norge vise ved å ta i bruk en form for resultatbasert klimabistand, der vi gir økonomisk støtte til utviklingsland som viser at de klarer å redusere utslippene sine fra skog. Klima og utvikling henger tett sammen. Støtten fra Norge bidrar ikke bare til reduserte utslipp, men også til bevaring av biologisk mangfold og positiv økonomisk utvikling. Dette er derfor en god bruk av bistandsmidler.

Klimaendringene, og skogenes rolle som CO₂-lager, nevnes hyppig, om ofte kort, som bakgrunnen for prosjektet. Klimagassutslippene må reduseres raskt, og det er viktig å komme i gang med tiltak selv om det ikke er internasjonal enighet om tiltakene. Metoden som Norge har valgt er en økonomisk effektiv måte å redusere klimagassutslippene på. Den har en del utfordringer. Det er krevende å få på plass gode målinger av avskogingen, og korrupsjon og andre utfordringer i mottakerlandene kan også forsinke prosessen. Men regjeringen er bevisst på disse utfordringene og klarer likevel å få resultater.

Regjeringen er stolte over resultatene som er oppnådd. De fremhever Brasil som et eksempel på reelle utslippskutt, og Indonesia som et eksempel på systemendringer. Rapporter som viser at prosjektet har innvirkning på internasjonal klimapolitikk og holdninger til skogbevaring deles på Twitter og på prosjektets hjemmeside.

Vi kan se at regjeringens komplette innramming av KoS oppfyller en del krav til vellykkede mobiliserende rammer (Entman, 1993; Snow & Benford, 1988). De definerer et problem (avskoging) og forklarer hvorfor dette er et problem (klimaendringene), de presenterer en løsning (KoS) og de motiverer ved å forklare hvorfor vi bør løse problemet (reduerte klimaendringer, bedre forhold for folk i mottakerlandene, redusert tap av biologisk mangfold).

Dersom KoS tolkes inn i en sørpolitisk ramme der det er *vi* som står bak prosjektet, kan det tenkes å bidra til at nordmenn føler eierskap til prosjektet, og stolthet over å bidra. Norge fremstår som en pionernasjon som kan vise vei for resten av verden, og dette kan skje takket være norske skattebetalere. Dersom prosjektet lykkes i å gi en eierskapsfølelse blant det norske folk, kan det være med på å legitimere prosjektet og bidra til at prosjektet sikres fortsatte midler i fremtiden, for eksempel etter regjeringsskifter. Samtidig kan man også se for seg at et slikt eierskap kan føre til økte forventninger til resultater. Dersom prosjektet lykkes i å bygge en ramme der det fremstår som et prosjekt som gjennomføres av Norge og nordmenn, men mislykkes i å ramme det inn som et fornuftig og effektivt tiltak, kan en forståelse av prosjektet som *vårt* føre til svekket støtte, eller motstand. Men dersom prosjektet blir behandlet slik Tvedt har vist at sørpolitiske prosjekter har blitt behandlet tidligere, er det sannsynlig at prosjektet blir sett på som utelukkende godt, at de kritiske spørsmålene ikke blir stilt, og at norske borgere vil få lite opplysninger gjennom media om hvordan politikken implementeres i praksis i mottakerlandene. Det er også sannsynlig at nordmenn ikke forventer kritisk journalistikk på feltet. Tvedt hevder at den gode makten ”sjelden identifiseres med makt, fordi hele samfunnet aksepterer den, og ligger under for den, noe som både har svekket samfunnsmedlemmenes evne til selvrefleksjon og fortolkning av verden og det demokratiske kravet om kritisk innsyn og debatt”(Tvedt, 2009, s. 224). I neste kapittel vil jeg analysere hvordan KoS har blitt rammet inn i media. Deretter vil jeg undersøke hvordan et knippe samfunnsmedlemmer reflekterer rundt prosjektet.

5 Hvordan har media fremstilt klima- og skogprosjektet?

Media er for de fleste et mellomledd mellom regjeringen og publikum, og prosjektets kommunikasjonsrådgiver sier at hun regner media som den viktigste kanalen ut til publikum. For å vurdere hva som når frem til publikum, er det derfor viktig å se på hvordan prosjektet presenteres i media. I dette kapittelet vil jeg svare på min andre delproblemstilling: Hvilke rammer har media brukt på klima- og skogprosjektet (KoS)? Jeg har gjort en innholdsanalyse av Aftenposten, Dagbladet og Dagens Næringslivs rammer brukt om prosjektet fra 2007 til 2013. Kapittelet er basert på funnene i denne analysen. Jeg vil sitere enkelte artikler som kan brukes som eksempler. Jeg har også intervjuet journalister som har skrevet en del om KoS, for å undersøke hvordan de har jobbet med temaet, og hva de selv mener er de viktigste temaene og aktørene. Jeg vil sitere noen av disse underveis i analysen. Intervjuene ble gjennomført i februar 2012. Det kan altså være forhold av nyere dato som ikke er fanget opp av disse. De brukes imidlertid først og fremst for å bygge opp under funn fra innholdsanalysen.

Underveis vil jeg også trekke inn elementer fra regjeringens rammer for å sammenligne medierammene med disse, i tråd med delproblemstilling fire, der jeg spør om det er samsvar mellom regjeringens, medias og publikums rammer.

5.1 Omfanget av mediedekningen

Dekningen av temaet har sammenfalt med norske og internasjonale politiske hendelser av betydning for KoS og klimapolitikk. Pressedekningen av KoS fluktuerer med dekingen av klimaendringer. Dekningen var høy i 2007, sank kraftig i 2008, og hadde ikke en ny topp før COP 15 i København i desember 2009. Etter 2009 sank dekingen igjen. Sammenhengen mellom politiske hendelser og pressedekning er også dokumentert i Katherine Duarte's masteroppgave (2010). Hennes analyse viser at det er større pressedekning av klimaendringer under store hendelser som klimatoppmøter, utdelingen av Nobels fredspris og valgkamper.

Den erfarne klimajournalisten Ole Mathismoen i Aftenposten (2012, 16. februar) forklarte i intervju at mediedekningen av klima har gått i sykluser. Hans inntrykk var at dette har vært tilfellet helt siden den første rapporten fra FNs klimapanel, og han trodde det ville være slik i fremtiden også. Han spådde at neste topp ville komme i forbindelse med neste rapport, i 2014. En av årsakene til at klimaendringer i perioder får mindre pressedekning, er ifølge

Mathismoen at man ofte må reise for å lage klimareportasjer, og at det derfor er kostbart. Han mener også at det er vanskelig stadig å finne nye historier som får publikum til å stoppe opp.

Journalist Kjetil B. Alstadheim i Dagens Næringsliv hadde et lignende syn. "Det er slik nyhetene fungerer. Når du har skrevet mange nok ganger at kloden koker, forventer du at leserne har forstått det. Da skriver du det ikke igjen", forklarte han i intervju (2012, 14. februar). Han mente at forventningene foran København-toppmøtet var overdrevne, og at folk var skuffede og litt lei av klima etter dette toppmøtet. I tillegg var det andre temaer som tok over på nyhetsagendaen, som finanskrisen og den arabiske våren.

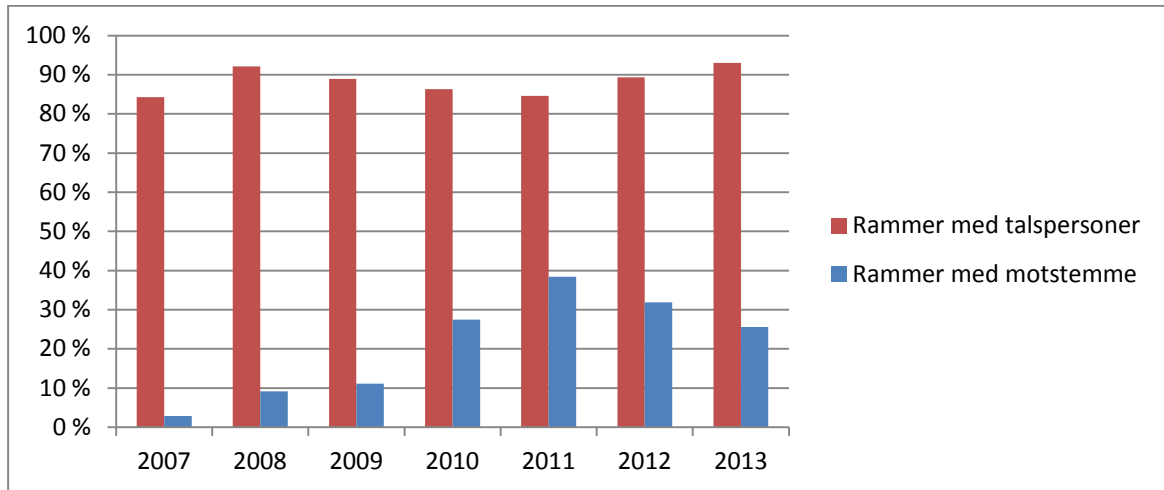
De hendelsene som det oftest ble referert til i artiklene, var de årlige klimatoppmøtene til FN (Conference of the parties, COP). COP 13 på Bali i 2007 var den som ble nevnt flest ganger, i 37 av artiklene. Det var på denne konferansen Jens Stoltenberg lanserte KoS. Dette fikk stor oppmerksomhet, og ikke alle artiklene nevnte klimatoppmøtet. Andre typer hendelser ga også økt oppmerksomhet om prosjektet, for eksempel kunngjøringer av nye finansieringsavtaler.

KoS er i større grad et system og en prosess enn enkelthendelser. Det kan gjøre det vanskeligere for journalister å skrive historier som oppfyller tradisjonelle nyhetskriterier som dramatisering, aktualitet, sensasjon og personalisering. Dette kan bidra til at enkelthendelser prioriteres over langsiktige prosesser (Waldahl, 2007), og at hendelsene benyttes til å sette temaet i en episodisk ramme (Iyengar, 1991). I mitt materiale kan vi se at temaet har forsvunnet fra nyhetsagendaen i perioder mellom hendelsene.

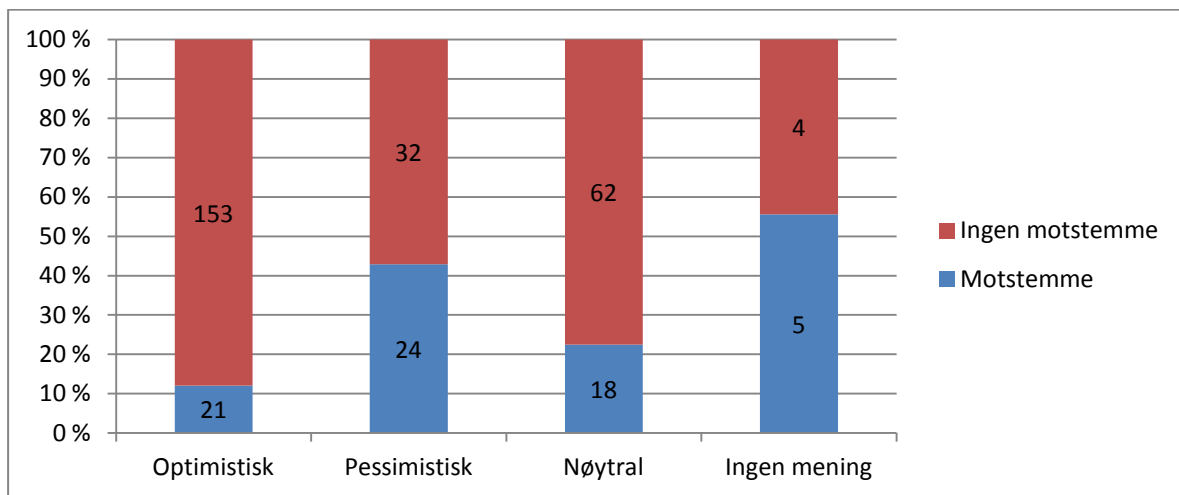
5.2 Aktører

I en tidlig fase av rammesyklusen er det viktig for rammesettingen hvilke aktører som blir sitert i media. Jo mer en gruppe aktører siteres, jo mer fremtredende blir deres definisjon av temaet (Miller & Riechert, 2010). Dersom deres ramme appellerer til publikums verdier og erfaringer, er det sannsynlig at deres ramme får dominere debatten (Entman, 1993). Det er derfor interessant å undersøke hvilke aktører som har blitt sitert hyppig i media.

Figur 1 viser andelen tekster i mitt materiale som har talspersoner til fordel for rammen, og andelen tekster som har motstemmer. Vi ser at langt flere tekster hadde en person som talte for rammen, enn mot den. Andelen motstemmer økte gradvis de første årene. Økningen kan skyldes at hovedkildene ble mer pessimistiske over tid. Figur 2 viser alle hovedkildene, og hvorvidt de ble motsagt.

Figur 1: Andel rammer med talpersoner og motstemmer.

Figur 2: Motstemmer i forhold til talspersonens syn på KoS.

Som vi ser ble en langt større andel av de pessimistiske hovedkildene balansert med en motstemme. Dette kan skyldes det presseetiske prinsippet om tilsvarende. De som blir utsatt for kritikk, har rett til å svare for seg. Kilder som var pessimistiske til resultatene av KoS var gjerne kritiske til prosjektet, og da var det naturlig at representanter for regjeringen fikk svare på kritikken. I 2012 og 2013 gikk andelen motstemmer noe ned igjen. Det kan blant annet skyldes at det var en høy andel leserbrev, kommentarer og ledere, spesielt i 2013. I leserbrevene og kommentarene ble forfatteren regnet som talsperson for rammen dersom vedkommende kom med en meningsyttring. Om forfatteren henviste til andres utsagn på en måte som fikk frem hva den andre mente, ble denne andre regnet som motstemme, men vanligvis manglet slike motstemmer i kommentarartikler og leserbrev. Andelen rammer med både talpersoner og motstemmer var høyere om vi kun ser på nyhetsartikler, og ikke

inkluderer ledere, leserinnlegg, featuresaker og notiser. 93 prosent av alle rammene i nyhetssaker hadde en talsperson, 24 prosent en motstemme. Den høye andelen talspersoner kan skyldes behovet for å oppfylle nyhetskriteriene personalisering og autoritetspersoner.

At autoritetspersoner dominerte blir tydelig om vi ser på hvem de mest siterte kildene var (figur 3). Det var i stor grad myndighetene som formet den offentlige debatten om KoS. De utgjorde 36 prosent av talspersonene for rammene, og 56 prosent av motstemmene. Erik Solheim og Jens Stoltenberg skilte seg klart ut som de mest siterte aktørene. En evalueringsrapport om KoS (Lash & Dyer, 2014) viste at det hadde stor betydning for prosjektets suksess internasjonalt at norske toppolitikere involverte seg. Det kan virke fornuftig også for oppmerksomheten rundt prosjektet i Norge, og kan ha hatt innvirkning på hvilke medierammer som har blitt brukt. Ole Mathismoen i Aftenposten ga i intervju denne forklaringen på hvorfor regjeringen har dominert den norske debatten om temaet:

Det er ikke noen sterke motkrefter. Sånn at debatten har vært veldig kontrollert, i anførselstegn, av regjeringen, og av den gode vilje. Ingen er liksom imot det, Høyre, KrF, alle er med på dette og alle støtter det (2012, 16. februar).

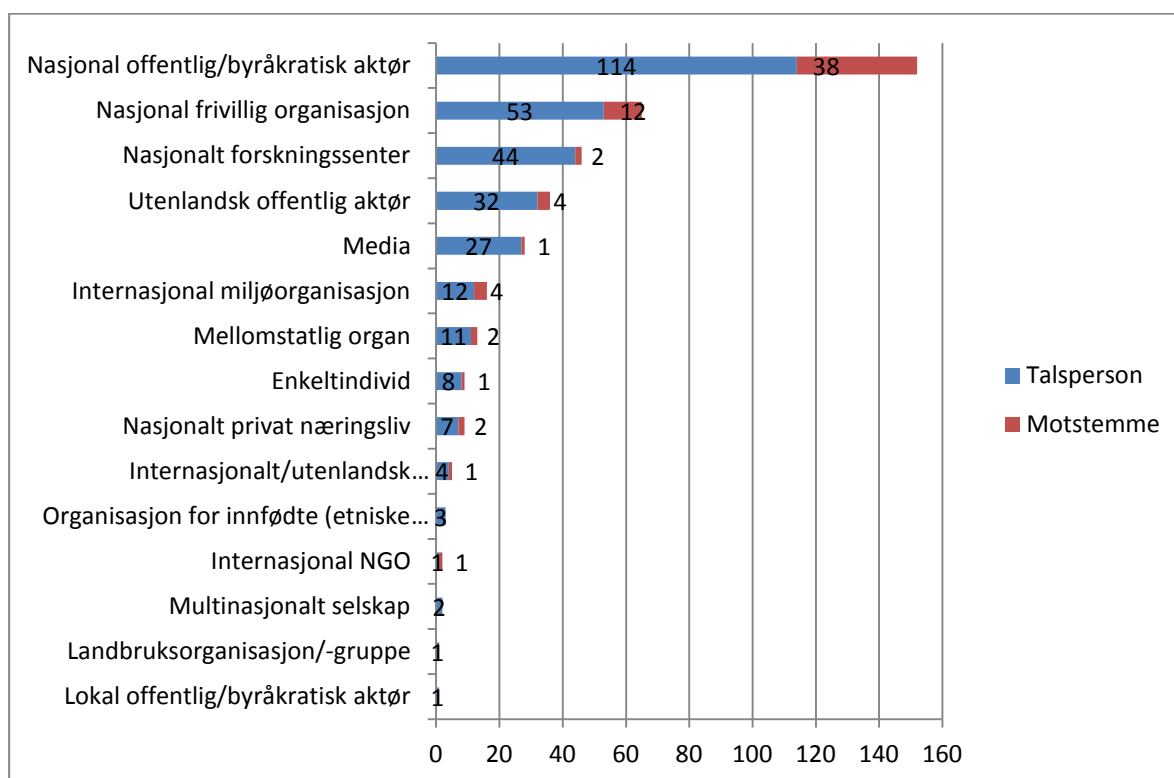
Ideen kom fra miljøvernorganisasjonene, og ble tatt inn i klimaforliket av opposisjonen. Dermed var noen av stemmene som vanligvis kan være kritiske til regjeringens klimapolitikk, de som drev frem initiativet før det ble offisiell politikk. Aktører som ikke var involvert, forskere og Fremskrittspartiet, hadde de mest kritiske innvendingene. Etter hvert, omtrent fra 2011 og utover, virker det som de frivillige organisasjonene tok en mer kritisk rolle der de påpekte mangler i avtalene Norge inngår, de påpekte at oljefondet investerte i industri som kan ødelegge skogene som KoS jobber for å redde, og ved regjeringsskiftet i 2013 kritiserte de den nye regjeringens plan om å kutte i bevilgningene til KoS. Norske frivillige organisasjoner utgjorde den nest største gruppen aktører. De var 17 prosent av talspersonene for rammene, og 18 prosent av motstemmene. De har vært flittige skribenter av leserbrev. 42 prosent av artiklene der de var viktige kilder, var leserbrev.

De aktørene som skilte seg ut som mest pessimistiske i forhold til KoS, i 34 prosent av rammene, var forskere og akademikere. De var talspersoner i 15 prosent av rammene, men bare motstemme tre ganger. Dette indikerer at forskere og vitenskap i liten grad har blitt brukt til å dobbeltsjekke eller balansere andres uttalelser. 59 prosent av artiklene med forskere som talspersoner var leserbrev skrevet av forskerne selv. Kritiske leserbrev har sjelden blitt fulgt

opp av journalister. Dette kan indikere at KoS har blitt behandlet med samme ukritiske journalistikk som andre tema innen bistand (jf. Tvedts analyse av sør-journalistikk beskrevet tidligere). En gjennomgang av optimismen innen ulike typer artikler, viser at det er i leserbrev det uttrykkes størst grad av pessimisme.

Offentlige aktører fra andre land utgjorde ti prosent av talspersonene og seks prosent av motstemmene. Også blant disse var det toppolitikere som gikk igjen, spesielt fra Brasil.

Jeg valgte også å skille ut media som en egen aktør. Media ble kodet som aktører når navngitte journalister har skrevet kommentarartikler eller ledere der de tar et standpunkt. Som talspersoner for åtte prosent av rammene var medieaktører en ikke ubetydelig gruppe premissleverandører. I over halvparten av disse tekstene fremsto medieaktørene som optimistiske til KoS. Det var bare én av disse tekstene, eller 3,5 prosent, der medieaktøren ble tolket som pessimistisk. De resterende 46,5 prosentene fremsto som nøytrale. Det var lederartikler som oftest fremmet nøytrale synspunkt.

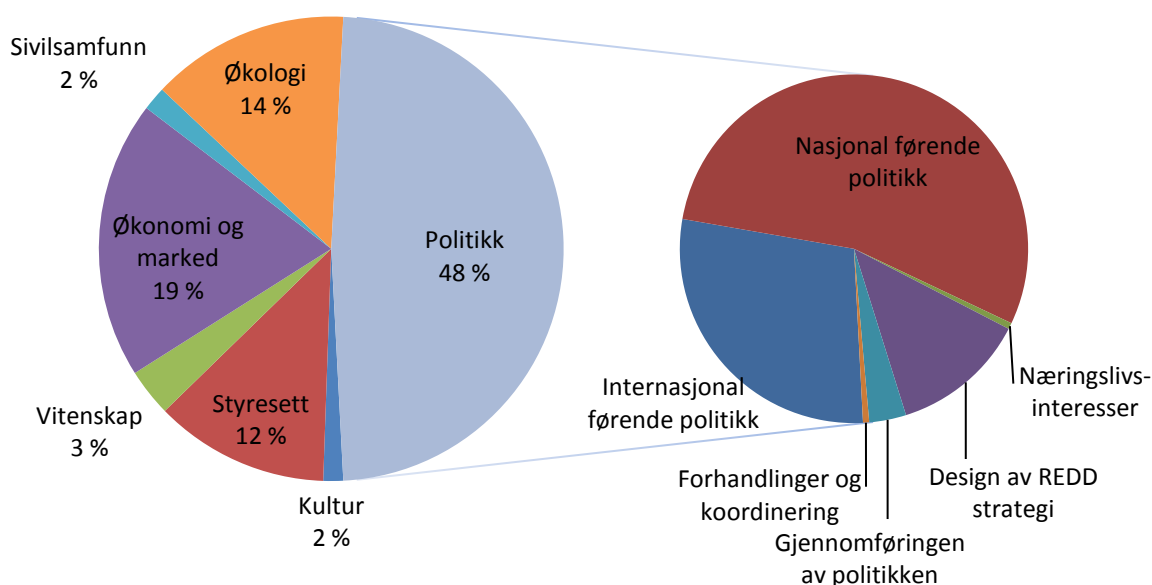
Figur 3: Antall talspersoner og motstemmer fra ulike grupper.

5.3 Medias rammer

Nå har vi sett at norske myndigheter dominerte, men at også en rekke andre aktører var synlige i materialet. Ifølge Entman (1993) kan journalister følge objektivitetsnormen ved å sitere aktører med motstridende syn, men likevel bare formidle én dominant ramme. Det kan skje ved at journalister tar med spredte opposisjonelle fakta uten faktisk å utfordre den dominante rammen. Dette kan gi et kunstig inntrykk av balansert mediedekning. Uten variasjon i medierammene, kan publikum ifølge Porto (2007) være hindret i å gjøre seg opp en egen mening. Jeg vil derfor nå gå nærmere inn på variasjonen i rammene.

I artiklene som jeg har analysert, har jeg sett etter primærrammer og eventuelle sekundærrammer ved å vurdere om artiklene har rammer innen ett eller flere av de overordnede temaene politikk, økonomi, kultur, sivilsamfunn, styresett, vitenskap og økologi. Totalt fant jeg 362 rammer i de 246 artiklene. 47 prosent av artiklene hadde altså flere rammer. Ettersom nær halvparten av artiklene hadde mer enn en ramme, ser vi allerede nå at det finnes en viss diversitet i rammene. Om det betyr at vi har fått presentert to sider av saken, eller om det betyr at media har presentert saken i en rekke rammer og slik gitt publikum et stort utvalg av fortolkningsmuligheter, håper jeg at den følgende analysen kan gi et svar på.

Jeg kategoriserer rammene tematisk, på samme måte som jeg gjorde med regjeringens rammer. Temaene fordeler seg som vist i figur 4. Kakediagrammet til høyre viser underordnede tema for tekstene i den største kategorien, politikk.

Figur 4: Rammenes tematiske fordeling, og oversikt over undertemaene innen politikk.

5.3.1 Politikk: Norge redder verden på bortebane

Politikk har vært et viktig overordnet tema gjennom alle årene i mitt materiale. Totalt falt 48 prosent av rammene som jeg identifiserte innunder politikk og politikkutforming. Som vi så i figur 4 er spesielt mange tekster kategorisert som nasjonal og internasjonal førende politikk. Nasjonal førende politikk henviser til regjeringens politikk, statlige interesser, uttalelser fra prosjektledelsen eller andre uttalelser på nasjonalt nivå. Internasjonal førende politikk henviser til internasjonale klimatoppmøter eller andre former for mellomstatlig politikk. Når en så stor del av tekstene havner i disse kategoriene, er det et uttrykk for at regjeringen har fått gjennomslag for sin innramming av KoS som et av Norges viktigste klimatiltak. Prosjektet har vært løftet opp på et høyt politisk nivå ved at ministere har satt seg inn i prosjektet, deltatt på møter der prosjektet har vært tema og vært prosjektets ansikt utad ved kontraktsinngåelser og andre anledninger. De har også frontet prosjektet i media. Enkeltpolitikere på regjeringsnivå har trolig ofte gitt journalistene en inngang til stoff som ellers hadde vært så abstrakt at det hadde falt utenfor nyhetsbildet.

Utslipp fra skog inn i klimakonvensjonen

29 prosent av tekstene innen politikk omhandlet internasjonale organisasjoner og politiske debatter. Disse artiklene dukket typisk opp i forbindelse med internasjonale klimaforhandlinger eller andre møter mellom toppolitikere fra Norge og andre land. Internasjonal politikk var det mest brukte temaet i 2007 og 2010. Det var også viktig i 2009. De andre årene var det nesten fraværende. Dette kan ha sammenheng med at klimatoppmøtene i 2007 og 2009 genererte en bred mediedekning om klima, og også om KoS, og at det i 2010 ble inngått flere store internasjonale skogavtaler. Tekstene om internasjonal politikk handlet ofte om internasjonale forhandlinger om skog som klimatiltak. Norge og norske politikere ble løftet frem som viktige på den internasjonale arenaen. Norge går i front, men det er forventninger om at andre land vil følge etter. Dette viser at den rammen som var viktigst for myndighetene, ”utslipp fra skog inn i klimakonvensjonen”, gjenspeiles i mediedekningen av temaet. Når disse medierammene først og fremst ble brukt av media i forbindelse med internasjonale klimaforhandlinger, kan det imidlertid tyde på at media ikke uten videre repeterte denne rammen selv om myndighetene la stor vekt på den.

Myndighetene presenterte dette som en tematisk ramme, ved at de formulerte det som den viktigste målsettingen uten å sette det i sammenheng med konkrete hendelser. En rekke undersøkelser viser at media foretrekker episodiske rammer fremfor tematiske. I episodiske

rammer kan budskapet være det samme, men bli presentert i sammenheng med konkrete hendelser og individer (Iyengar, 1990, 1991). KoS kan være vanskelig å plassere i en episodisk ramme. Mens tema som kriminalitet, fattigdom eller diskriminering kan være lett å presentere episodisk vet å finne enkeltmennesker som har opplevd dette, er det vanskeligere å finne illustrerende eksempler til et tema som KoS. Det er et prosjekt som, i hvert fall de første årene, først og fremst foregikk på et abstrakt nivå. Politiske diskusjoner og økonomiske analyser kan være vanskelige å presentere episodisk. Dessuten dreier politikken seg om klimagassutslipp, som det er vanskelig å finne billedlige eksempler på. Prosjektene som etter hvert har blitt satt i gang, foregår i land langt fra Norge, og ressursbegrensninger har trolig gjort det vanskelig å oppsøke disse for å bruke dem som eksempel. Dessuten fyller de ikke samme nyhetskriterier til nærhet og relevans som et eksempel fra Norge ville gjort. En løsning ser ut til å ha vært å benytte klimatoppmøter og andre hendelser med norske toppolitikere involvert som episoder man kan skape en episodisk ramme av.

Norge redder verden

En del av den strategiske rammesettingen til regjeringen var at KoS er et utviklingsprosjekt. Dersom denne rammen har vært overtatt av media, kan man ifølge Tvedts (2009) analyse av tidligere utviklingsjournalistikk se for seg en ukritisk pressedekning av prosjektet der prosjektet fremstår som vårt, og der vi, eller Norge, er en urørlig, hellig samaritan som gjør dette i det godes tjeneste. KoS er også et klimaprojekt, men som vist av Eide (2012) har Norge også i klimajournalistikken blitt fremhevet som den gode hjelper.

Dette ser vi også i mitt materiale. Mange av artiklene som omtalte klimapolitikk, hadde fokus på Norges rolle som velgjører. Spissformulert kan vi kalle denne vinklingen ”Norge redder verden”. Spesielt i starten benyttet media i stor grad en ramme der Norge ble fremstilt som den gode samaritan. Dagbladet hadde for eksempel en dobbeltside med vignetten ”Den norske klimagaven” på trykk 10. desember 2007. Her ble det blant annet fremhevet at det norske initiativet vekket internasjonal oppsikt, og Jens Stoltenberg fikk skryt for avgjørelsen sin fra den tidligere lederen for FNs klimapanel Robert Watson. Dette er ett av en rekke eksempler på artikler der initiativet ble bejublet av både norske og internasjonale aktører. Forslaget var en del av klimaforliket som bare FrP sto utenfor, så det hadde bred politisk støtte.

Vi så også trekk av ”Norge redder verden”-rammen i regjeringens kommunikasjon, om enn i noe mer nøkterne ordelag enn i en del av medieomtalen. Både regjeringen og media la stor

vekt på prosjektets store betydning. På samme måte som i regjeringens kommunikasjon ble det også i media skrevet om hva ”vi” bidrar med av CO₂-reduksjoner:

Norge er en klimapådriver. Riktignok slipper vi ut en hel masse, og mer enn de fleste land målt per innbygger. Men hvis alle land på klimaforhandlingene var utstyrt med en like stor porsjon velvilje som Norge, ville klimaet vært reddet forlengst. To ganger. Men de er ikke det (Alstadheim, 2007a).

Når denne retorikken blir brukt av media, og ikke bare når talpersoner for KoS blir sitert men også i ledere og kommentarer, er det et tegn på at denne retorikken er så innarbeidet at den brukes uten videre refleksjon. Det kan bidra til en legitimering av politikken, samtidig som det kan føre til at nordmenn føler en form for eierskap til prosjektet og en stolthet over hva vi gjør.

”Norge redder verden” var en dominerende ramme i starten, og selv om den har blitt utfordret etter hvert, sto den sterkt gjennom hele materialet. Et fokus på norsk lederskap i internasjonal klimapolitikk kan synes å være en måte å gjøre artikler om KoS mer nyhetsverdige enn de ville vært med hovedfokus på fjernere tema. For eksempel hadde Aftenposten 16. mai 2013 en reportasje fra Sumatra i Indonesia. Temaet for reportasjen var at palmeoljeproduksjonen i Indonesia er i sterk vekst, og at den fører til at regnskogen forsvinner i høyt tempo. Men hoveddrammen var norsk politikk. Tittelen på reportasjen var ”Norge kjemper mot jungelens lov”, og ingressen var ”Norge vil betale milliarder for å redde regnskogen i Indonesia. Problemet er at det fortsatt lønner seg mer å hugge” (Barstad, 2013). Bakgrunnen for vinklingen på den norske politikken var sannsynligvis et ønske om å gjøre reportasjen mer vesentlig for norske lesere, i tråd med de typiske nyhetsverdiene.

Norge betaler avlat

Selv om det er mange likhetstrekk mellom hvordan Norge fremstilles i klimajournalistikk og bistandsjournalistikk, skiller klimajournalistikken seg ut på ett viktig punkt: Innen klima kan Norge også fremstå som en synder. Eide peker på en dobbeltmoral-diskurs som typisk for klimajournalistikken. Den fremhever Norges rolle som en oljenasjon som er ansvarlig for store klimagassutslipp, og at Norge ikke har oppfylt forpliktelsene sine i Kyotoprotokollen.

Etter hvert ser vi også i mitt materiale at det kom motreaksjoner på ”Norge redder verden”-rammen. 18 prosent av talpersonene for politikk-rammene er kodet som pessimistiske til

KoS. Men den pessimismen som er registrert skyldes sjelden at aktørene var negative til prosjektet formål, men snarere at de mente at regjeringen gjorde for lite på andre områder. En reaksjon var at KoS ble satt opp mot hva regjeringen gjorde for å redusere klimautslippene her hjemme. Dette ble ikke hyppig nevnt, men det var tilstede, blant annet allerede under den nevnte vignetten ”Den norske klimagaven” i Dagbladet 10. desember 2007. Opposisjonen sa at de savnet svar på hva regjeringen ville gjøre for å kutte utslippene hjemme. Det ble også spurt om det var nødvendig å gjøre noe hjemme når vi skulle gjøre så mye ute:

Med de nye regnskogmilliardene vil Norges utslipp, i teorien, være dobbelt klimanøytrale etter bare det første året med regjeringens regnskogpenger. Minst.

- Det viser hvor mye det betyr å kutte CO 2 ute, sier Stoltenberg.
- Trenger Norge å kutte noe hjemme da, hvis vi internasjonalt kan bidra med CO2-reduksjoner i denne størrelsesordenen?
- Ja, i klimameldingen legger vi opp til å gjøre betydelige tiltak også hjemme, sier Stoltenberg (Lode, 2007).

Etter hvert utviklet denne ”kutte ute versus hjemme”-vinklingen seg i en mer kritisk retning. Artikler om KoS kunne trekke inn informasjon og spørsmål om manglende innenlands tiltak, og det ble flere ganger hevdet at KoS var det eneste positive som ble gjort av den norske regjeringen innen klimaarbeid. Enkelte hevdet at det var dobbeltmoralsk at vi bare kunne fortsette som før mens andre måtte gjennomføre krevende tiltak. Noen mente at dette trakk Norges troverdighet innen internasjonalt klimaarbeid i tvil.

En annen vinkling som kan ses som en motreaksjon mot ”Norge redder verden”, og som også hevder at Norge er dobbeltmoralsk, er en ramme som satte KoS i sammenheng med oljefondets investeringer i industri som er med på å ødelegge tropiske skoger. Det var spesielt frivillige organisasjoner som trakk dette frem som et paradoks, men jeg fant også eksempler på ledere med denne vinklingen. Ut over dette var det svært få av artiklene i mitt utvalg som hadde fokus på Norges rolle som oljenasjon. Dette behøver ikke å bety at media ikke har satt oljeutvinning opp mot KoS, men det har i så fall skjedd i artikler som bare har nevnt KoS forbigående og ikke er med i mitt utvalg, for eksempel artikler om generell klimapolitikk.

Vi kan altså se trekk av tre forskjellige rammer innen det overordnede temaet politikk: ”Norge redder verden”, ”utslipp av skog inn i klimakonvensjonen” og ”Norge betaler avlat”. ”Norge redder verden” var en ramme som ble lansert tidlig, som ble presentert av aktører som var

optimistiske til KoS og hadde få motstemmer. Den var trolig lett for publikum å plassere inn i sine mentale skjema fordi den har vært hyppig brukt om norsk sørpolitikk også tidligere.

5.3.2 Økonomi: Økonomisk effektiv klimabistand

19 prosent av tekstene har økonomi og marked, først og fremst finansiering, som hovedvinkling. Finansiering var spesielt hyppig dekket i 2008 og 2009. I 2013 var finansiering nesten fraværende som hovedtema. Det betyr ikke at det ikke var saker som omhandlet midlene i 2013, men disse sakene ble i stor grad plassert i en nasjonal politisk kontekst i forbindelse med stortingsvalget og regjeringsskiftet. Finansiering er også et politisk tema. Pengebeløpet skal vedtas politisk og er gjenstand for offentlig debatt. Tekstene som omhandlet finansiering kan derfor ha mye til felles med artiklene som er kategorisert som politikk. Boykoff (2008) valgte å gruppere politikk og økonomi i samme overordnede ramme, mens han hadde to underrammer, ”political actors” og ”economics and business”. Jeg har valgt å følge Di Gregorio m.fl. (2012) sitt kodeskjema og skille mellom politikk og økonomi. De rammene som er plassert under merkelappen ”økonomi” har et sterkere element av økonomi ved at pengebeløpene fremheves. Det refereres ofte til økonomisk tap eller vinning. Politikkrammene har i større grad vektlegging av politiske aktører, forhandlinger og utspill.

Kostnadseffektive klimakutt

Vi kan se trekk av flere underrammer i økonomi-kategorien. ”Kostnadseffektive klimakutt”, som fremhever hvor mye CO₂-reduksjon Norge kan få for pengene, var den første og viktigste rammen i media. Den var på plass allerede før det norske initiativet ble lansert, som i en kommentarartikkel i Dagens Næringsliv 11. juli 2007:

Med tiltak i regnskogen ville det vært latterlig billig å gjøre Norge karbonnøytralt allerede i 2008, og ikke i 2050, slik statsminister Jens Stoltenberg har lansert (Alstadheim, 2007b).

Stern (2006) fikk stor oppmerksomhet for sin rapport om kostnader knyttet til klimaendringer, også i Norge. I denne rapporten hevdet han at å stanse tapet av tropiske skoger er det mest effektive og rimeligste strakstiltaket for å begrense klimaendringene. Denne rapporten ble brukt som begrunnelse for det norske initiativet av norske myndigheter, og ”kostnadseffektive klimakutt”-rammen ble umiddelbart tatt i bruk av media. Denne rammen ble formidlet av

flere aktører og fikk et godt fotfeste i norske medier. Det var en løsningsorientert ramme, som fremstilte de norske pengene som en løsning på klimaproblemet.

Ikke så lett som du tror

Innen ”kostnadseffektive klimakutt”-rammen kunne KoS fremstå som et enkelt prosjekt. Vi kan også se en motreaksjon på ”kostnadseffektive klimakutt”, som jeg velger å kalle ”ikke så lett som du tror”. Den utfordret forestillingen som var innbakt i ”kostnadseffektive klimakutt”, nemlig at det er enkelt å få til redusert avskoging bare man betaler for det. Enkelte aktører påpekte tidlig at dette ikke ville bli lett. Det er ikke bare til å levere en sekk penger i regnskogen, og så er regnskogen reddet. Det finnes mange utfordringer. Kanskje kommer ikke utbetalingene til å skje så raskt som man først fikk inntrykk av. Og dersom det drøyd helt til 2009, kunne man risikere at løftet var tomt, ettersom det da skulle være et nytt stortingsvalg ("Et luftig løfte," 2007).

Regjeringen la vekt på at prosjektet er resultatbasert som et positivt aspekt ved prosjektet. Det var få medietekster som la vekt på at midlene fra Norge er resultatbaserte, og dette ble ikke nødvendigvis fremstilt som noe positivt. I stedet ble det i noen av artiklene problematisert at det kunne være vanskelig for prosjekter å bli godkjent for utbetalinger, og at utbetalingene derfor stoppet opp. Store regnskapsførte beløp sto i gjeldsbrev til Amazonasfondet og Den brasilianske utviklingsbanken. Dette ble også kritisert av Riksrevisjonen.

KoS' kommunikasjonsrådgiver føler at de store pengebeløpene som er involvert i prosjektet har ført til en del kritisk journalistikk. Hun uttrykker stor forståelse for det, men mener at noe av kritikken er misvisende, ofte på grunn av for lite research. Hun trakk frem utbetalingene som stoppet opp som eksempel på noe journalister kan ha misforstått:

Noen har vært mer opptatt av at det har stått penger på bok enn å høre hvorfor (...) Jeg har stor forståelse for at dette har reist spørsmål hos norsk presse. Samtidig så synes jeg de fleste mediene har hatt en veldig ensidig fremstilling av saken om pengene på bok, og de sakene har det vært mange av, og de sprer seg (25.11.2013).

Hun tror at medias fremstilling av sakene om pengene på bok har bidratt til at mange har fått inntrykk av at hvis de opptjente pengene ikke brukes umiddelbart, så er det ikke verdt det. Solberg-regjeringen ønsket i sitt reviderte statsbudsjett for 2014 å redusere bevilgningene til

KoS fra 3 milliarder til 2,6 milliarder kroner, med pengene på bok som argument. Bevilgningene over statsbudsjettet ble økt igjen etter forhandlinger med Venstre og KrF.

Det var få artikler i mitt utvalg som hadde penger på bok som et framtrædende tema. Dersom vi skulle kåre en vinner i konkurransen mellom økonomi-rammene ”kostnadseffektive klimakutt” og ”ikke så lett som du tror”, ville nok ”kostnadseffektive klimakutt” vinne. Det kan vi se ved å undersøke graden av optimisme innen de økonomiske rammene. Kun seks prosent av talspersonene for de økonomiske rammene var pessimistiske. Men den alternative rammen har fått gradvis større oppmerksomhet.

Klimabistand kan gå ut over tradisjonell bistand

Det ble også fremmet en annen form for skepsis helt fra prosjektet ble lansert. Den handlet ikke om prosjektets formål eller om pengebeløpene, men om hvor pengene skulle tas fra. Begrepet ”miljø- og klimabistand” var satt på dagsorden av Erik Solheim kort tid etter at han overtok som miljøvernminister i oktober 2007. Allerede etter den første pressekonferansen om det norske initiativet på Bali, ble en ramme lansert der man satte tiltaket opp mot tradisjonell bistand:

Opposisjonen, som også var tilstede under gårsdagens pressekonferanse, var opptatt av at pengene må komme i tillegg til, og ikke på bekostning av andre bistandsmidler.

- Kristelig Folkeparti har behov for å si meget klart ifra om at vi ikke aksepterer at dette blir en gjøkunge på budsjettet som fortrenger fattigdomsbekjempelse, sier KrF-leder Dagfinn Høybråten (Alstadheim & Haarde, 2007).

Regjeringen fant pengene til KoS i bistandsbudsjettet. Dette ble kritisert av norske hjelpeorganisasjoner og opposisjonspolitikere, som mente det var galt å vinkle bistandsmidler inn mot klimatiltak. De hevdet at man på denne måten tok fra de fattige og ikke fra de rike.

Denne rammen kan være nyttig å se i sammenheng med den største rammen i mitt materiale, ”Norge redder verden”. Rammen kan være et uttrykk for at tanken om at vi skal redde verden stikker dypt i norsk kultur og identitet: Det er ikke nok ”bare” å hjelpe fattige i land med regnskog. Den har også forbindelser til ”Norge betaler avlat”-rammen: Pengene må merkes på vårt eget budsjett, og ikke bare være en omfordeling av midler som uansett skulle gis bort.

Klimabistand kan bidra til positiv utvikling

Den politiske ledelsen fikk svare på kritikken mot konseptet klimabistand, og svaret som de ga i media var i tråd med argumentasjonen som ble presentert i regjeringens egen kommunikasjon: De fattige er de som er mest utsatt for negative effekter av klimaendringene:

- Dette er en absurd motsetning. En forutsetning for å hjelpe de fattige er å gjøre noe med de globale klimaproblemene, svarer Erik Solheim (Thomassen, 2007).

I et intervju i Aftenposten sa Solheim også at han trodde at klimabistand ville føre til at det ville gå raskere å bygge ned forskjellene mellom rike og fattige land – fordi klimabistand også er i i-landenes egen interesse (Mathismoen, 2007a).

Vi kan altså se to konkurrerende rammer innen klimabistand. Den ene presenterte KoS som et godt bistandsprosjekt, i tråd med regjeringens offisielle ramme. Den andre hevdet at KoS kan stjele tiltrengt bistand fra fattige land uten skog. Begge disse rammene fikk en viss grad av synlighet spredt utover i tid.

5.3.3 Kultur og sivilsamfunn: Fokus på nordmenn

Kulturrammer er av Di Gregorio m.fl. (2012) beskrevet som rammer som refererer til livsstil, individers og samfunns levesett, minoritetskulturer, forbruksmønstre og populærkultur.

Sivilsamfunnsrammer refererer til sivile rettigheter og krav, kampanjer og protester.

Regjeringen har lagt vekt på at alle med interesser i skogene skal inkluderes og at urfolks rettigheter skal ivaretas i KoS. En evaluering har vist at dette har vært viktig for mottakerland, og at det flere steder har ført til samarbeid og samtaler mellom grupper som tidligere har vært i fastlåste konflikter, for eksempel myndigheter og urfolksgrupper (Lash & Dyer, 2014).

Det var få av tekstene i mitt utvalg som hadde sivilsamfunn eller kultur som ramme. Kultur og sivilsamfunn utgjorde 2 prosent av rammene hver. Disse tekstene handlet først og fremst om norsk kultur og norsk sivilsamfunn. Rammene som la vekt på kultur, dreide seg om norske forbruksvaner, ved å påpeke at regnskogvern bedrer nordmenns samvittighet, og at nordmenn gjør lite for å redusere egne utslipp. De rammene som dreide seg om sivilsamfunn, handlet om norske miljøvernorganisasjoner. Vi ser altså at de menneskene som vil bli sterkest berørt av KoS var nærmest usynlige i norske avisspalter – i hvert fall som del av noen hoveddramme. En del tekster kan omhandle lokalbefolkning men være plassert i en politisk ramme eller i en styresett-ramme. Ser vi på viktige aktører i artiklene ser det imidlertid ikke ut

til at dette gjelder mange tekster. Organisasjoner for urfolk er representert i to rammer, og landbruksorganisasjoner er representert en gang. Dette er for lite empiri til å si noe om hvordan de har blitt presentert.

Journalist Kjetil B. Alstadheim sier i intervju at man kunne ha skrevet mer om urfolks rettigheter og hvordan prosjekter skal gjennomføres på bakken i de landene som skal ta imot skogpengene. Han tror at avstanden til mottakerlandene er en av årsakene til at dette sjelden har blitt gjort (2012, 14. februar).

Kultur og sivilsamfunn har vært en så lite brukt vinkling i medietekstene at jeg ikke skisserer noen tydelige rammer under dette temaet.

5.3.4 Styresett: Utfordringer i mottakerlandene

I regjeringens kommunikasjon ble det lagt vekt på betydningen av måling, rapportering og verifikasjon (MRV). Dette kommer inn under styresett, et tema som dreier seg om hvordan prosjektet gjennomføres og administreres. I tillegg til MRV inkluderer dette utfordringer som korrupsjon og ulovlig hogst.

Utfordringer i mottakerlandene

12 prosent av medietekstene var i en styresettramme. Dette var i stor grad diagnostiserende tekster, altså tekster som påpekte et problem og gjerne også årsakene til problemet.

Problemene fantes i mottakerlandene: Korrupsjon, løftebrudd og dårlig styring av midlene. De ble presentert med konkrete eksempler, og kan føre til at KoS ikke når målene.

Det gikk tid mellom hver gang korrupsjon var tema. I 2012 og 2013 kom det hyppigere på dagsorden, i forbindelse med at ansatte i norskstøttede prosjekter i Tanzania ble mistenkt for mislighold. Det var imidlertid ikke mer enn ti artikler om korrupsjon i mitt utvalg fra 2012 og 2013, så noen stor sak har dette ikke vært i norske medier. Likevel, det førte til at styresett ble det nest største temaet i 2012 og 2013. Det var også nest størst i 2011, men da skyldtes det først og fremst andre saker om administrering av midlene, og ikke saker om korrupsjon.

Kontroll er mulig og vi ser resultater

En del av medietekstene om styresett pekte på løsninger på problemene. Disse pekte på at landene som mottar støtte skal etablere MRV-systemer, og at man med disse systemene skal

få vite at pengene faktisk bidrar til redusert avskoging. MRV er en sentral del av KoS. Fra regjeringens side ble dette lagt frem som helt grunnleggende for at prosjektet skal lykkes.

Et par av de løsningsorienterte tekstene viste også til hvordan Brasil ved hjelp av godt styre har klart å oppnå gode resultater. Prosjektets kommunikasjonsrådgiver savner flere slike positive mediehistorier om prosjektets resultater. Hun har inntrykk av at kritiske saker får større medieoppmerksomhet enn ”gladsaker”, og trekker frem et konkret eksempel som hun forsøkte å få norske journalister til å skrive om. Et anerkjent forskningsinstitutt hadde nye tall som viste at Kongo hadde redusert avskogingen sin betraktelig. Det var ingen som viste interesse for denne saken da hun forsøkte å tipse dem om den. Hun trekker også frem systemendringer i Indonesia som eksempel. Hun tror det kan være vanskelig å få pressedekning på dette på grunn av den geografiske avstanden til eksemplene, og fordi endringene i Indonesia foreløpig ikke viser igjen i konkrete tall. ”Det er veldig stort og veldig flott, men det er ikke sånn kjempesexy, kanskje” (Santos-Nedrelid, 25.11.2013).

Det hun peker på her, er problemer med å oppfylle de journalistiske nyhetskriteriene. Systemendringer i et fjernt land har liten grad av vesentlighet, identifikasjon, sensasjon, aktualitet og konflikt. Når nyhetene heller ikke presenteres i forbindelse med en bestemt hendelse i Norge eller der norske toppolitikere er involvert, er det vanskelig å presentere dem i en episodisk ramme, noe som ellers kunne ha økt interessen fra journalister.

Vi ser altså at styresett-sakene har vært plassert i to konkurrerende rammer, der den ene fokuserte på problemene og den andre på løsninger og resultater. Den problemorienterte har fått størst gjennomslag. Det kan ha sammenheng med at den i større grad appellerte til journalistene fordi den i større grad kan oppfylle nyhetskriterier som sensasjon og konflikt.

5.3.5 Vitenskap : Ikke så lett som du tror

Ifølge Di Gregorio m.fl. (2012) kan vi innen vitenskap forvente å få informasjon om oppdagelser, innovative studier og vitenskapelige rapporter om anvendt vitenskap og nye teknologier. Tre prosent av tekstene i mitt materiale kom innunder dette temaet. Denne beskrivelsen er altså basert på kun 12 tekster. Et flertall av disse kan imidlertid plasseres i en ramme som jeg allerede har skissert under økonomi, nemlig ”ikke så lett som du tror”.

Ikke så lett som du tror

”Ikke så lett som du tror” var en motreaksjon på ”Kostnadseffektive klimakutt”-rammen. Hele prosjektet bygger på at skogbevaring er en rask, effektiv og rimelig måte å skape store reduksjoner i CO₂-utslippene på. Det var få som protesterte på dette i starten, men enkelte aktører fremmet en ramme som jeg har kalt ”ikke så lett som du tror”. Dette var først og fremst forskere som kunne fortelle at det finnes en del store utfordringer, og at klimagevinsten derfor ville bli så stor som politikerne hevdet. Blant problemene som ble påpekt var vansker med å måle skogene og verifisere utslippsreduksjonene, at mektige krefter vil kjempe imot tiltak for redusert avskoging og at svake eller korrupte styresmakter vil slite med å få gjennomført ny politikk. Kort sagt: ” Underveis vil vi lære at trær ikke vokser på penger. De vokser på ting som bare i begrenset grad kan kjøpes for norske kroner” (Angelsen, 2007). Utfordringene ble påpekt i leserbrev, gjerne med forskning som dokumentasjon. De ble sjelden fulgt opp av journalister. Jeg fant kun én nyhetsartikkel som i en sekundærramme hadde en ”ikke så lett som du tror”-vinkling med en pessimistisk hovedaktør. Rammen fikk altså ikke stort gjennomslag i media, selv om den var til stede. Men som vi har vist forholdt også den norske regjeringen seg til denne rammen fra et tidlig tidspunkt.

Det var også tekster med en mer positiv vitenskapsramme. Disse handlet om forskning på nye metoder som kunne bidra til MRV, eller forskning som allerede viste lovende resultater. Men dette var altså et fåtall av artikler.

Prosjektets kommunikasjonsrådgiver fortalte i intervju at hun synes det er utfordrende å få formidlet den vitenskapelige delen av prosjektet videre til publikum. Hun kom med eksempler på at faktafeil har kommet på trykk i norske aviser på grunn av misforståelser. Årsaken kunne være at sakene dreide seg om forhold i land langt unna Norge. Dersom norske journalister for eksempel fikk kjennskap til forskning som er gjort på et fremmed språk, hadde hun inntrykk av at de gjerne baserte seg på engelskspråklige kilder, som ofte ga en politisert versjon, i stedet for å gå til originalkilden (Santos-Nedrelid, 25.11.2013). Som eksempel nevnte hun at det finnes ulike måter å måle skog på, noen mer presise enn andre. Selv om brasilianske myndigheter opplyser på offisielle nettsider at det kun er en bestemt type satellittmålinger som legges til grunn for deres resultater, kan andre og mer upresise satellittmålinger bli grunnlag for store norske medieoppslag der de settes i sammenheng med KoS. Hun synes det er vanskelig å rette opp slike feil i ettertid. Mitt materiale tyder på at målinger og vitenskap svært sjelden har vært en viktig medieramme, og at disse oppslagene har vært enkelttilfeller.

Det kan altså se ut som vitenskapen bak KoS har blitt lite problematisert i avisene i mitt utvalg. Sett i sammenheng med ”kostnadseffektive klimakutt”-rammen kan det virke som media har gjort lite for å undersøke om det er hold i påstanden om at det er enkelt og effektivt å redusere avskogingen. De samme utfordringene ble imidlertid påpekt i nyhetsartikler innen en styresettramme, men da med mindre vekt på forskningen som har vist hvorfor det er problematisk og behovet for forskning eller ny teknologi for å løse problemene. I stedet ble eksempler på korrupsjon eller andre utfordringer satt i sammenheng med KoS. Dette var altså i større grad en episodisk ramme enn vitenskapsrammen, som var mer tematisk. Det er ikke uvanlig at journalister foretrekker episodiske rammer med konkrete eksempler.

Dagbladet-journalist Anne Marte Blindheim svarer slik på spørsmål om hvilke tema media oftest dekker i forhold til REDD:

Det er mest det som er tabloid, for eksempel følge med på hva statsministeren gjør, og om det er nye store land de gir penger til, og å følge med på hvordan pengene faktisk blir brukt. Ganske lite vitenskap, i hvert fall i mainstream media etter min oppfatning, det går mer på å følge pengene, og følge politikken. (...) Det er mye det som er den største oppgaven til rikspressen, å følge med på hva politikerne driver med. Vi bruker kanskje vitenskapen mer som bakgrunnsinformasjon (2012, 15. februar)

Det kan ha blitt henvist til vitenskapen som bakgrunnsinformasjon uten at dette har vært vektlagt i stor nok grad til at jeg har registrert det som hoved- eller sekundærramme. Tidligere forskning har vist at rammer kan ha stor betydning for hvordan publikum oppfatter et tema (Kuypers, 2009), og når vinklingen så sjelden har vært på vitenskapen, kan vi forvente at publikum sitter igjen med lite kunnskap om den vitenskapelige bakgrunnsinformasjonen.

5.3.6 Økologi: Et helt nødvendig klimatiltak

14 prosent av medierammene fokuserte på økologi. Tekstene som ble plassert i denne kategorien skulle ifølge Di Gregorio et al (2012) referere hovedsakelig til økologiske eller ”grønne” tema, som skog, planter, biologisk mangfold, bevaring og skogvern, eller CO₂-utslipp og CO₂-lagring i skog. I mitt materiale fokuserte disse tekstene først og fremst på avskoging, dernest på skogbevaring og bærekraftig skogforvaltning. En samlet beskrivelse av økologirammene kan være slik: Det skjer en hurtig avskoging i mange tropiske skoger, og redusert avskoging er avgjørende for å begrense klimaendringene. Økologirammene er altså

med på å bygge oppunder viktigheten av KoS. Det skjedde en dreining fra størst fokus på avskoging i starten, til større fokus på skogbevaring etter hvert.

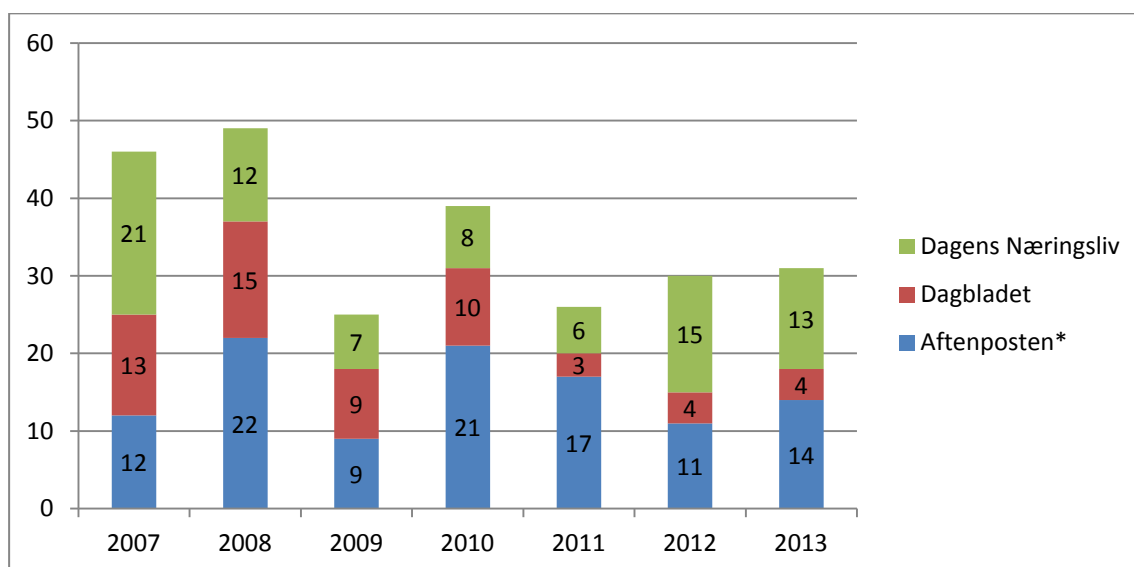
Økologirammene fokuserte først og fremst på skogenes betydning for klimaregnskapet. Det er begrensning av klimaendringene som er hovedmålet med KoS. Men regjeringen pekte også på andre økosystemtjenester som skogene står for, som at de sikrer vann til store folkemengder, og at det er stor biodiversitet i skogene. Disse ble av regjeringen beskrevet som positive bivirkninger av KoS. Disse bivirkningene var sjelden hovedvinklingen i media.

Økologirammene hadde stor vekt på motiverende innhold. En vellykket ramme må ifølge Entman (1993) og Snow og Benford (1988) både identifisere et problem og forklare årsakene til problemet, foreslå en løsning og motivere til handling. Det er først og fremst de tekstene som jeg har kategorisert som ”motiverende” som har alle disse egenskapene. De andre artiklene fokuserer enten på problemet eller på løsningen, mens de motiverende artiklene går dypere i problematikken og forklarer hvorfor avskogingen er et problem, og hvorfor vi må gjøre noe med dette. Det er bare ni prosent av tekstene i utvalget mitt som havner i denne kategorien. Av artiklene i en økologisk ramme er imidlertid hele 26 prosent av en motiverende art. Dette kan tyde på at økologi, selv om det ikke er en spesielt hyppig brukt ramme, er en spesielt effektiv ramme overfor publikum.

5.4 Forskjeller mellom avisene

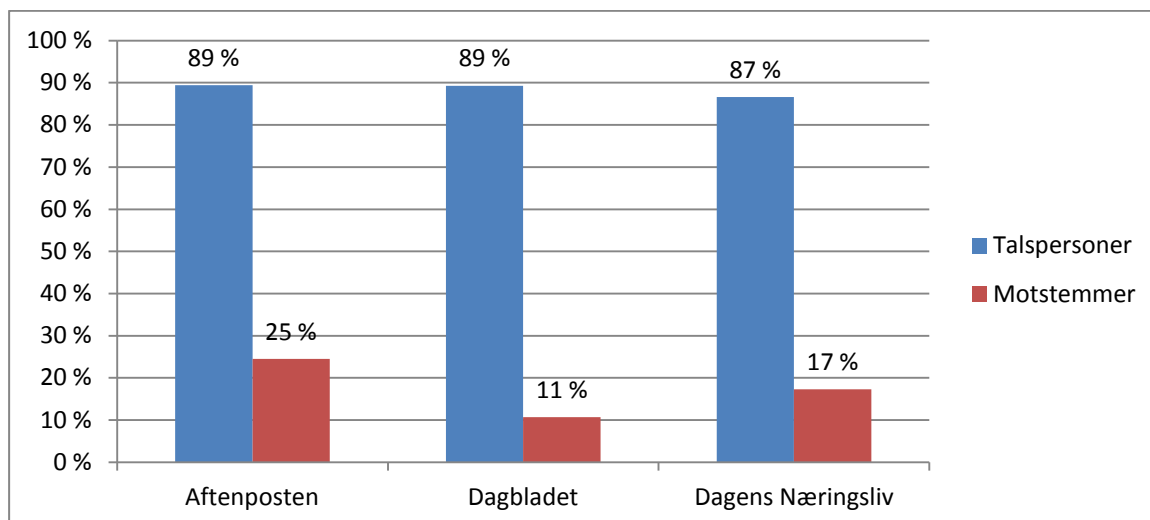
I denne medianalysen har jeg vurdert tre ulike aviser: Tabloidavisen Dagbladet, abonnementsavisen Aftenposten og økonomiavisen Dagens Næringsliv. Formålet med dette var å få et mest mulig representativt helhetsbilde av hvilke rammer som har vært brukt i norske aviser, og dermed kunne generalisere til hele den norske mediehverdagen. Dette var nyttig for meg fordi jeg ønsket å vurdere respondentenes tolkningsrammer opp mot de rammene som har vært presentert gjentatte ganger av media, og som det er sannsynlig at respondentene har blitt eksponert for. Jeg viste ikke bestemte nyhetsartikler til respondentene, og valgte heller ikke ut respondenter som rapporterte å huske å ha lest om temaet i en av mine tre aviser. Derfor er helhetsinntrykket av medierammene viktigere enn enkeltrammene. Det kan likevel være interessant å vurdere i hvor stor grad de ulike avisene benytter samme rammer og siterer de samme aktørene. Dette kan være nyttig for å kunne vurdere om det har betydning hvilke mediekanaler publikum bruker.

Det er Aftenposten som har hatt den bredeste dekningen av temaet. Jeg har registrert 106 artikler i Aftenposten, 82 i Dagens Næringsliv og 58 i Dagbladet. Figur 5 viser utviklingen i stoffmengden år for år. Det var spesielt i antall nyhetsartikler Aftenposten skilte seg ut med større antall enn de andre avisene. 61 prosent av artiklene i Aftenposten var nyhetsartikler. Dagbladet var avisen med høyest andel leserbrev, selv om de hadde et lavere antall enn de andre avisene. Dagens Næringsliv var den avisen med klart flest ledere og kommentarer om temaet.

Figur 5: Stoffmengde i avisene år for år.

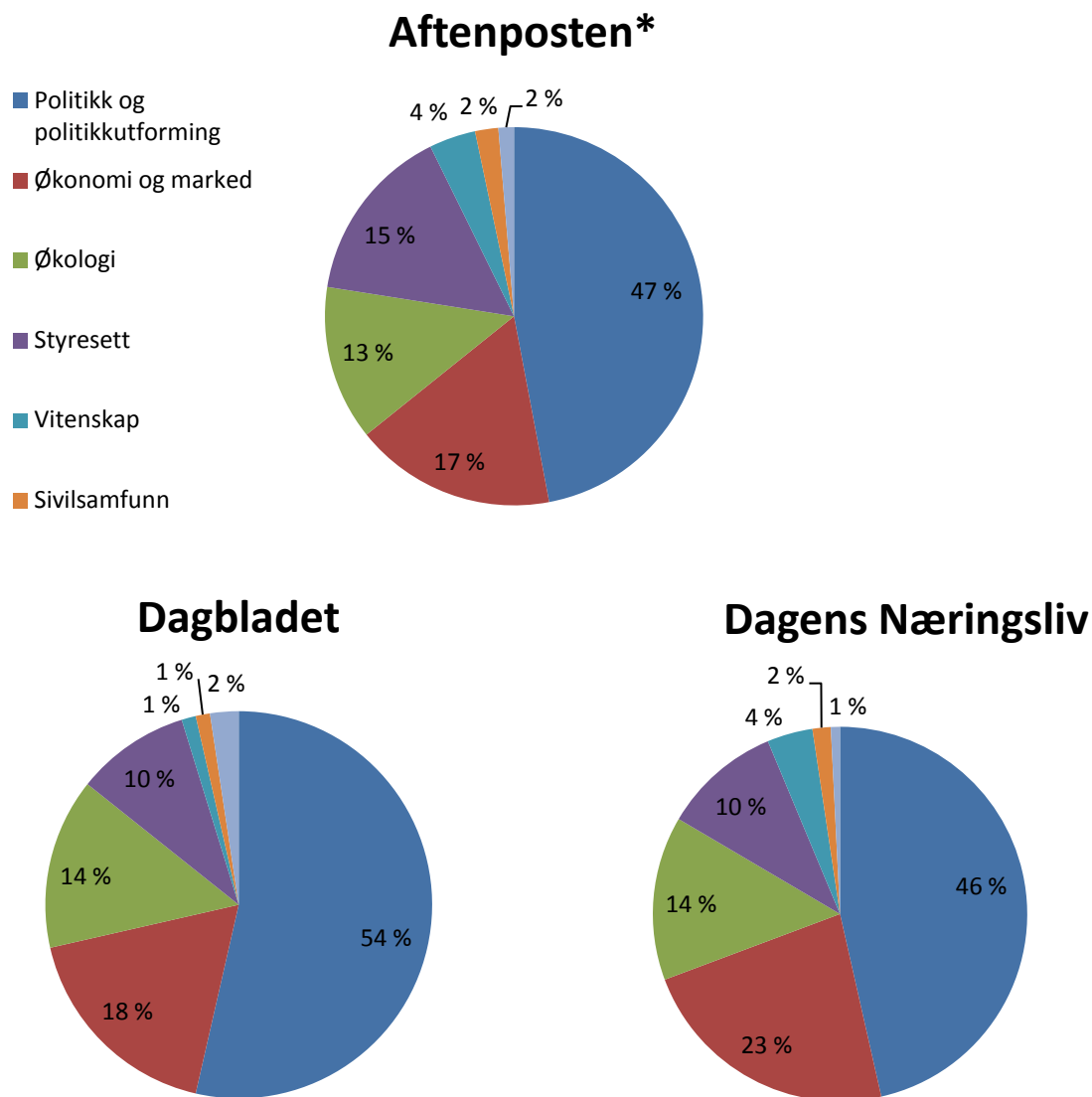
Alle de tre avisene hadde navngitte kilder som fremmet rammene i nærmere 90 prosent av tekstene (figur 6). Forfattere av leserbrev og kommentarer er også talt med, dersom de gir tydelig uttrykk for en mening. Aftenposten hadde den hyppigste bruken av motstemmer, navngitte kilder som er uenige med hovedkildene. 25 prosent av rammene i Aftenposten har slike motstemmer, mens tilsvarende tall i Dagens Næringsliv og Dagbladet er henholdsvis 17 og 11 prosent. Dette kan ha sammenheng med at Aftenposten har en høyere andel nyhetsartikler. Det er vanligere at synspunkter presentert i en nyhetssak blir balansert med motstridende syn, enn at man får høre motstandernes synspunkt i et leserbrev.

Figur 6: Andel av rammene som har talsperson og motstemme per avis.

Når det gjelder hvilke kilder avisene bruker, er det relativt små forskjeller. Norske myndigheter er den største kildegruppen i alle tre avisene. I Aftenposten utgjør denne gruppen 44 prosent av de viktigste kildene, mens den utgjør 38 prosent i Dagbladet og 34 prosent i Dagens Næringsliv. Dagbladet er den avisen med størst andel kilder fra det sivile. Både frivillige organisasjoner og enkeltindivider utgjør en større andel av kildene i Dagbladet enn i de andre avisene. Begge gruppene er først og fremst representert i Dagbladet fordi de har skrevet leserbrev. Dagens Næringsliv har den største andelen av næringslivskilder. Det er i Dagens Næringsliv ansatte i redaksjonen oftest har gitt uttrykk for eget syn. Dette skyldes først og fremst at Kjetil B. Alstadheim har skrevet en rekke kommentarer om temaet. Dagens Næringsliv har også forskere som kilder noe oftere enn de andre avisene.

Som vist i figur 7 har alle de tre avisene skrevet mest om temaet i en politisk ramme. Andelen politiske rammer er høyest i Dagbladet. Dagens Næringsliv har den høyeste andelen økonomiske rammer. Aftenposten har en høyere andel rammer om styresett enn de andre avisene. De motiverende økologi-rammene er brukt like hyppig i de tre avisene.

Figur 7: Overordnede tema fordelt på avis.

5.5 Perspektiver: Fra optimistiske prognoser til balanserte diagnoser

I dette oppsummerende kapittelet vil jeg ta en titt på hvilke perspektiver på KoS som har vært mest synlige i media, og hvordan dette har utviklet seg over tid.

Nyheten om at Norge ville bruke milliarder på regnskogbevaring ble mottatt med stor optimisme i Norge. Initiativet hadde ingen sterke motstemmer, og regnskogbevaring ble presentert som en enkel, billig og effektiv måte å redusere klimagassutslipp på. Flere kommentatorer påpekte også at ved å finansiere regnskogbevaring, kunne Norge bli

karbonnøytralt på kort tid. 77 prosent av aktørene var optimistiske til initiativet i 2007. Prosjektet var et forslag fra Naturvernforbundet og Regnskogfondet, og det var opposisjonen som brakte det til forhandlingsbordet i klimaforliket. Da dette ble offisiell politikk var det dermed en politikk som hadde bred støtte, også fra de typiske kritikerne.

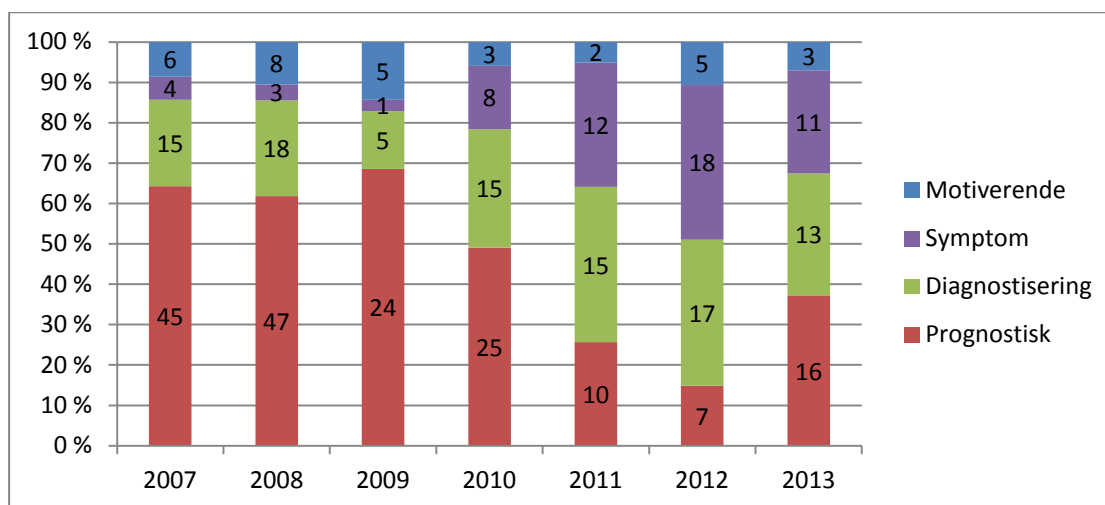
Aktørene som ble brukt som kilder av media var svært ofte de politikerne som var ansvarlige for prosjektet. Prosjektet ble fremhevet som et av Norges viktigste klimatiltak. Det ble løftet opp på et høyt politisk nivå, og statsminister Jens Stoltenberg var, sammen med miljøvernministeren, en viktig talsperson for prosjektet. Dette kan ha bidratt til at prosjektet fikk økt oppmerksomhet både i norske medier og internasjonalt. Samtidig kan det også ha hatt en effekt på hvilke rammer som fikk fotfeste i media. Spesielt i starten hadde medierammene mange likhetstrekk med regjeringens offisielle rammer. En viktig ramme som ble brukt av både regjeringen og av media, var at prosjektet var kostnadseffektivt.

Klimaproblemene var et bakteppe, og CO₂-reduksjon ble nevnt som formålet. Men media benyttet sjelden sjansen til å gi publikum bakgrunnsinformasjon om årsakene til klimaendringene eller om hvilke konsekvenser klimaendringene kan få. I stedet ble det fokusert på regnskogbevaring som en løsning på problemet – og en billig løsning. Som det senere ble påpekt var det en komplisert løsning, men i starten ble den nærmest redusert til et spørsmål om kroner og øre:

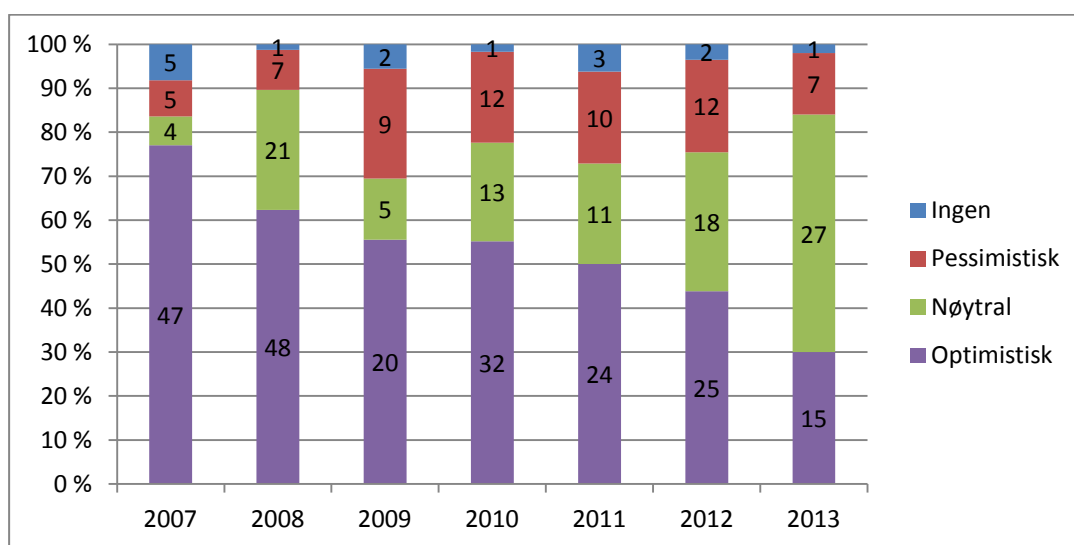
- Nicholas Stern har i Stern-rapporten anslått at kostnadene for å hindre avskoging per tonn er fra fem til 30 kroner. Hvis prisen er fem kroner, er det snakk om reduksjoner på 600 millioner tonn CO₂. Hvis det er snakk om 30 kroner, er det 100 millioner tonn. Det betyr at vi for tre milliarder kroner kan få redusert 100 til 600 millioner tonn CO₂ årlig. Det er to til 12 ganger så mye som de totale norske CO₂-utslippene, det, sier Stoltenberg (Lode, 2007).

De tidlige medierammene var løsningsorienterte (prognostiske). I 2007, 2008 og 2009 var andelen løsningsorienterte rammer henholdsvis 64, 62 og 67 prosent (figur 8). Deretter sank andelen løsningsorienterte rammer, mens andelen problemorienterte rammer steg. De løsningsorienterte rammene var de som hadde flest optimistiske talspersoner, og vi ser også at optimismen blant aktørene som var synlige i pressen hadde en gradvis nedgang, mens andelen pessimistiske og nøytrale aktører økte. En vurdering av alle aktører i favør av eller mot en

ramme, viser at 77 prosent hadde et optimistisk syn på prosjektet i 2007. Andelen sank hvert år til 30 prosent i 2013 (Figur 9).

Figur 8: Egenskaper ved rammene, år for år.

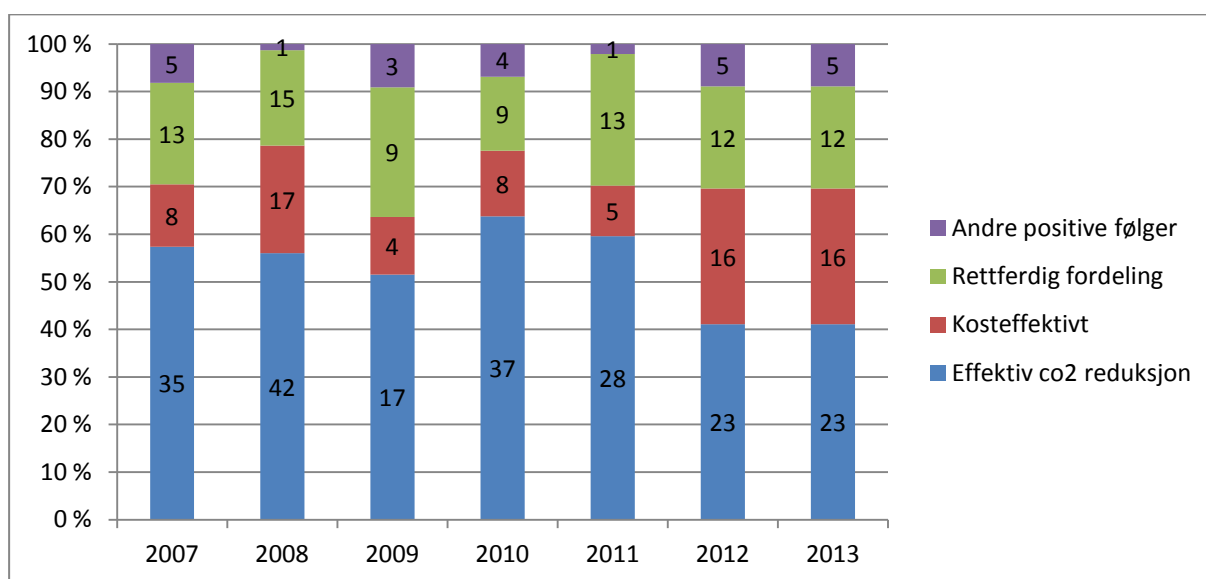

Figur 9: Synet på KoS, år for år.

I kodeskjemaet ble det også vurdert hvorvidt aktørene prioriterte kostnadseffektivitet, effektiv CO2-reduksjon, rettferdig fordeling eller andre positive bivirkninger. I mitt utvalg var over halvparten (56 prosent) mest opptatt av effektiv CO2-reduksjon. 17 prosent var mest opptatt av kostnadseffektivitet. Kostnadseffektivitet har vært et viktig argument for selve initiativet. Myndighetene la i større grad enn andre vekt på kostnadseffektivitet, men også disse fremstår mest opptatt av reduserte CO2-utslipp. 20 prosent var mest opptatt av rettferdig fordeling, som kan bety fattigdomsreduksjon, fordeling av gevinst og kostnad eller menneskerettigheter.

Seks prosent var opptatt av andre positive effekter, som biodiversitet. Én prosent hadde andre motivasjoner. Figur 10 viser utviklingen over tid.

Det var spesielt de frivillige organisasjonene som var opptatt av rettferdig fordeling. De påpekte blant annet at det vil være et suksesskriterium at urbefolkningen er med på laget. Miljøvernorganisasjonene var på linje med myndighetene i debatten om klimatiltak som bistand. De var enige om at reduserte utslipp ville være til fordel for fattige, og at klimapolitikk og nødhjelp henger sammen.

Figur 10: Aktørenes ønsker, år for år.

Selv om klimaendringene er en global utfordring, er det for den norske regjeringen og norske skattebetalere relevant å sette CO₂-reduksjonene i en norsk kontekst. I starten ble det lagt vekt på at Norge kunne bli klimanøytralt og vel så det ved å bruke penger på regnskogbevaring. Som en del av ”kostnadseffektive klimakutt”-rammen ble det også lagt vekt på hvor billig dette kunne være sammenlignet med renseanlegg på Mongstad eller andre innenlands klimatiltak. Dette kan ha vært med på å legge opp til den konkurrerende rammen ”Norge betaler avlat”. Aktører påpekte at Norge også bør redusere sine egne utslipp dersom de skal ha troverdighet i internasjonale klimaforhandlinger. Så lenge regjeringen ikke gjorde mer på hjemmebane, mente de at KoS ble en form for avlat der regjeringen kjøpte seg fri fra mer upopulære innenlands klimatiltak:

Vi er adskillig mindre imponert over Stoltenbergs miljøinnsats på hjemmebane. Her er det sant å si lite å merke til pionérånden og nytenkningen fra det internasjonale

engasjementet. Vi ser i stedet en tendens til at regjeringen ligger lavt med miljøforslag som kan være upopulære hos norske velgere. Så lenge denne vegringen fortsetter, kommer bismaken av politisk avlat til å henge ved regnskogsatsingen ("Første skritt på en lang vei," 2010).

Innen mediedekningen av KoS har det også blitt fremsatt bekymringer om REDD-programmet som KoS støtter. Den kritikken som KoS møter, handler altså om det som skiller prosjektet fra andre utviklingssamarbeid: Hovedformålet med KoS er reduserte klimagassutslipp, og KoS er en del av et internasjonalt program. Dette er altså ikke et typisk sørpolitisk prosjekt, noe som kan være årsaken til at media etter hvert har stilt flere kritiske spørsmål om prosjektet enn man kunne vente ut fra Tvedt beskrivelse av sørpolitikken (2009).

Senere har også prosjektets effektivitet fått en mer kritisk evaluering. Mens prosjektet i starten fremsto som både enkelt og effektivt, ble det etter hvert stilt spørsmålstegn ved om det i det hele tatt er gjennomførbart å måle og kontrollere effekten. Det har også blitt påpekt at det tar tid, og at mye av pengene som var lovet ikke har blitt utbetalt. Myndighetene har blitt kritisert for å finansiere prosjekter som ødelegger regnskog gjennom Pensjonsfondet. Noen artikler har også avslørt utilsiktede negative konsekvenser av KoS, som at mangler i avtalen med Indonesia tillot fortsatt endring av naturskog til plantasjer, eller et tilfelle i Tanzania der Warufiji-stammen kan bli frarøvet levebrødet sitt på grunn av regnskogbevaring.

Ingen kritiserer imidlertid selve formålet med prosjektet. Kritikken handler enten om andre ting Norge (ikke) gjør, eller om problemer på mottakersiden. Som Eide (2012) også fant: Hovedkritikken handler om hva Norge gjør når vi *ikke* er ute for å redde regnskog.

Vi kan se for oss at rammeprosessen er inne i den tredje av Miller og Riecherts (2010) fire faser. Enkelte rammer har fått større gjennomslag enn andre, men det er fortsatt ikke én enkelt ramme som dominerer debatten. Som Porto (2007) påpeker er det sunt for et fortolkende publikum å få presentert flere ulike rammer i media. Dette øker publikums mulighet til å evaluere temaet og gjøre seg opp en selvstendig mening. I neste kapittel vil jeg se nærmere på hvilke tolkningsrammer publikum bruker, og vurdere dem opp mot medierammene.

6 Hvilke tolkningsrammer bruker publikum?

I dette kapitlet vil jeg svare på min tredje delproblemstilling: Hvilke tolkningsrammer bruker publikum på det norske klima- og skogprosjektet? Underveis vil jeg også trekke inn funn fra regjeringens og medias rammer, fordi jeg er interessert i sammenhenger.

Da jeg gikk i gang med publikumsintervjuene, var jeg spent på i hvor stor grad de kjente til KoS. Selv om prosjektet har fått en del medieomtale, er det et komplisert prosjekt som få i den norske befolkningen har noen direkte befatning med. En evaluering bestilt av Klima- og miljødepartementet påpekte at bevisstheten om og forståelsen av denne politikken i stor grad er begrenset til spesialiserte grupper som er direkte involvert. Forfatterne av rapporten anbefalte at KoS utviklet proaktive, profesjonelle kommunikasjonsstrategier for både det internasjonale programmet (REDD+) og for KoS, for å sikre politisk støtte både i donor- og i skogland (Lash & Dyer, 2014). Jeg har kun intervjuet nordmenn, men vil hevde at støtte blant norske velgere er viktig for videreførelsen av KoS, som i sin tur kan være viktig for utviklingen av REDD+ ettersom Norge er et av de viktigste donorlandene.

Jeg har begrenset meg til å undersøke publikums tolkningsrammer og vurdere disse opp mot medierammene og prosjektets egne strategiske rammer. Jeg har altså ikke vurdert selve resepsjonsprosessen i detalj. Jeg vil dermed ikke kunne si noe om hvilke konkrete medierammer eller strategiske rammer som skaper størst umiddelbare reaksjoner hos mine respondenter. Jeg vil likevel kunne gjøre en overordnet vurdering av hvilke rammer som har festet seg. Hvilke tolkningsrammer respondentene bruker under intervjuene bestemmes av hvilke mentale skjema som aktiveres hos respondentene når de får spørsmål om temaet. De mentale skjemaene kan være påvirket av rammer som de har fått presentert tidligere, og kan altså være et uttrykk for langsiktige medieeffekter. Jeg har valgt denne fremgangsmåten fordi jeg er mer interessert i langsiktige enn kortsiktige medieeffekter, men også av praktiske årsaker og av hensyn til intervjuenes omfang.

6.1 Publikums tolkningsrammer

Kort oppsummert kan respondentenes tolkningsrammer beskrives slik: Det er viktig å gjøre noe med klimagassutslippene. Det skulle bare mangle at oljenasjonen Norge gjør noe, men er dette det riktige? Ja, mener de fleste, tanken bak dette prosjektet er god. Det er fornuftig å gå

løs på de mest kostnadseffektive klimakuttene. Men har vi kontroll på at prosjektet faktisk fører til reelle kutt? Det er det vanskelig å vite. Det er stor fare for korrupsjon, og det er vanskelig å kontrollere hva pengene går til. Derfor er det viktig å ha god overvåkning, noe som kan være vanskelig i praksis. KoS har også andre viktige effekter, ikke minst for Norges omdømme på den internasjonale politiske arena. Det er et lite kontroversielt prosjekt, og for regjeringen kan det være en måte å kjøpe seg fri fra mindre populære utslippskutt.

Jeg vil nå gå nærmere inn på de ulike elementene ved respondentenes tolkningsrammer. Jeg vil følge samme temaetiske oppsett som i analysen av regjeringens og medias rammer.

6.1.1 Politikk: Hvorfor vil Norge redde verden?

Politikk var den viktigste overordnede rammen i medietekstene. Det er også en tydelig tolkningsramme for respondentene. Alle respondentene var i større eller mindre grad innom en politisk ramme. Men de hadde en mer kritisk refleksjon rundt dette enn det man kanskje kunne vente ut fra medierammene, som la stor vekt på Norge som den gode samaritan i en ”Norge redder verden”-ramme.

Norge redder verden

Det var tydelig at respondentene hadde fått med seg ”Norge redder verden”-rammen, men de var ikke uten videre enige i den. De hadde en reflektert holdning til den, og spurte om det kunne ligge et mål om egen vinning bak for norske politikere. Men de fleste mener at det tross alt er det gode ønsket om å bidra til reduserte klimagassutslipp som først og fremst ligger bak for enkeltpolitikkerne. ”Jeg tror nok det er en viss idealisme som spiller inn i dette her, det vil jeg tro. Hovedsakelig, kanskje” (Respondent 7, 16.12.2013).

Som tidligere vist ble KoS beskrevet som et av *våre* viktigste klimatiltak av regjeringen. Vi-retorikken ble funnet igjen i media, både når talspersoner for KoS ble sitert, når andre aktører ble sitert og i journalisters egne kommentarartikler. De fleste respondentene bruker også uttrykket ”vi”: ”Det skal vise at vi er et engasjert land som tar i et tak” (Respondent 9, 06.02.2014). Dette kan være et resultat av at de assosierer seg med den norske sørpolitikken, men jeg vil ikke legge for stor vekt på det her. Dessuten ser det ikke ut til at dette innebærer at folk er ukritiske til politikken. Respondentene har en bevisst og til dels kritisk holdning til Norges sørpolitikk og Norges incentiver for å prøve å redde verden, til tross for at disse rammene i media hadde få kritiske innvendinger. Her må det påpekes at mine respondenter

kan være over gjennomsnittet kritiske. De fleste har høyere utdanning, flere drev med forskning og påpekte at det var naturlig for dem å stille kritiske spørsmål. Variasjonen som vi så i medierammene kan ha gjort dem i stand til å gjøre sine egne, kritiske fortolkninger. Selv om ”Norge redder verden” ikke hadde mange motstemmer, har vi sett at Norges helterolle ble utfordret i andre medierammer. Ifølge Porto (2007) kan en slik rammediversitet være viktigere enn at hver enkelt tekst er balansert med synspunkter for og imot rammen.

Norge kjøper innflytelse

Ni av de ti respondentene nevnte prosjektets betydning for Norges image utad. De så på dette som en form for omdømmebygging for Norge. ”For det første skal de se bra ut, i den store sammenhengen. Det skal vise at vi er et engasjert land som tar i et tak” (Respondent 9, 06.02.2014). De fleste respondentene hadde en kritisk holdning til dette. De spurte seg om Norge faktisk ønsker å redde regnskogen og klimaet, eller om det bare er en symbolsak, noe vi gjør for å få en stjerne i boken internasjonalt. De påpekte at fordi Norge har muligheten til det, kan vi kjøpe oss innflytelse som lagt overskrider den innflytelsen et lite land ellers kunne forvente å ha. Og respondentene mener at regnskogbevaring er et strategisk smart felt å bruke penger på dersom målet er å få internasjonal oppmerksomhet og godvilje. Fordi det er et stort internasjonalt engasjement for å bevare regnskogen, er dette en lettvint måte for rike Norge å spille en aktiv internasjonal rolle. ”Det er en sak som sannsynligvis mange er opptatt av i hele verden, det er en slags global interesse av å bevare regnskogen. Så de får sikkert masse goodwill av det. Og goodwill er jo noe de kanskje kan kontre mot å være oljenasjon” (Respondent 6, 16.12.2013). Denne kjøpte innflytelsen kan være spesielt stor i internasjonale klimaforhandlinger, men de tror også at det kan skape godvilje innen andre felt. I tillegg påpeker de at den profileringen det medfører kan være viktig for enkelte involverte enkeltpolitikere: ”Å ha en sånn rolle er også positivt for disse politikerne som gjerne vil ha en større rolle enn å være en lokal politiker i Norge” (Respondent 7, 16.12.2013). Enkelte viser liten tiltro til politikernes edle hensikter.

”Norge kjøper innflytelse” er ikke en motramme til ”Norge redder verden”, men en beslektet ramme med et mer kritisk syn på Norges motiv.

Norge betaler avlat

Norge som oljenasjon var et tema som gikk igjen i flere intervju. Dette var noe jeg sjelden fant i medieanalysen min. KoS kan ha blitt satt opp mot norsk oljeutvinning i artikler som

ikke har KoS som hovedtema og som dermed ikke er med i min analyse. Det er imidlertid sannsynlig at det er nok for respondentene å forstå at KoS er et klimaprojekt for å gjøre denne koblingen. Norge som oljenasjon kan være en så innbakt ramme i den norske kulturen at den er lett tilgjengelig for nordmenn når de hører om alt fra statsbudsjett til klimaendringer. Respondentene så en sammenheng mellom pengene vi tjener på oljevirksomhet som gir CO₂-utslipp og penger vi betaler for å redusere CO₂-utslipp fra regnskog. De respondentene som var positive til KoS, mente det var positivt at en del av oljerikdommen brukes til dette, skjønt noen av dem påpekte at det beste hadde vært å legge ned hele oljeindustrien. Men ettersom Norge allerede er en velstående oljenasjon og "...sitter på gullgruver bare fordi vi bor på rett sted" (Respondent 3, 26.11.2013), er det vår plikt, vårt ansvar og moralsk riktig å bidra til å løse klimautfordringen. "Det er bra at de kompenserer, at vi går inn for å prøve å få et bedre klima, for å kompensere for det vi ødelegger" (Respondent 10, 19.02.2014).

De som var kritiske til KoS, var også kritiske til oljeindustrien. De mente at det var paradoksalt og dobbeltmoralsk å bruke regnskogbevaring som en form for avlat eller hvitvasking av de "skitne oljemilliardene". "Da kan vi være som de rike kaksene i mellomalderen som fortsetter i sus og dus og som betaler sitt avlat, og så er det ikke noe farlig, liksom" (Respondent 5, 12.12.2013). De var altså ikke kritiske til KoS fordi de mente at Norge ikke burde gjøre store grep for å redusere klimagassutslippene, men snarere fordi de mente at Norge kunne gjøre noe minst like viktig ved å gjøre tiltak som ville ramme oss selv i større grad, som å redusere oljeutvinningen.

Enkelte påpekte at Norge ikke bare er ansvarlige for høye klimagassutslipp på grunn av oljeindustrien, men at landet også bidrar til ødeleggelse av regnskog gjennom varer vi importerer og gjennom selskaper som oljefondet investerer i.

Så skal en pøse inn med kapital for å redde noe som en er med å ødelegge sjøl. Så jeg tenker en må være litt klarere på interessene sine og være litt mer konsekvent, ellers blir det så veldig lite troverdig. Akkurat det samme som innenfor våpenindustri, og så videre. Hele tiden konfliktfylte interesser på begge sider, som gjør at jeg og sikkert mange andre mister fullstendig troverdigheten til norske myndigheter når det gjelder å handle på edelt vis (Respondent 8, 27.01.2014).

Det var flere som så på KoS som symbolpolitikk snarere enn realpolitikk. De hadde en kritisk holdning til dette, og flere fremstilte politikerne nærmest som pyser som ikke tør å sette i verk

upopulære innenlands klimatiltak fordi de er redde for å provosere velgerne. Respondentene mente at KoS var et lite kontroversielt prosjekt som passet godt med norske verdier, og at dette var en billig måte for politikerne å vise velgerne at de tar ansvar. ”Norge betaler avlat” var en medieramme som ble mer synlig over tid. I media ble denne rammen brukt til å sette KoS opp mot (manglende) innenlands klimatiltak. Vi ser at respondentene trekker den et skritt lenger ved å kritisere oljen. Det var kun tre av respondentene som uoppfordret trakk frem andre innenlands utslippskutt. Disse tre sa ingenting om egne klimagassutslipp, men mente alle at Norges klimaengasjement hadde vært mer troverdig om politikerne i større grad hadde satset på utslippskutt hjemme, og ikke bare betalt andre for å redusere sine utslipp.

Utslipp fra skog inn i klimakonvensjonen

Samtidig som mange så på KoS som noe som kunne gi Norge større innflytelse på internasjonal politikk, var det kun tre som nevnte at dette var noe norske myndigheter gjør for å prøve å få andre land til å følge etter. Respondent 2, en pensjonist som tidligere hadde jobbet med skogforskning på statlig nivå, kan tenkes å ha kjennskap til dette fra andre hold enn media. Respondent 4 hadde hatt et skoleprosjekt om KoS, og hadde da brukt internett, blant annet Regnskogfondet sine nettsider, til å sette seg inn i prosjektet. Respondent 7 leste internasjonale økonomiske tidsskrifter, og opplyste at han kunne huske å ha lest om dette i internasjonale medier. Han trakk for øvrig frem nettopp det at KoS hadde gitt Norge veldig mye oppmerksomhet i internasjonale medier som et bevis på at målet til en viss grad er nådd. Alle disse tre kan altså ha fått vite om målet om å få skog inn i klimakonvensjonen andre steder enn fra norske medier. De la ikke stor vekt på dette. Det var en faktaopplysning som de hadde fått med seg, men ikke en viktig del av deres egen tolkningsramme. Prosjektledelsen opplyste at dette var hovedmålet for prosjektet – å gå foran og vise vei for andre land, og på sikt bidra til å få utslipp fra skog inn i klimakonvensjonen – og at det var dette som var det viktigste å kommunisere ut til publikum. Når dette i så liten grad gjenspeiles i tolkningsrammene til respondentene i mitt utvalg, kan det tyde på at myndighetene ikke har lyktes i sin rammebygging, selv om rammen til en viss grad har vært brukt av media.

Innen politikk ser vi altså at regjeringens viktigste ramme, ”utslipp fra skog inn i klimakonvensjonen”, i liten grad er brukt av respondentene. ”Norge redder verden”, som var den viktigste medierammen, er til stede som en ramme også blant respondentene, men med en viss bismak. De bruker i større grad to kritiske rammer: ”Norge betaler avlat” og ”Norge kjøper innflytelse”.

6.1.2 Økonomi: Storslått satsning, men er det effektivt?

Alle respondentene diskuterte KoS ut fra en økonomisk tokningsramme. Mange snakket om store pengebeløp, med termer som ”storslått”, ”betydelige milliardsummer” og ”mye penger”.

Kostnadseffektive klimakutt

Det var ingen som hadde meninger om beløpene var riktig. Noen var uenige med hele satsningen, og mente at man heller burde satset på noe helt annet, som innenlands klimakutt. Men de sju som var positive til prosjektet, mente at det bare var positivt at pengebeløpene var høye. ”Hvis det hadde vært ti milliarder så kunne det og vært fornuftig bruk av penger, hvis alle pengene går til det de skal gå til” (Respondent 6, 16.12.2013). Fem av respondentene omtalte det dessuten som ”effektive kutt”, og ”store kutt per krone”. De mente at det var fornuftig å satse på de mest kostnadseffektive klimakuttene, men meningene var delte om hvorvidt prosjektet i realiteten ga kostnadseffektive klimakutt.

Ettersom en god del av artiklene om KoS har blitt fremstilt i en økonomiramme, kan det være naturlig å tenke seg at publikum kan føle nærhet til prosjektet fordi det er våre skattepenger som brukes. Men på direkte spørsmål om de føler nærhet til prosjektet, var det ingen respondenter som trakk frem pengene. De fleste sa at dette er et tema som føles fjernt. De som svarte at de føler at det er nært, mente at det var relevant fordi det handler om klimatiltak, og klimaendringene vil ramme alle, eller fordi de har sterke følelser for naturen og derfor føler en personlig sorg over at så mye natur forsvinner. Som Gamson (1992) viste, bruker journalister ofte henvisninger til lesernes lommebok for å trekke et tema nærmere, men det er ikke nødvendigvis effekten på lommeboken publikum er mest opptatt av.

Ikke så lett som du tror

Respondentene hadde lite kjennskap til foreløpige resultater, og var spørrende til om resultatene var eller ville bli gode. De som var usikre på om dette var effektivt, pekte først og fremst på at prosjektene som fikk midler fra KoS var uoversiktlige og effekten vanskelig å måle, at det er korrupsjon i mange regnskogland og at det kan være vanskelig arbeidsforhold for organisasjonene eller myndighetene som skal gjennomføre de lokale prosjektene. Noen kalte pengebruken ”bortkastet”, andre ”ukritisk” eller ”uoversiktlig”: ”Jeg er kritisk til at det brukes millioner på prosjekter som vi egentlig ikke har noen særlig oversikt over” (Respondent 1, 22.11.2013). Noen var skeptiske til uoversiktlig pengebruk fordi de fryktet at man ikke får de klimakuttene man betaler for. Andre fryktet at pengebruken kunne ha

negative konsekvenser som vi ikke er klar over: ”Går det bare til korrupsjon, for eksempel? Gjør du mer skade enn du gjør gagn, og så videre” (Respondent 5, 12.12.2013). Samtidig var sju av de ti respondentene positive til prosjektet – også noen av de som var kritiske til uoversiktlig pengebruk. De var positive til prosjektet i seg selv, men mente at man burde jobbe for å få bedre kontroll på at pengene når frem dit de skal.

Det er et godt formål hvis det funker. Hvis det ikke funker så er det ikke et godt formål heller. Så du må på en måte ta det med i vurderingen når du skal se om dette er et godt tiltak eller ikke, må se om det får en effekt (Respondent 6, 16.12.2013).

Da jeg intervjuet den kommunikasjonsrådgiveren for prosjektet, uttrykte hun frustrasjon over at en del journalister hadde hengt seg opp i at en del av de bevilgede pengene hadde blitt stående lenge på konto før de ble utbetalt til prosjekter i mottakerlandene. Hun mente at ”penger på bok”-fremstillingen hadde gjort mange kritiske til prosjektet. Bare to av mine ti respondenter brukte penger på bok-fremstillingen om prosjektet. Begge var kritiske til at pengene har blitt stående på bok, men ingen av disse var kritiske til selve prosjektet.

Prosjektledelsen har selv lagt vekt på at støtten skal være resultatbasert, og at utbetalingene hovedsakelig skal skje etterskuddsvis for oppnådde resultater. Selv om de fleste respondentene mine var opptatt av resultater og stilte spørsmålsteget ved effekten av de norske bidragene, var det bare en av dem som nevnte at resultater faktisk er et kriterium for utbetalingene. Dette var respondent 2, som selv har jobbet med temaet. Han var positivt innstilt til KoS, men at utbetalingene var resultatbasert var ikke avgjørende. Han uttalte at han forsto at det var nødvendig å kreve resultater, selv om han skulle ønske at det ikke var slik:

Hele systemet er bygget på en stor grad av mistillit. Norge stoler ikke på at landene gjør det de sier. Det er fordi vi er klok av skade etter mange år med bistand. Jeg har sjøl vært i Norad og vet hvor mye korrupsjon det er. (...) Det skulle bare vært å betale uten å kreve noe tilbake, men slik verden er skrudd sammen er det nødvendig å stille krav. Det er jo så mange korrupte ledere (Respondent 2, 23.11.2013).

Når nesten ingen av respondentene sier noe om at utbetalingene fra Norge er resultatbasert, kan det tyde på at myndighetenes strategiske ramme ikke har nådd gjennom til publikum. Dette var heller ikke noen tydelig ramme i media.

Klimabistand kan bidra til positiv utvikling

Midlene til KoS kommer fra bistandsbudsjettet, og prosjektet har blitt omtalt som klimabistand. Det har vært viktig for myndighetene å formidle at regnskogbevaring ikke bare handler om globale CO2-reduksjoner, men også om bedre forhold og positiv økonomisk utvikling lokalt i de landene som får støtte. Uttrykket ”klimabistand” har vært brukt om prosjektet i norske medier, men i svært liten grad. I media så jeg trekk av to ulike bistandsrammer. Den ene la vekt på at KoS kan bidra til positiv utvikling for mottakerlandene, den andre hevdet at det var feil å blande sammen klima og bistand, og at dette kunne gå ut over tradisjonelle bistandsmottakere. Blant mine ti respondenter var det fire som diskuterte KoS i en bistandsramme. Det var kun én som uttalte seg positivt om utviklingsperspektivet. Dette var respondent 7 som har lest en del om prosjektet i internasjonale medier.

Klimabistand kan gå ut over tradisjonell bistand

Et par av respondentene nevnte at regjeringen hadde fått en del kritikk for å bevilge pengene over bistandsbudsjettet. De mente at KoS handler om å prøve å redde klimaet, at klimaendringene er et globalt problem, og at det da blir feil å kalle det bistand eller utviklingshjelp. To av de som brukte en bistandsramme, gjorde ikke nødvendigvis det fordi de så på KoS som et bistandsprosjekt, men fordi de trakk paralleller til bistandsprosjekter. På direkte spørsmål om de tenkte på dette som et bistandsprosjekt, var det også flere av de øvrige som svarte nei – selv om enkelte av dem var klar over at midlene til prosjektet tas fra bistandsbudsjettet. De mente ikke nødvendigvis at KoS gikk ut over andre bistandsprosjekter, slik medierammen la vekt på, men at klimatiltak og bistand er to forskjellige ting:

Bistand da tenker jeg at man skal bygge skoler, man skal bygge opp en stat, man skal gi nødhjelp, man skal redde folk etter en krise, man skal forhindre krig (...) Klima går liksom ikke under den kategorien, bistand (Respondent 10, 19.02.2014).

Vi finner altså trekk av alle medierammene innen økonomi hos respondentene. Men som i politikkrammene ser vi også her at respondentene har sine egne, kritiske vurderinger.

6.1.3 Kultur og sivilsamfunn: Hvordan går det med urfolkene?

Regjeringen legger vekt på at KoS skal føre til en positiv utvikling for mottakerlandene. Media har i svært liten grad dekket konsekvenser av KoS for befolkningen i mottakerlandene.

Denne rammen finnes likevel i stor grad blant respondentene. Åtte av mine ti respondenter kom inn på urfolk, lokale bønder og andre mennesker som lever i skogene. Dette var altså noe de koblet med prosjektet, men det varierte hvor stor vekt de la på det. Enkelte sa at de savnet informasjon om dette i media. ”Vi får høre for lite om prosjektenes konsekvenser for menneskene dette handler om. Feil pengebruk kan få katastrofale følger for folk som jobber på stedet eller er i konflikter der” (Respondent 1, 22.11.2013).

Urfolks rettigheter skal ivaretas

Myndighetene har trukket frem både økologi og skogenes betydning for lokalbefolkningen som deler av bakteppet for KoS. Men det kan være andre årsaker enn myndighetenes strategiske rammer som gjør at publikum bruker urfolksrammen. For mens myndighetene legger vekt på at positiv utvikling ikke bare er ønskelig, men også er et kriterium for norsk støtte, var respondentene delte i synet på hva pengene kan bety for lokalbefolkningen. De som omtalte KoS som positivt for urbefolkning, omtalte det som en mindre viktig bieffekt.

Prosjektet kan skade urfolks levekår

Noen av respondentene frykter at KoS kan ha negative konsekvenser for urfolk og andre mennesker i mottakerlandene, og noen mener at urfolk får for liten del av godene. De som var mest kritiske til KoS, var de som uttrykte størst grad av solidaritet med folk i mottakerlandene. Dette strider mot Tvedt (2009) sin analyse av det norske godhetsregimet som en del av den norske identiteten. Det kan imidlertid skyldes at disse tre respondentene har en bakgrunn som gjør at de er ekstra engasjert i menneskerettigheter, og at de derfor tenker annerledes om temaet enn den jevne nordmann. Det er disse som legger størst vekt på urbefolkningsrammen. Dette kan skyldes at de setter temaet inn i et skjema relatert til etisk verdi. Shah, Domke og Wackman (2010) mener at etiske rammer og skjema kan være svært virkningsfulle og lett tilgjengelige i nye situasjoner. De som bruker en etisk fortolkning forstår ifølge Shah, Domke og Wackman temaet ut fra oppfattelse av rett og galt basert på tro om menneskerettigheter, sivile rettigheter, religiøs moral, eller personlige prinsipper.

Det er altså sannsynlig at publikum benytter eksisterende mentale skjema når de vurderer konsekvensene for urfolk og andre i mottakerlandene. Det de husker og trekker frem, kan være preget av noe de nylig har hørt eller lest, gjennom såkalt priming/fokusering. Dette gir Respondent 1 et godt eksempel på når hun trekker frem noe hun hørte en uke tidligere. ”Jeg var på et kurs forrige uke der jeg ble helt sjokkert da jeg fikk høre historier om eliteskoler som

Norge støtter i andre land og hvilke katastrofale konsekvenser dette hadde” (Respondent 1, 22.11.2013). Hun benytter dette som ett av flere eksempler på at det er stor fare for at bistandsarbeid får negative konsekvenser, og overfører dette til KoS. Hun mener at vi vet for lite om konsekvensene av KoS, og sier selv at hun er svært kritisk til at Norge bruker penger på dette.

Vi ser altså at respondentene i stor grad tenker på urfolk og andre mennesker i mottakerlandene når de hører om KoS, men at det varierer hvor stor vekt de legger på det. De som legger størst vekt på dette, er de som har en ideologi knyttet til menneskerettigheter. Ifølge Perloff (2010) vurderer idealister politiske tema annerledes enn andre. De vil ofte forkaste rammer som ikke passer overens med deres ideologiske mentale skjema.

6.1.4 Styreset: Fare for korrupsjon, vanskelig å overvåke

Regjeringen legger vekt på at KoS skal bidra til utvikling av et system for overvåkning, analyse, rapportering og verifikasjon (Klima- og miljødepartementet 11.02.2014). Mange av respondentene etterlyste slik overvåkning, men ingen ga uttrykk for kjennskap til hva som gjøres på dette feltet. Et par sa imidlertid at de regnet med at myndighetene jobber med dette: ”Jeg går ut fra at de har så flinke fagfolk som er kjent med disse her problemstillingene og prøver å komme frem til en noenlunde bra løsning” (Respondent 7, 16.12.2013).

Utfordringer i mottakerlandene

I forlengelsen av den tidligere nevnte skepsisen til om pengene faktisk når frem, var korrupsjon et tema som ble diskutert av flere respondenter. Noen mente å huske konkrete eksempler på korrupsjon fra media, andre mente at det var en selvfølge at det var mye korrupsjon i disse landene. Noen hadde hørt historier fra bekjente som hadde jobbet i fattige land, og hadde til dels personlig erfaring fra fattige land. ”Jeg har hatt medstudenter som har jobbet med dette, og de har fortalt at det er veldig mye korrupsjon og vanskelig å få oversikt over slike prosjekter” (Respondent 1, 22.11.2013). Andre hadde et generelt inntrykk av at store pengebeløp lokker til korrupsjon i disse landene, delvis basert på historier de hadde kjennskap til fra media. Flere trakk også frem andre utfordringer i mottakerlandene, som lovløse forhold, svakt statsapparat, politisk spill og myndigheter som ikke våger å ta opp kampen mot mektige skogselskaper.

Korrupsjon og andre utfordringer i mottakerlandene ble dekket av media, som la stor vekt på problemer og mindre på løsninger i denne rammen. I regjeringens kommunikasjon ble løsningene beskrevet som MRV-systemer og resultatbaserte utbetalinger. Slike løsninger ble etterlyst av respondentene, men mange virket usikre på om løsningene finnes.

Er kontroll mulig og ser vi resultater?

Regjeringen brukte en ramme som jeg kalte ”kontroll er mulig og vi ser resultater”. Her velger jeg å sette spørsmålstegn bak denne rammen. Dette var en viktig ramme for respondentene. De tok ofte opp behovet for kontroll og etterrettelighet. Som tidligere nevnt var mange av dem usikre på om prosjektet har gitt resultater: ”Jeg antar at de har fått til en del også, det er vel ikke sånn at alle pengene har forsvunnet i sjøen tenker jeg. Eller, jeg håper ikke det” (Respondent 3, 26.11.2013). Flere kunne ikke si sikkert om usikkerheten deres skyldtes at de visste for lite om prosjektet, eller om det betyr at prosjektet faktisk hadde hatt lite resultater. Men mange mente å huske at KoS ”har fått noe kritikk”, og selv om de ikke husket nøyaktig hva kritikken gikk ut på kunne de forestille seg at det hadde noe med resultater å gjøre. De var opptatt av den reelle effekten av den norske pengestøtten: ”Man kan i stor grad miste kontroll og man vet ikke helt om man får de kuttene som man betaler for” (Respondent 4, 9.12.2013). Flere påpekte at kartlegging av skogen og overvåkningstiltak var viktige. Det var flere som mente at dette var et forsømt område, og at mer av de norske midlene burde vært kanalisert inn mot dette: ”De burde vært mer delaktig på å få opp kompetansen og få i stand monitorering, de burde støttet det vel så mye som selve skogbevaringen” (Respondent 2, 23.11.2013).

Innen styresett ser vi altså også den samme skepsisen og usikkerheten som vi har sett i tidligere rammer. Respondentene er opptatt av kontroll og etterrettelighet, og kjenner til utfordringer som eksisterer i mottakerlandene, men er usikre på hvordan dette håndteres.

6.1.5 Vitenskap : Neppe så lett i praksis

Som tidligere nevnt påpeker flere respondenter at det neppe er så lett i praksis å redusere avskogingen. Enkelte mener at dette har vært underkommunisert, at redusert avskoging har blitt fremstilt som en enkel løsning. Medieanalysen min tyder på at de har rett i dette.

Ikke så lett som du tror

Respondentene virket oppmerksomme på at det finnes store utfordringer. ”Det er ganske lett å begripe at det har vært forenkla, at det har hørt ut som det er en enklere løsning enn det egentlig er” (Respondent 5, 12.12.2013). ”Ikke så lett som du tror” var også en ramme under økonomi. Enkelte av respondentene hadde en mer vitenskapelig vinkling. De lurte på hvordan dette skal måles i praksis. Et par av dem kjente til noen av metodene som eksisterer: ”Det er helt fantastisk, hva teknologi kan gjøre. Kartlegge, virkelig kartlegge, hvor var det skog for en uke siden, og hvor er det ikke skog nå lenger” (Respondent 10, 19.02.2014). Denne respondenten kjente til et bestemt prosjekt der Googles satellitter ble brukt til kartlegging av skog. Dette hadde han fått kjennskap til fra et foredrag om Google.

Noen påpekte også at det er komplisert å finne ut om de norske bidragene har effekt: ”Ville disse landeierne som skal slutte å kutte ned trær, regnskog, ville de ha gjort det uansett, uten disse pengene? Ville de ha kuttet ned regnskogen? Det må være litt komplisert å finne ut. Man må bruke litt... det er nok litt vitenskap og litt kunst i det” (Respondent 7, 16.12.2013).

Som vi også har sett i tidligere rammer la respondentene stor vekt på utfordringer med KoS. De trakk i liten grad inn konkret vitenskap og forskning, men de var opptatt av at det må utvikles gode metoder for måling og verifikasjon.

6.1.6 Økologi: Et helt nødvendig klimatiltak

Alle respondentene var også inne på ulike økologiske aspekter ved KoS.

Et helt nødvendig klimatiltak

Ni av de ti snakket om KoS og skogvern som et klimatiltak eller om CO₂-fangst i skog. De viste stor forståelse for at skogene er viktige for det store klimaregnskapet. Fem snakket også om klimaendringer i en litt videre forstand. Dette tyder på at det er bred forståelse for at KoS er et klimatiltak, og at det er reduserte CO₂-utslipp som er hovedmålet med prosjektet: ”De fleste politikere og de fleste nordmenn som støtter denne politikken gjør det fordi de synes det er viktig at vi gjør noe med klimaproblemet og klimaendringene” (Respondent 7, 16.12.2013). Selv om det var relativt få av artiklene i datamaterialet mitt som hadde økologi som noe fremtredende tema, er det tydelig at det har kommet frem at dette er bakteppet for KoS. Mange av økologi-medierammene var motiverende. De gikk i større grad enn andre rammer i dybden på problemet. Dette kan ha bidratt til at økologi har festet seg som en viktig

tolkningsramme for publikum. At regnskog handler om økologi og klima kan nok også være noe de har vært bevisst på lenge før KoS kom på dagsorden. Ord som ”CO2”, ”klimagassutslipp” og ”klimaendringer” er hyppig brukt i artiklene, og det kan være tilstrekkelig at KoS omtales som et klimaprojekt innen en annen ramme, for at respondentene skal være i stand til å plassere KoS på samme mentale hylle som klimaendringene. Dersom dette er en viktig hylle i deres bevissthet, kan det føre til at de tillegger økologiaspektet ved KoS stor vekt. Som en av respondentene sa:

Jeg er jo sikkert indoktrinert at regnskogen har gradvis forsvunnet helt siden jeg var barn, og at det må stoppes fordi regnskogen er... en ting er at det tar opp i seg klimagasser, en annen ting er artsmangfoldet som er der og som forsvinner for alltid (Respondent 6, 16.12.2013).

Flere av respondentene trakk inn bevaring av biologisk mangfold som viktig når de snakket om regnskog. Men det var ingen av respondentene som så på KoS som et prosjekt som handler om biologisk mangfold. De tre som virket mest opptatt av biologisk mangfold, var også de som var mest negative til KoS. ”Altså, det er lurt både å ta vare på artsmangfoldet og tenke på klimaregnskapet, men det er ikke så lurt å blande det” (Respondent 5, 12.12.2013).

Økologirammen er altså trolig en ramme som publikum har fått presentert og repetert over lang tid. Dette kan ha blitt et skjema som lett aktiveres hos publikum, uavhengig av om det gjøres eksplisitt i nyere omtaler av regnskogbevaring. Vi vet allerede at det er viktig både for artsmangfold og for klimaet å ta vare på regnskogen. Selv om dette er kjent for publikum, kan medias økologiramme ha hatt betydning for respondentenes oppfatning av KoS. I likhet med respondentene, la også media størst vekt på CO2-gevinsten og nevnte sjelden biodiversitet og andre økosystemtjenester.

6.2 Perspektiver: Positive til formålet, skeptiske til metoden?

Alle respondentene er positive til formålet med KoS: Å redusere avskogingen i utviklingsland. Alle er også positive til det overordnede målet, å redusere klimagassutslippene. Det er imidlertid ikke alle som er enige i at disse to tingene bør settes sammen. Delvis er de uenige i premisset for prosjektet, nemlig at det er en kostnadseffektiv og rask måte å redusere klimagassutslippene. Delvis mener de at det er dobbeltmoralsk av

Norge å betale for at utviklingsland skal redusere sine klimagassutslipp samtidig som vi selv fortsetter å pumpe opp olje fra Nordsjøen. De avviser altså regjeringens rammer, selv om disse rammene har vært de viktigste også i media.

De fleste er positive til prosjektet. Men også de som er positive, er bevisste på de forholdene som gjør at enkelte er negative. De ser paradokset i at Norge blir rik på olje samtidig som vi bygger opp et omdømme som klimahelter. De ser også at det er en del utfordringer med KoS, som fare for korrupsjon. De kjenner til at småbønder og urbefolkning er avhengige av skogene, og at det kan være en utfordring for prosjektet å ivareta alle hensyn. Alle har altså tilsynelatende de samme overordnede rammene, men noen er optimistiske til KoS, mens andre er pessimistiske. Det kan synes som det i stor grad er folks erfaringsbakgrunn som avgjør om de har et optimistisk syn på prosjektet. Noen av respondentene har liten tiltro til norske myndigheters evne til å gjøre en god jobb i utviklingslandene. De begrunner dette med ting de selv har erfart, eller ting de har hørt fra bekjente, om andre prosjekter som Norge har vært involvert i. De aksepterer altså ikke helterammen, der Norge ses på som en udiskutabel ”humanitær stormakt” som skal redde verden (Tvedt, 2009).

Respondentene i mitt utvalg er valgt ut fordi de har samfunnsengasjement. De passer til beskrivelser av opinionsledere. Opinionsledere vil ofte i større grad enn andre vurdere de tilgjengelige rammene kritisk, og sette sammen deler fra ulike rammer til nye. Når respondentene ikke aksepterer ”Norge redder verden”-rammen men i stedet har sin egen mer kritiske ”Norge kjøper innflytelse”-versjon, kan det skyldes at de har bygget denne med elementer fra andre medierammer som resonnerer bedre med deres eksisterende verdier og holdninger. Dersom de fra før var negative til oljeindustrien, kan ”Norge betaler avlat”-rammen ha appellert til dem og derfor fått stor betydning selv om den ikke var hyppig brukt av media.

Det er også viktig å ta med i vurderingen av respondentenes tolkningsrammer at dette er refleksjoner som de gjorde seg i en intervjusituasjon. Selv om jeg som intervjuer forsøkte å unngå å legge føringer for respondentenes svar ved å innlede med åpne spørsmål og presisere at det jeg var interessert i var deres tanker og refleksjoner, er det umulig å unngå at jeg som intervjuer var en del av intervjusituasjonen. Det kan blant annet ha ført til at respondentene tilpasset svarene sine til hva de trodde jeg ville høre (Kvale & Brinkmann, 2009; Seidman, 2013).

7 Likheter og forskjeller på rammene

I de tre foregående kapitlene har jeg drøftet hvilke rammer henholdsvis regjeringen, media og ti respondenter har brukt om Regjeringens klima- og skogprosjekt (KoS). Underveis har jeg også sett etter likheter og forskjeller mellom rammene. I dette avslutningskapittelet vil jeg prøve å trekke sammen trådene. Gjennom en oppsummering vil jeg gi et svar på problemstillingen min: Hvilke rammer bruker regjeringen, media og publikum på klima- og skogprosjektet? Jeg vil også drøfte den fjerde delproblemstillingen min: Er det samsvar mellom de tre gruppenes rammer?

7.1 Regjeringen og media

”Media er en viktig kanal ut til publikum for Klima- og skogprosjektet. Sannsynligvis den viktigste”, sier prosjektets kommunikasjonsrådgiver. Det begrunner hun med at media skriver mye om det, og at de interesserer seg for prosjektet både fordi det er mye penger involvert og fordi Norge profilerer prosjektet som vårt viktigste klimabidrag internasjonalt.

I utgangspunktet kan vi regne med at det vil være et visst samsvar mellom myndighetenes rammer og medierammene. Studier av rammer brukt på internasjonale hendelser har vist at det er sterk korrelasjon mellom agendaen til et lands myndigheter, og medieagendaen i samme land (Sheafer & Gabay, 2009). Tvedt (2009) har vist at denne sammenhengen mellom politisk agenda og medieagenda er sterk på det norske bistandsfeltet. Han mener at journalistikken ikke har informert nøytralt på feltet, den har ikke fremmet en debatt og har i liten grad utøvd en kontrollerende rolle overfor politisk ledelse.

Pressen er underlagt sine egne etiske normer i Vær Varsom-plakaten, der pressens samfunnsrolle er det første kapittelet. Pressen skal verne om ytringsfriheten og bidra til fri debatt, og pålegger seg selv et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk: ”Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk” (”Vær Varsom-plakaten,” 2013). Dersom Tvedt har rett, har altså pressen brutt sine egne regler innen dette feltet.

Det er naturlig å vurdere KoS som en del av det Tvedt kaller sørpolitikken. Prosjektet var tidligere delvis plassert under Utenriksdepartementet, og midlene til prosjektet tas over bistandsbudsjettet. Videre har Regjeringen lagt vekt på at prosjektet ikke bare er et

klimaprojekt, men også et utviklingsprosjekt. Det er imidlertid også elementer som gjør at prosjektet skiller seg fra tradisjonell norsk bistand. For det første har prosjektet et overordnet klimamål. Formålet er å redusere klimagassutslippene, noe som vil komme hele verdenssamfunnet til gode, ikke bare lokalbefolkningen i mottakerlandene. Norge har selv vært med på å skape problemet, noe færre vil mene om andre problemer norsk bistand tar for seg. For det andre er prosjektet resultatbasert. Mottakerlandene må vise resultater i form av faktisk reduserte CO2-utslipp før de kan få store utbetalinger. For det tredje er prosjektet en del av FNs skogprogram REDD, og et viktig mål med det norske prosjektet er å få andre i-land til å forplikte seg til det samme gjennom et internasjonalt klimaregime.

Derfor er det interessant å vurdere hvor stor grad av samsvar det er mellom regjeringens og medias fremstilling av KoS. Jeg har gjort en vurdering av hvilke rammer som har vært brukt, ettersom rammer er spesielt egnet til å påvirke hva publikum mener om prosjektet.

7.2 Rammenes gjennomslag

Vi har sett at regjeringen, media og respondentene brukte de samme overordnede rammene, men på til dels ulike måter. Jeg vil gi en kort oppsummering av måtene rammene er brukt av de tre gruppene, før jeg vil diskutere mulige forklaringer på likheter og forskjeller.

Regjeringens overordnede mål med KoS er å redusere klimagassutslippene gjennom redusert avskoging i utviklingsland. Regjeringen innrømmer imidlertid at de ikke kan ”redde verden alene” (Sundtoft, 2014). Innen politikk la de stor vekt på at prosjektet er et ledd i jobben med å få *utslipp fra skog inn i klimakonvensjonen*. De omtalte KoS som et av Norges viktigste klimatiltak. Media sine politiske rammer la stor vekt på at *Norge redder verden*. Prosjektet ble omtalt som en gave som vekker internasjonal oppsikt. Også media satte prosjektet i sammenheng med internasjonale klimaforhandlinger, men med stor vekt på Norges helterolle. Vi ser også to mer kritiske vinklinger i media. Regjeringen får kritikk for å gjøre lite for å redusere innenlands klimatiltak, og oljefondet blir kritisert for å investere i industri som ødelegger regnskog. Dette er ikke viktige vinklinger, og de kritiserer ikke KoS. KoS blir snarere trukket frem som det eneste positive regjeringen gjør på feltet. Respondentene i publikumsundersøkelsen forholdt seg til ”Norge redder verden”-vinklingen, men på en mer kritisk måte. De stilte spørsmål ved hvilke motiver politikerne har for å ytre dette ønsket om å redde verden. De så på det som at *Norge kjøper innflytelse* på andre områder, eller i det minste *betaler avlat* for å kjøpe seg fri fra et stempel som forurensende oljenasjon. Slik kan

politikerne også score billige poeng blant velgerne uten å innføre innenlands klimatiltak. Respondentene så tette forbindelser mellom oljen og KoS, en forbindelse som ikke var til stede i media – i det minste ikke i artiklene som har KoS som hovedvinkling.

KoS dreier seg om store pengesummer. Regjeringen fremhevet to økonomiske elementer: At prosjektet dreier seg om *kostnadseffektive klimakutt*, og at det er *klimabistand som kan bidra til positiv utvikling* for mottakerlandene. At prosjektet er økonomisk effektivt var også medias viktigste ramme innen økonomi. Det var en positiv, løsningsorientert ramme. Den ble etter hvert, og stadig oftere, utfordret av en ramme som hevdet at dette er *ikke så lett som du tror*. Sakene om prosjektet som et bistandsprosjekt ble presentert i to konkurrerende rammer av media. I den ene vinklingen ble prosjektet presentert som et godt bistandsprosjekt. I den andre ble det presentert som noe som *kan gå ut over tradisjonell bistand* til land uten skog. Også respondentene omtalte prosjektet som kostnadseffektive klimakutt. De fleste var enige i tankegangen, men var usikre på hvor effektivt dette var i realiteten. De mente at dette kanskje ikke er så lett som du tror. De hadde liten kjennskap til resultater, og sammenlignet prosjektet med bistandsprosjekter med tvilsomme resultater – uten at de av den grunn så på KoS som et bistandsprosjekt. Det som regjeringen trakk frem som hovedforskjellen fra tradisjonell bistand, nemlig at KoS er resultatbasert og at landene ikke får utbetalinger før de viser resultater, var ikke noe respondentene vektla.

Innen kultur- og sivilsamfunn omtalte regjeringen urfolk og andre som er avhengige av skogene. De presiserte at *urfolks rettigheter skal ivaretas* ved at de involveres i planlegging og får mulighet til å fortsette å bruke skogene på en bærekraftig måte, eller får andre muligheter til å sikre sitt livsopphold. I media ble det svært sjelden brukt en kultur- og sivilsamfunnsramme. De gangene det ble brukt, var det om norsk kultur og sivilsamfunn. Rammen var at *nordmenn gjør lite for å endre sine forbruksmønstre*. Forholdene til menneskene i mottakerlandene har sjelden fått betydelig oppmerksomhet i forbindelse med KoS. Respondentene la likevel vekt på urfolk og andre mennesker i mottakerlandene. De som hadde størst fokus på menneskene i mottakerlandene, var de med størst engasjement for menneskerettsspørsmål generelt. De fryktet at *prosjektet kan skade urfolks levekår*.

Innen styresett har vi sett at regjeringen la stor vekt på kontroll med avskogingen. Denne kontrollen er en forutsetning for at skoglandene skal kunne få utbetalinger fra Norge, siden utbetalingene krever at landene kan vise faktiske resultater. Korrupsjon er også en del av denne rammen. Både overvåking og korrupsjon beskrives som hovedutfordringer av KoS. Det

er altså en problemorientert ramme, men regjeringen la vekt på at *kontroll er mulig og vi ser resultater*. Media hadde en overvekt av problemorientering i denne rammen. Problemene som de trakk frem, var de samme som regjeringen påpekte: *Utfordringer i mottakerlandene*. Media viste også til løsninger i en del av tekstene, men de viste sjelden frem resultater som kunne bekrefte at det er mulig å løse problemene. Også respondentene diskuterte de samme problemene med styresett. De spurte: *Er kontroll mulig, og ser vi resultater?* Usikkerheten kan ha sammenheng med at media ikke har lagt vekt på løsningene.

Innen vitenskap løftet regjeringen frem noe av det mest kompliserte med prosjektet, å få til tilfredsstillende målinger av avskogingen. Noen steder kreves det både ny teknologi, og utdanning av folk som kan bruke teknologien. Regjeringen presiserte at dette er *komplisert men gjennomførbart*. I media var det innen vitenskap en *ikke så lett som du tror*-ramme som til dels fungerte som en motreaksjon mot den positive ”kostnadseffektive klimakutt”-rammen. Det var stort sett vitenskapsfolk som brukte denne, ved å påpeke de mange kompliserte utfordringene. Dette var en vinkling som tilsynelatende fikk lite gjennomslag i media. Den ble stort sett brukt i leserbrev, og sjelden fulgt opp av journalister. Den samme rammen finnes imidlertid i et mer økonomisk perspektiv, og den er beslektet med den problematiserende styresett-rammen ”utfordringer i mottakerlandene”, der noen av de samme utfordringene ble påpekt, men med større fokus på systemutfordringer og mindre på forskningen. Respondentene var innom en vitenskapsramme når de snakket om behovet for overvåkning. De hadde mange spørsmål men få svar, noe som kan være et resultat av at de hadde fått lite informasjon om teknologiske løsninger gjennom media.

Økologirammen var ganske lik for de tre gruppene. Den dreide seg først og fremst om redusert avskoging som *et helt nødvendig klimatiltak*. Skogenes betydning for klimaregnskapet ble lagt frem som bakgrunnen for KoS. Andre økosystemtjenester og bevaring av biodiversitet ble beskrevet som positive bivirkninger. Denne rammen var brukt på 14 prosent av medietekstene. Den ble brukt på en motiverende måte ved at den gikk dypere enn de andre rammene, og kan derfor ha vært en ekstra effektiv ramme overfor publikum. Publikum så på KoS som et klimaprojekt. Det var flere som nevnte at skogene også er viktige for det biologiske mangfoldet, men de så ikke på dette som et mål med KoS.

Hvis vi går tilbake til modellen vi tegnet opp i innledningen, der informasjon går fra regjeringen til media og videre til publikum, kan vi nå konkludere med at regjeringen har vært en viktig premissleverandør for medias rammer. Vi ser tydelige trekk av de samme rammene i

media som hos regjeringen. Men rammene er ikke identiske. Det har skjedd en prosess der andre aktører har kommet med sine versjoner, og der nyhetskriterier har virket inn på valgene journalistene har gjort. Dette har blant annet ført til at bakgrunnsstoff og rammer med fokus på mennesker i mottakerlandene har fått lite gjennomslag i media, mens regjeringens politikk og de store pengebeløpene som er involvert har fått stor oppmerksomhet. Det har til dels skjedd en polarisering og forenkling: Prosjektet har enten blitt omtalt som svært lovende, eller det har blitt fokusert på relaterte konflikter og problemer. Selve prosjektet har fått lite kritikk.

Media har i liten grad formidlet informasjon om prosjektets resultater i mottakerlandene. Klima- og skogprosjektets kommunikasjonsrådgiver forklarer at det har vært viktig å fortelle om gode resultater. Fordi det er snakk om store pengebeløp, synes hun det er viktig at skattebetalerne får vite hva pengene går til, hvordan de forvaltes, og at innsatsen har positiv effekt. I tillegg har det vært viktig å formidle ut til det norske publikum at KoS er Norges måte å ta en aktiv rolle mens vi venter på at et internasjonalt system for finansiering av skogbevaring kommer på plass. Respondentene synes å ha lite kjennskap til resultater, og de setter sjelden KoS i sammenheng med et internasjonalt klimaregime. Dette kan tyde på at noen av de viktigste elementene i regjeringens kommunikasjon i liten grad har festet seg hos publikum.

Mens media i stor grad fremstilte KoS i et positivt lys, siterte optimistiske kilder og ga flere av regjeringens egne rammer oppmerksomhet, om enn i en noe forenklet versjon, hadde respondentene i publikumsundersøkelsen min en mer kritisk vurdering av prosjektet. De hadde fått med seg de positive vinklingene, men tok dem sjelden for god fisk. De stilte kritiske spørsmål om motiver og resultater. Også i neste ledd, fra media til publikum, har det altså skjedd en prosess. Flere av respondentene har benyttet andre kilder, som internett og bekjente. I tillegg har verdier, kunnskap og erfaring hatt betydning for hvilke rammer som har hatt størst betydning for dem. De kan også ha kombinert ulike rammer til sine egne versjoner. De som har et sterkt engasjement for menneskerettigheter brukte for eksempel en urfolksramme, selv om denne i svært liten grad var synlig i media. De kan ha dannet denne rammen ved å bygge på medias bistandsramme, og tolke den ut fra kunnskap om bistandsprosjekter.

Det er altså både eksterne og interne forhold som har innvirkning på hvert ledd i prosessen. Jeg vil nå se nærmere på enkelte av disse forholdene.

7.3 Nyhetsverdiens betydning

Dan og Ihlen (2011) bruker uttrykket ”framing expertise” om strategien PR-folk bør bruke for at rammene deres skal bli brukt av media og publikum. Denne strategien innebærer at de må formidle budskapet sitt på en måte som både resonnerer med kulturen, appellerer til mentale skjema og passer med de journalistiske behovene. De fleste kommunikasjonsforskere mener det er avgjørende at saker tilpasses journalistiske behov om de skal få medieomtale (Sheafer & Gabay, 2009). Dette kan innebære at det må være økonomisk og praktisk gjennomførbart å dekke saken, men også at saken kan plasseres i en ramme som oppfyller redaksjonens nyhetsverdier. Nyhetsverdiene er kriterier og normer som journalistene vurderer en sak ut fra, tanker om hva som gjør en sak til en nyhet som det er verdt å dekke, og hvordan den bør dekkes for å få oppmerksomhet. Jo mer regjeringens strategiske rammer om KoS oppfyller nyhetsverdiene, jo større er altså sjansen for at media vil bruke samme rammer. Det finnes en del generelle nyhetsverdier som virker inn på det daglige utvalget av nyheter i media, og på hvordan de blir presentert. I norske lærebøker beskrives nyhetsverdiene ofte som vesentlighet, identifikasjon, sensasjon, aktualitet og konflikt (Østlyngen & Øvrebø, 1999). Nærhet nevnes også ofte. Boykoff og Boykoff (2007) ramser opp personalisering, dramatisering, aktualitet, autoritetspersoner og balanse som viktig. “These norms significantly influence both the selection of what are ‘climate stories’ and the content of news stories. Moreover, they shape who ‘speaks for the climate’ and how” (Maxwell T Boykoff, 2011). Ifølge Boykoff kan personalisering føre til at det større bildet blir forsømt. Dramatisering kan føre til at det umiddelbare erstatter forklaringer om prosesser, vitenskap og historie. Ønsket om aktualitet kan føre til at klimaendringene får lite oppmerksomhet fordi både endringene og forskningen skjer langsomt. Fokus på autoritetspersoner kan føre til at bestemte talpersoner går igjen.

Nyhetsverdiene har uten tvil spilt inn på mediedekningen av KoS. KoS er et prosjekt som skal gi resultater lang hjemmefra, og det kan være vanskelig å oppfylle kriterier om nærhet, vesentlighet og identifikasjon for et norsk publikum. Da kan de øvrige kriteriene bli ekstra viktige. Vi ser for eksempel at store pengebeløp og høye CO₂-mengder kan ha blitt brukt til å gi stoffet et sensasjonspreg. Temaet har i stor grad blitt dekket som politikk på nasjonalt og internasjonalt nivå, der enkelte autoritetspersoner har dominert. Den vitenskapelige bakgrunnen for prosjektet har ikke fått stor oppmerksomhet, heller ikke prosessene som er satt i gang i mottakerlandene. Hendelser, konferanser og uttalelser fra autoriteter har fått stor oppmerksomhet – dersom de har hatt en tilknytning til Norge. En klima- og skogkonferanse i

Oslo i 2010 fikk for eksempel bred omtale, mens en tilsvarende konferanse i Indonesia i 2011 ikke fikk omtale. Nærheten til slike hendelser kan gjøre at de oppfattes som mer vesentlige og gir større grad av identifikasjon. Samtidig viser materialet at slike hendelser var med på å sette temaet på dagsorden og aktualisere andre aspekter ved prosjektet enn bare det som foregikk på konferansen. Mediene benyttet sjansen til å gi bakgrunnsinformasjon om redusert avskoging og internasjonale klimaforhandlinger. Hva regjeringen gjør på hjemmebane ble også tatt opp i forbindelse med konferansen i Oslo. Dette var et tema som allerede var på dagsorden etter at det kort tid tidligere var blitt klart at CO₂-rensing av gasskraftverket på Mongstad ble utsatt. Dette kan også være en måte å trekke temaet nærmere publikum.

Selve prosjektet har ikke vært omstridt. Vi kan se for oss at prosjektet hadde fått større oppmerksomhet dersom det hadde vært mer konfliktfylt. Mangelen på konflikt om formålet med prosjektet, kan også ha gitt større oppmerksomhet til andre typer konflikter, som CO₂-kutt ute eller hjemme og klimabistand versus tradisjonell bistand. Normen om balanse ser vi tydeligst i bruk når deler av prosjektet blir kritisert, eller når hovedkilden har en negativ innstilling. I de tilfellene får vi ofte høre motargumenter fra en annen kilde. Dette skjer sjeldnere når hovedkilden er optimistisk og prosjektet blir fremstilt i et positivt lys.

7.4 Verdier og erfaringer som korrektiv for publikum

Det er sannsynlig at publikum er avhengig av medias veiledning for å klare å tolke og forme holdninger til KoS, fordi dette er et komplekst prosjekt som det er knyttet usikkerhet til. Prosjektet gjennomføres i fjerne land, og beslutningene tas på et høyt politisk nivå. Det er få blant publikum som har direkte befatning med prosjektet, og media vil derfor kunne ha en aktiv rolle med å sette *agendaen*. Media kan videre ha potensial til å påvirke og endre folks oppfatning og evaluering av KoS gjennom *priming/fokusering* ved å legge vekt på potensielle gevinster eller kostnader, farer eller fordeler med programmet (de Vreese, 2002). Medias rammer kan dessuten ha hatt betydning for hvilke rammer publikum setter prosjektet i. Flere av mine respondenter opplyste at de ikke kunne huske å ha diskutert dette temaet med noen. De fleste mente at all informasjon de noen gang hadde fått om prosjektet, hadde kommet fra media.

Betyr dette at vi kan se for oss en form for direkte innsprøytning, der medierammene i stor grad har blitt overtatt av publikum? Media har stort sett formidlet et optimistisk syn på KoS, betyr det at publikum er optimistiske? Og media har brukt en overvekt av episodiske rammer,

betyr det at publikum har fått et dårlig grunnlag til å vurdere temaet? Mine respondenter brukte ulike rammer om temaet, og de hadde ulike holdninger til prosjektet. Det kan skyldes at de har fått presentert ulike, til dels motstridende rammer i media. Fordi jeg har sett på medieinnholdet over tid, og sammenligner publikums tolkningsrammer med det generelle mediebildet og ikke med en bestemt medietekst, har jeg et visst grunnlag for å vurdere om rammene brukt av publikum også har vært til stede i media. Samtidig begrenser min innholdsanalyse seg til tre norske aviser. Mange leser også andre aviser enn de jeg har analysert. De som er kritiske kan for eksempel ha fått det fra Morgenbladet eller andre aviser som jeg ikke har undersøkt.

Respondentene er aktive mediebrukere. Samtidig er de kritiske mediebrukere. De bruker sin egen profesjonelle og personlige bakgrunn til å vurdere det de leser med et kritisk blikk, og dersom det er noe de er opptatt av bruker de andre kanaler til å undersøke det grundigere. Uansett alder er internett blitt et viktig verktøy. Google er gjerne et startsted, og derfra kan de komme inn på alt fra blogger til forskningsartikler. En av respondentene uttalte det slik: ”Når det er noe jeg er interessert i, leser jeg alt jeg kan finne om det” (Respondent 1, 22.11.2013). De får også informasjon direkte fra andre mennesker. De liker å diskutere ting, og har et stort nettverk av mennesker som de har studert og jobbet med eller møtt på andre måter. De viser gjerne til bekjente som har forsket på et tema, og som de stoler på. De stoler mer på slike førstehåndskilder enn på det de leser i mediene.

Da respondentene reflekterte rundt temaet, brukte de sin egen bakgrunn til å sette det inn i en kontekst, og vurderte det i forhold til kunnskap de hadde om lignende tema. Likevel sammenfalt tolkningsrammene deres stort sett med medienes rammer. Dette gjaldt også for de som mente det har vært svært lite mediedekning av temaet. Dette kan enten skyldes at mediedekningen har vært bred, eller at mediene har satt dagsorden. Rammer som har vært brukt av prosjektet selv, men som i liten grad har vært brukt av media, virket ikke som de var de viktigste tolkningsrammene for informantene heller.

Men respondentene tok kritisk stilling til medierammene. De rammene som stemte best overens med deres mentale skjema – deres eksisterende holdninger, kunnskap og verdier – fikk størst gjennomslag. De som var opptatt av menneskerettigheter la for eksempel stor vekt på dette selv om det var en marginal ramme i media.

7.5 Konklusjon

Jeg har i denne oppgaven valgt en konstruksjonistisk tilnærming til studiet av rammebygging. Ifølge den konstruksjonistiske tilnærmingen dannes rammene gjennom en samhandling mellom både aktører, media og publikum, og det er derfor ikke tilstrekkelig å undersøke kun ett av leddene i prosessen (D'Angelo, 2002; Gamson & Modigliani, 1989). Jeg har hatt som utgangspunkt at mange forhold kan ha innvirkning på hvordan rammene konstrueres og utvikler seg. Jeg har sett på rammebyggingen som en prosess med regjeringen som utgangspunkt, media som et sentralt mellomledd og publikum som mål. Men jeg har lagt vekt på at dette ikke er en enveis, lineær prosess, men en prosess der påvirkningen kan gå begge veier, og der både interne og eksterne forhold kan ha betydning for hvordan rammene blir formulert og oppfattet. Nærmere bestemt bygger regjeringen sine rammer på egne mål og forutsetninger, men de får innspill fra andre sentrale aktører som opposisjonspolitikere og miljøvernorganisasjoner. De tar også hensyn til medias ønsker og behov. De kan ha tilpasset sin versjon underveis, etter hvert som de har sett hvilke konkurrerende rammer som har dukket opp i media. Media får nemlig ikke bare materiale til sine rammer fra regjeringen, men også fra andre kilder som kan være enige eller uenige med regjeringen. Det har skjedd en forhandling der media i stor grad har benyttet samme rammer som regjeringen, men der de har vektlagt rammene ut fra egne vurderinger. Nyhetskriterier virker inn på hvilke rammer media prioriterer, og et nyhetskriterium som konflikt eller balanse kan føre til at det dukker opp nye rammer som utfordrer regjeringens versjon. Nyhetsverdiene har også bidratt til at enkelte autoritetspersoner, spesielt toppolitikere, har dominert. Bakgrunnen for prosjektet, og prosesser i mottakerlandene har fått liten oppmerksomhet, mens hendelser med tilknytning til Norge har fått stor oppmerksomhet. Hendelser har også gitt rom for bakgrunnsinformasjon. Dette viser at det har vært en overvekt av *episodiske rammer* (Iyengar, 1991).

Vi ser at enkelte rammer støtter og utfyller hverandre, mens andre konkurrerer. Men også rammene som konkurrerer kan være avhengige av hverandre. Ofte er en ramme en reaksjon på en annen. Dette er et uttrykk for at ulike stemmer og ulike synspunkt slipper til gjennom media. Selv om motstemmene har sluppet til, har medieomtalen vært svært ensrettet i perioder, og enkelte syn har først og fremst blitt presentert i leserinnlegg. Likevel ser vi at rammenes tyngde har variert over tid, og at optimismen har vært svingende. Dette kan skyldes at media har fulgt prosjektet med et kritisk blikk og etterspurt positive resultater. Men det kan i like stor grad skyldes at andre aktører, som frivillige organisasjoner og forskere, har fulgt

prosjektet tett. Så lenge det eksisterer en konkurranse om definisjonsmakten, kan det være et sunnhetstegn for demokratiet (Porto, 2007). Det kan gi publikum muligheten til å ta stilling til temaet på en gjennomtenkt og velfundert måte.

Det kan se ut som media har lagt noen føringer for publikum. De viktigste medierammene går igjen hos respondentene, men vi ser at de tillegger kritiske rammer større vekt, og de legger større vekt på verdier, årsaker og konsekvenser der media i større grad fokuserer på politiske prosesser. Vi ser også store forskjeller i de ulike respondentenes vurderinger av rammene. Mens noen er enige med det dominerende synet i media, vektlegger andre helt andre aspekter ved rammene. For eksempel kan ”Norge redder verden” ha en svært positiv klang for noen, mens andre kan få negative assosiasjoner til imperialisme eller i det minste feilslåtte bistandsprosjekter som gjør mer skade enn gagn og derfor danne en motstridende ramme.

Vi ser at respondentene er i stand til å benytte også marginale medierammer, eller sette sammen elementer fra ulike rammer, til å bygge versjoner som stemmer overens med deres egne verdier. Dette er i tråd med den rådende oppfatningen i dagens resepsjonsforskning: Tekstenes innhold får ny mening i møtet med publikum. Flere forhold kan virke inn på denne meningsdannende prosessen. Blant annet kan kulturen ha stor betydning, slik cultural studies-tradisjonen har lagt vekt på (Hagen, 1998). Den brede bruken av ”Norge betaler avlat”-rammen blant respondentene kan skyldes at ”Norge som oljenasjon” er en del av nordmenns kulturelle identitet. Det kan være lett for respondentene å tenke på Norge som oljenasjon også når dette ikke er gjort eksplisitt. Den enkeltes mentale skjema kan også ha stor betydning for hvordan de har tolket informasjonen de har fått om KoS. Mentale skjema er satt sammen av psykologiske egenskaper, erfaringer, verdier og holdninger, og virker inn på hvordan vi forstår nye tema. Hvilke skjema som brukes for å forstå et nytt tema, kan avhenge av hvilke skjema som har vært nylig i bruk. Dersom en person for eksempel ofte er involvert i diskusjoner som omhandler menneskerettigheter, men sjelden diskuterer klimaendringene, kan vi se for oss at denne personen lettere vil benytte sine verdier knyttet til menneskerettigheter enn til klimaendringer når de skal tolke KoS. Også innen de viktigste temaene, politikk og økonomi, kan vi se at respondentene har brukt sine egne erfaringer til å legge størst vekt på rammer som ikke var tillagt stor vekt i media. Mens media la vekt på at ”Norge redder verden” og at prosjektet gir ”kostnadseffektive klimakutt”, etterlyste publikum resultater. Er dette egentlig effektivt? Vokser trær på penger?

7.6 Oppgavens begrensninger

I denne oppgaven har jeg skissert noen mulige sammenhenger mellom regjeringens, medias og publikums rammer brukt om KoS. Oppgaven har vært et enmannsprosjekt med stor bruk av kvalitative metoder. Hadde noen andre gjennomført undersøkelsen og tolket resultatene, kunne de ha trukket andre konklusjoner. Det jeg har presentert er altså et mulig sett av sammenhenger som jeg har forsøkt å gjøre rede for så leserne selv kan vurdere om de er enige i konklusjonene.

En utfordring med denne oppgaven har vært at den har favnet vidt ved å benytte både metodetriangulering og datatriangulering, og jeg trekker inn flere ulike teorier. Samtidig som dette har gitt meg muligheten til å vurdere sammenhengen mellom tre grupper rammer brukt om KoS, har det gitt lite rom til fordypning i enkeltrammer. Det kunne for eksempel vært interessant å undersøke hvorvidt et nyhetskriterium som konflikt har ført til en polarisering der nyansene har forsvunnet, og om dette har hatt innvirkning på publikum. Det kunne også vært interessant å gjøre en enda grundigere publikumsundersøkelse. Blant respondentene som jeg intervjuet var det mange som hadde en kritisk innstilling til medierammene. Det kunne for eksempel vært interessant å lete etter årsakene til dette ved å gjennomføre et eksperiment der respondentene ble presentert for ulike medierammer og undersøke hva ulike rammer betyr for deres holdning. Det kunne også vært interessant å i større grad vurdere rammene brukt om KoS opp mot de kulturelle rammene som preger det norske samfunnet. Jeg antydde at Norge som oljenasjon kan være en slik kulturell ramme, og jeg skulle gjerne hatt anledning til å undersøke nærmere betydningen av dette. Enhver oppgave har imidlertid sin begrensning, og disse elementene må eventuelt bli del av en annen undersøkelse.

Litteraturliste

- Aalberg, T., & Brekken, T. (2007). Når spill og enkeltepisoder blir viktigst. I A. T. Jenssen & T. Aalberg (Eds.), *Den Medialiserte politikken* (s. 177-196). Oslo: Universitetsforlaget.
- Allern, S. (2001). *Flokkdyr på Løvebakken: søkelys på Stortingets presselosje og politikken medierammer*. Oslo: Pax.
- Alstadheim, K. B. (2007a, 15. desember). Halvhjertede milliarder, Kommentar. *Dagens Næringsliv*, s. 2.
- Alstadheim, K. B. (2007b, 11. juli). Kutta på skauen, Kommentar. *Dagens Næringsliv*, s. 2.
- Alstadheim, K. B., & Haarde, M. Z. (2007, 10. desember). Fikset 15 mrd. på to måneder, Nyhetsartikkel. *Dagens Næringsliv*, s. 20.
- Angelsen, A. (2007, 27. desember). Ut og kjøpe regnskog, Leserbrev. *Dagbladet*, s. 49.
- Austgulen, M. H. (2012). Nordmenns holdninger til klimaendringer, medier og politikk. Oslo: Statens institutt for forbruksforskning.
- Barstad, S. (2013, 16. mai). Norge kjemper mot jungelens lov, Nyhetsartikkel. *Aftenposten*, s. 7-10.
- Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. *Annual Review of Sociology*, 26, 611-639. doi: DOI 10.1146/annurev.soc.26.1.611
- Berger, A. A. (2011). *Media and communication research methods: an introduction to qualitative and quantitative approaches*. Thousand Oaks, Calif.: SAGE Publications.
- Beyer, A. (2010). Hvordan studere generiske nyhetsrammer?: Forslag til metodiske forbedringer. *Norsk medietidsskrift*(2), 163-178.

- Boykoff, M. T. (2008). The cultural politics of climate change discourse in UK tabloids. *Political geography*, 27(5), 549-569.
- Boykoff, M. T. (2011). *Who Speaks for the Climate? Making Sense of Media Reporting on Climate Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Boykoff, M. T., & Boykoff, J. M. (2007). Climate change and journalistic norms: A case-study of US mass-media coverage. *Geoforum*, 38(6), 1190-1204.
- Brattskar, H. (2011). Forest, climate and development. Presentation by Ambassador Hans Brattskar at the World Forum on Enterprise and the Environment (WFEE 11), Oxford 28th June 2011 [manus]. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/md/taler-og-artikler/2011/skog-klima-og-utvikling.html?id=650390>
- Chong, D., & Druckman, J. N. (2007a). Framing Theory. *Annual Review of Political Science*, 10(1), 103-126. doi: doi:10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054
- Chong, D., & Druckman, J. N. (2007b). A Theory of Framing and Opinion Formation in Competitive Elite Environments. *Journal of Communication*, 57(1), 99-118. doi: 10.1111/j.1460-2466.2006.00331.x
- Coulter, P., & Midttun, A. (2009). Escaping Climate Change: Climate Change in the Media: North and South Perspectives.
- D'Angelo, P. (2002). News Framing as a Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman. *Journal of Communication*, 52(4), 870-888. doi: 10.1111/j.1460-2466.2002.tb02578.x
- Dan, V., & Ihlen, Ø. (2011). Framing expertise: a cross-cultural analysis of success in framing contests. *Journal of Communication Management*, 15(4), 368-388. doi: 10.1108/13632541111183352
- de Vreese, C. H. (2002). *Framing Europe: television news and European integration*. Amsterdam: Aksant.

- de Vreese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal + Document Design*, 13(1), 51-62.
- Di Gregorio, M., Price, S., Saunders, C., & Brockhaus, M. (2012). *Code book for the analysis of media frames in articles on REDD*. Bogor, Indonesia: Center for International Forestry Research (CIFOR).
- Downs, D. (2002). Representing Gun Owners: Frame Identification as Social Responsibility in News Media Discourse. *Written Communication*, 19(1), 44-75. doi: 10.1177/074108830201900103
- Duarte, K. B. (2010). *En ubehagelig sannhet om norsk pressedekning av klimaendringer?* (Masteroppgave), Universitetet i Bergen, Bergen.
- Eide, E. (2012). Saving the rain forest - differing perspectives. I E. Eide & R. Kunelius (Eds.), *Media Meets Climate. The Global Challenge for Journalism* (s. 87-104). Gøteborg: Nordicom.
- Eide, E., & Simonsen, A. H. (2008). Den gode hjelper. I E. Eide & A. H. Simonsen (Eds.), *Verden skapes hjemmefra: pressedekningen av den ikke-vestlige verden 1902-2002* (s. 187-216). [Oslo]: Unipub.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58. doi: 10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x
- Entman, R. M., Matthes, J., & Pellicano, L. (2009). Nature, Sources and Effects of News Framing. I K. Wahl-Jorgensen & T. Hanitzsch (Eds.), *The Handbook of journalism studies* (s. 175-190). New York: Routledge.
- Et luftig løfte. (2007, 12. desember). Leder. *Dagens Næringsliv*, s. 2.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.
- Første skritt på en lang vei. (2010, 29. mai). Leder. *Aftenposten*, s. 2.

- Gamson, W. A. (1992). *Talking politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1-37.
- Gentikow, B. (2005). *Hvordan utforsker man medieerfaringer? Kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ-forl.
- Giles, D. (2003). *Media psychology*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: an essay on the organization of experience*. New York: Harper & Row.
- Graber, D. A. (1988). *Processing the news: how people tame the information tide*. New York: Longman.
- Gray, J., & Densten, I. (1998). Integrating Quantitative and Qualitative Analysis Using Latent and Manifest Variables. *Quality and Quantity*, 32(4), 419-431. doi: 10.1023/A:1004357719066
- Grunig, J. E., & Hunt, T. T. (1984). *Managing public relations*. Chicago: Holt, Rinehart and Winston.
- Gunter, B. (1987). *Poor reception: misunderstanding and forgetting broadcast news*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum.
- Hagen, I. (1998). *Medias publikum: frå mottakar til brukar?* Oslo: Ad notam Gyldendal.
- IPCC. (2007). Climate Change 2007: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III. I Core Writing Team, R. K. Pachauri & A. Reisinger (Eds.), *The Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (s. 104). Geneva, Switzerland: IPCC.
- Iyengar, S. (1990). The accessibility bias in politics: Television news and public opinion. *International Journal of Public Opinion Research*, 2(1), 1-15. doi: 10.1093/ijpor/2.1.1

- Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible?: how television frames political issues*. Chicago: University of Chicago Press.
- Iyengar, S., & Kinder, D. R. (1987). *News that matters: television and American opinion*. Chicago: University of Chicago Press.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Katz, E., & Lazarsfeld, P. F. (2006 [1955]). *Personal influence: the part played by people in the flow of mass communications* (2 ed.). New Brunswick, N.J.: Transaction.
- Klima- og miljødepartementet. (u.å.). Regjeringens klima- og skogprosjekt. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/kampanjer/regjeringens-klima--og-skogprosjekt.html?id=733947>
- Klima- og miljødepartementet. (2014, 11. februar). Hvorfor regjeringens klima- og skogprosjekt? Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/kampanjer/regjeringens-klima--og-skogprosjekt/hvorfor-regjeringens-klima--og-skogprosj.html?id=734167>
- Klima- og miljødepartementet. (2014, 17. februar). Hva er MRV? Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/kampanjer/regjeringens-klima--og-skogprosjekt/hva-er-mrv.html?id=714690>
- Klima- og miljødepartementet. (2014, 24. mars). Regnskogsatsingen gir resultater. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/aktuelt/nyheter/2014/Regnskogsatsingen-gir-resultater.html?id=753225>
- Klima- og miljødepartementet. (2014, 29. april). Skogovervåking. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/kampanjer/regjeringens-klima--og-skogprosjekt/skogovervaking-og-karbonmaling.html?id=712525>

- Klima- og miljødepartementet. (2014, 29. april b). Naturens små og store underverker. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/kampanjer/regjeringens-klima--og-skogprosjekt/biodiversitet.html?id=750272>
- Kuypers, J. A. (2009). Framing Analysis from a Rhetorical Perspective. I P. D'Angelo & J. A. Kuypers (Eds.), *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives*. London: Routledge.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interviews: learning the craft of qualitative research interviewing*. Los Angeles, Calif.: Sage.
- Lang, K., & Lang, G. E. (1966). The Mass Media and Voting. I B. Berelson & M. Janowitz (Eds.), *Reader in public opinion and communication* (s. 217-235). New York, N.Y.: Free Press.
- Lash, J., & Dyer, G. (2014). Norway's International Climate and Forest Initiative: A Strategic Evaluation. Oslo: Klima- og miljødepartementet.
- Lazarsfeld, P. F., Berelson, B., & Gaudet, H. (1968 [1944]). *The people's choice: how the voter makes up his mind in a presidential campaign* (3 ed.). New York: Columbia University Press.
- Lippmann, W. (1922). *Public Opinion*: Harcourt, Brace.
- Lode, V. (2007). Kan berge regnskog tolv ganger norske utslipp, Nyhetsartikkel. *Dagbladet*, s. 4-5.
- LST International, Indufor Oy, Ecometrica, & Christian Michelsen Institute. (2011). Contributions to a Global REDD+ Regime 2007-2010 *Real-Time Evaluation of Norway's International Climate and Forest Initiative*. Oslo: Norad.
- LTS International, Ecometrica, Indufor Oy, & Christian Michelsen Institute. (2013). Contribution to Measurement, Reporting and Verification *Real-Time Evaluation of Norway's International Climate and Forest Initiative*. Oslo: Norad.

- Mathismoen, O. (2007a, 13. desember). Flau Solheim på Bali. Liker utslippsrekorden i 2008 dårlig. - Bali svarer ikke på folks forventning, Nyhetsartikkel. *Aftenposten*, s. 10.
- Mathismoen, O. (2007b, 11. oktober). Vil vurdere regnskogvern. 3 milliarder kan stanse Amazonas-avskoging, Nyhetsartikkel. *Aftenposten*, s. 11.
- Matthes, J., & Kohring, M. (2008). The Content Analysis of Media Frames: Toward Improving Reliability and Validity. *Journal of Communication*, 58(2), 258-279. doi: 10.1111/j.1460-2466.2008.00384.x
- McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187. doi: 10.1086/267990
- McGuire, W. J. (1973). Persuasion, resistance, and attitude change. I I. d. S. Pool (Ed.), *Handbook of communication* (s. 216-252). Chicago: Rand McNally.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory*. Los Angeles: Sage.
- Merton, R. K. (1957). *Social theory and social structure*. Glencoe, Ill.: Free Press.
- Miller, M. M., & Riechert, B. P. (2010). The spiral of opportunity and frame resonance: Mapping the issue cycle in news and public discourse. I S. D. Reese, O. H. Gandy & A. E. Grant (Eds.), *Framing public life: perspectives on media and our understanding of the social world* (s. 107-121). New York: Routledge.
- Neuendorf, K. A. (2002). *The content analysis guidebook: Kimberly A. Neuendorf*. Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Neuman, W. R., Just, M. R., & Crigler, A. N. (1992). *Common knowledge: news and the construction of political meaning*. Chicago: University of Chicago Press.
- Norris, P., Curtice, J., Sanders, D., Scammell, M., & Semetko, H. A. (1999). *On message: communicating the campaign*. London: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.

- Pavlik, J. V. (2010). News framing and new media: Digital tools to re-engage an alienated citizenry. I S. D. Reese, O. H. Gandy & A. E. Grant (Eds.), *Framing public life. Perspectives on media and our understanding of the social world* (s. 311-321). New York: Routledge.
- Perloff, R. M. (2010). *The dynamics of persuasion: communication and attitudes in the 21st century*. New York: Routledge.
- Porto, M. P. (2007). Frame Diversity and Citizen Competence: Towards a Critical Approach to News Quality. *Critical Studies in Media Communication*, 24(4), 303-321. doi: 10.1080/07393180701560864
- Reese, S. D. (2010). Prologue-Framing Public Life: A Bridging Model for Media Research. I S. D. Reese, O. H. Gandy & A. E. Grant (Eds.), *Framing public life: perspectives on media and our understanding of the social world* (s. 7-31). New York: Routledge.
- Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations*. New York: Free Press.
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103-122. doi: 10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x
- Scheufele, D. A., & Tewksbury, D. (2007). Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 57(1), 9-20. doi: 10.1111/j.1460-2466.2006.00326.x
- Schrøder, K. C., Murray, C., Drotner, K., & Kline, S. (2003). *Researching audiences*. London: Arnold.
- Seidman, I. E. (2013). *Interviewing as qualitative research: a guide for researchers in education and the social sciences*. New York: Teachers College Press.
- Shah, D. V., Domke, D., & Wackman, D. B. (2010). The Effects of Value-Framing on Political Judgment. I S. D. Reese, O. H. Gandy & A. E. Grant (Eds.), *Framing public*

- life: perspectives on media and our understanding of the social world* (s. 227-243).
New York: Routledge.
- Sheafer, T., & Gabay, I. (2009). Mediated Public Diplomacy: A Strategic Contest over International Agenda Building and Frame Building. *Political Communication*, 26(4), 447-467. doi: 10.1080/10584600903297240
- Shoemaker, P. J., & Reese, S. D. (1996). *Mediating the message: theories of influences on mass media content*. White Plains, N.Y.: Longman.
- Snow, D. A., & Benford, R. D. (1988). Ideology, frame resonance, and participant mobilization. *International social movement research*, 1(1), 197-217.
- Solhjell, B. V. (2012). Rio+20 Forests and Norway's commitment to REDD.
Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell intervjues av professor Arild Angelsen. Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/md/Tema-og-redaksjonelt-innhold/Redaksjonelle-artikler/2012/taler-om-klima-og-skog.html?regj_oss=1&id=654305
- Stoltenberg, J. (2007). Tale til FNs klimakonferanse på Bali [manus] Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/taler-og-artikler/2007/Tale-til-FNs-klimakonferanse-pa-Bali.html?id=493899>
- Stoltenberg, J. (2008). Statsministerens nyttårstale 2008. Fremført i NRK og TV2 1. januar 2008. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/taler-og-artikler/2008/nyttarstale-2008.html?id=495221>
- Sundtoft, T. (2013). Opening speech Oslo REDD Exchange October 29th 2013 [manus].
Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/kampanjer/regjeringens-klima--og-skogprosjekt/taler-og-intervjuer.html?id=734173>

- Sundtoft, T. (2014). Bistand og miljø går hånd i hånd. Tale i møte med Norad, 7. april 2014.
Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/aktuelt/taler_artikler/ministerer/2014/Tale-Bistand-og-miljo-gar-hand-i-hand-.html?id=755469
- The Stern Review on the Economic Effects of Climate Change. (2006). *Population and Development Review*, 32(4), 793-798. doi: 10.1111/j.1728-4457.2006.00153.x
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforl.
- Thomassen, C. (2007, 15. november). - Absurd motsetning, Nyhetsartikkel. *Dagbladet*, s. 20.
- Tvedt, T. (2009). *Utviklingshjelp, utenrikspolitikk og makt: den norske modellen*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Van Gorp, B. (2007). The Constructionist Approach to Framing: Bringing Culture Back In. *Journal of Communication*, 57(1), 60-78. doi: 10.1111/j.0021-9916.2007.00329.x
- Vær Varsom-plakaten. (2013). Hentet fra <http://presse.no/Etisk-regelverk/Vaer-Varsom-plakaten>
- Waldahl, R. (1998). *Mediepåvirkning*. Oslo: Ad notam Gyldendal.
- Waldahl, R. (2007). *Opinion og demokrati*. Oslo: Universitetsforl.
- Weimann, G. (1994). *The influentials: people who influence people*. Albany: State University of New York Press.
- Zaller, J. R. (1992). *The nature and origins of mass opinion*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Østbye, H. (1999). Tostegshypotesen eller lova om opinionsleiarskap. I S. U. Larsen (Ed.), *Teori og metode i samfunnsfaga* (s. s. 197-207). Oslo: Samlaget.
- Østlyngen, T., & Øvrebø, T. (1999). *Journalistikk: metode og fag*. Oslo: Ad notam Gyldendal.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide for publikumsintervjuene

Oppsett: *Forskningsspørsmål*

Hva vil jeg vite?

- Intervjuspørsmål: Hvordan spør jeg?
 - Eventuelle hjelpespørsmål: Hvordan følger jeg opp?

Hva er intervjuobjektets bakgrunn?

- Alder
- Kjønn
- Yrke
- Eventuelle verv
- Interesser
- Medievaner
 - Aviser, tv, radio, internett

Hvilke tolkningsrammer bruker publikum på det norske klima- og skogprosjektet?

Hvordan oppfatter publikum klima- og skogprosjektet?

- Dette er ikke en kunnskapstest, men en undersøkelse der jeg håper å finne ut hvilken oppfatning nordmenn har av et bestemt klimatiltak. Hva forbinder du med Regjeringens klima- og skogprosjekt, regnskogmilliardene?
 - Under FNs klimaforhandlinger i 2007 annonserte Norge at de ville bruke inntil 3 milliarder kroner årlig på klimatiltak i regnskogområder. Hva vet du om dette prosjektet?
- Hva mener du at prosjektet egentlig handler om?
 - Handler det om skog og biodiversitet, om å redusere klimagassutslippene, om et internasjonalt klimasamarbeid, om økonomi, om bistand, om Norges omdømme i verden, om nasjonal politikk, om politikeres omdømme blant velgerne, osv.

Hva kan publikums tolkningsrammer bety for deres holdninger til prosjektet?

Hva er publikums holdning til klima- og skogprosjektet?

- Hva synes du om satsningen på regnskogbevaring?
 - Er dette riktig prioritering av Norge?
 - Er det en effektiv måte å redusere klimagassutslipp?
 - Er det en økonomisk måte å redusere klimagassutslippene?
 - Er det enkelt?
 - Hvordan kunne man eventuelt gjort dette mer effektivt eller økonomisk?
- Er prosjektet viktig?
 - Hva synes du er viktig med prosjektet?
- Kan prosjektet være relevant for deg personlig?

Hvor har publikum fått informasjon om klima- og skogprosjektet fra?

Hvor har publikum fått informasjon om prosjektet?

- Hvor har du hørt om regnskogprosjektet?
 - Media? Hvilke? Aviser, TV, radio, internett?
 - Informasjon fra politikere eller andre involverte direkte eller via andre kanaler?
 - Venner, bekjente, familie, kolleger?
 - Er du med i organisasjoner, grupper eller politiske partier der dette er relevant?

Hva kan publikums tolkningsrammer bety for deres holdninger til prosjektet?

Mener publikum selv at media kan ha påvirket deres oppfatning til temaet?

- Hva synes du om medias dekning av temaet?
 - Kan du huske noen oppslag?
- Hvilken betydning mener du at media kan ha hatt for din oppfatning av dette temaet?
 - Medias betydning i denne i forhold til andre saker?
 - Hva kunne bidratt til at det fanget din oppmerksomhet i større grad?

Vedlegg 2: Intervjuguide for journalistintervjuene

Veiledende spørsmål:

Del 1: Forekomst av debatter, aktører og standpunkt

1. Hva er de mest relevante **politiske** problemstillinger rundt REDD i Norge som blir diskutert i de viktigste mediene i dag?
2. Hva har du erfart er de temaene som oftest dekkes av **media** i forhold til REDD, og hvorfor: Er de tekniske aspekter ved REDD, økonomiske, politiske, vitenskapelige, klima, miljø, rettferdighet, kultur? (Gi eksempler)
3. Hvem er de viktigste **aktørene** som former disse debattene?
4. **Hvordan** forsvarer disse aktørene sine politiske standpunkt overfor det offentlige?

Del 2: Viktige politiske hendelser

5. Hvis du ser tilbake på den tiden da saker om REDD ble viktige på den nasjonale politiske dagsorden og begynte å bli rapportert i media. Kan du huske hvordan dette skjedde?
6. Kan du nevne viktige nasjonale politiske begivenheter som har representert milepæler som har formet den nasjonale politiske diskusjonen om REDD i media siden da?

Del 3: Medias kilder

7. Hva er de viktigste kildene til informasjon om REDD for media i Norge? Og for din avis spesielt?

Etter svaret be respondenten å fylle i følgende tabell:

Viktigste mediekilder:	
Internasjonale medier	

Andre nasjonale medier	
Stoff fra internasjonale nyhetsbyråer	
Stoff fra nasjonale nyhetsbyråer	
Vitenskapelige artikler	
Forskningskonferanser	
Statlige pressekonferanser	
Pressekonferanser av sivilsamfunn (f.eks. organisasjoner)	
Pressekonferanser arrangert av næringslivet	
Offentlige aktører	
Sivile aktører	
Næringslivsaktører	
Annet: aktører fra andre land, viktige	

Vedlegg 3: Kodeskjema for innholdsanalysen

Dette er et redigert utdrag av Code book for the analysis of media frames in articles on REDD (Di Gregorio et al., 2012, s. 4-14).

CODE BOOK

Variables and Codes: derivations and meaning

1. Descriptive variables

LEVEL 1 CODING:

The first set of variables are descriptive, enabling us to identify the article. However, data about the page number, section in the newspaper and the type of article will give different indications of the importance of the article.

Coder_ID

Use this variable to identify who has coded each case. (e.g. you can use the initials of the coders name followed by a sequential number, both of which uniquely identify the coder)

Coder_name: Use this variable to enter the related full name.

Article_ID

This is article same ID that you have assigned to the article when you constructed the database. (The code should follow the format: Year/Month/Day/Newspaper Abbreviation/page number of article/order on same page if two or more articles-a,b,c (i.e., 20090101JP1a)).

Paper

This variable will need to be coded according to the newspaper you have selected in your country.

1. 1st newspaper
2. 2nd newspaper
3. 3rd newspaper

Day

Choose a code for the day of the week.

1. Monday
2. Tuesday
3. Wednesday

4. Thursday
5. Friday
6. Saturday
7. Sunday

Page

Type in the page number on which the article begins.

Section

This is currently a string variable, in which you type the section of the newspaper in which the article appears. Is it, for example, in the home, international, features or business section?

Once we know all possible answer options, this can be recoded into a numeric variable with codes.

Date

Type in the date in which the article was published. Use the following format:

DD-month abbreviation-YYYY e.g. 31-Jan-2009

Words

Enter the word length of the article.

Type

Choose a code for the type of article being analysed

1. News
2. Feature
3. Letter
4. News summary
5. Editorial

Author

Type in the name of the author of the article if available (being sure to get the spelling correct)

Headline

Copy-and-paste the headline of the article into this string variable.

Does the article make only a passing reference to REDD?

1. Yes
2. No

If yes, no further coding is required.

2. Variables analysing the primary and secondary frames

LEVEL 2 CODING:

The second set of variables analyse the primary and secondary frames for each article. Variables prefixed with **F1** refer to analysis of the primary frame (frame 1) and variables prefixed with **F2** refer to analysis of the secondary frame.

Note that when a secondary frame has not been identified (**F2_PRESENCE=No**), the rest of the variables in this section is coded as or '**There is no F2**' or '**not applicable**' (the related code stored in the database is '999') when they refer to the secondary frame.

F1/F2TYPE

What aspect of the issue does the frame refer to? (You may only select one code from the following list)

1. **Diagnostic:** Identifies a **problem/issues** and often **who** or **what** to blame for the problem (related to REDD), including dismissing the reality of the problem altogether.
2. **Prognostic:** Involves the articulation of a **proposed solution** to the problem, or at least a plan of attack, and the strategies carrying out the plan.
3. **Symptomatic:** Identifies **why** an issue is a problem, often by discussing **the consequences** of a problem. For instance, the effects of bad policies on REDD on emission reduction, ecological systems, and the consequences for people etc.).
4. **Motivational:** Going beyond the basic existence of the issue and its causes and consequences, puts forward **moral and motivational reasons** why the speaker and/or others should be concerned about the problem and take action on it or ignore it. It tries to rally the reader behind a cause in relation to REDD.
5. **Other:** It approaches the issue differently from the above choices. This should be used only if none of the above applies. Most frames should fit in the choices 1-4.

999. (*For F2 variables only*) **Not applicable** or **There is no F2**.

F1/F2LEVEL

The codes in this variable fall into 3 categories, and refer to the scale of the political system to which the frame mainly refers to in relation to REDD issues:

1. **International:** Mainly concerned with REDD within an international global framework: e.g. issues related of the global REDD framework, UNFCCC negotiations and global climate change regime, global concerns related to REDD
2. **National:** Mainly concerned with national issues related to REDD: e.g. national policy-making, assessment of existing national conditions, implementation issues, national public opinion etc.
3. **Sub-national:** Is mainly concerned with sub-national (can refer to state level for federal systems; regions or provinces or districts which have some autonomy in decisionsmaking): e.g. reporting on problems at the sub-national level in particular policy conditions related to REDD, or about concerns or policy of sub-national governments.
4. **Local:** Is mainly concerned with very local level issues: e.g. reporting on specific problems at the local level (e.g. single projects), local incidents related to REDD, or about concerns of local actors.

999. (*For F2 variables only*) **Not applicable** or **There is no F2.**

F1/F2METATOPIC

1. **Ecology:** frame refers mostly to ecological or “green” aspects of forest, plants, biodiversity, conservation and forest protection, and CO2 emission/stocks/sequestration from deforestation and degradation.
2. **Economics and markets:** frame refers mostly economics aspects related to industry, commerce, markets, business groups, business lobbyists, specific products or spokespeople of business interests. Include economic impacts upon society.
3. **Politics and policymaking:** frame refers mostly to individuals, processes or claims of governments and other political actors (parties) at any level, whether international, in national, opposition, the civil service, quasi non-governmental organisations or local authorities. Includes policy design and implementation.
4. **Civil Society:** frame refers mainly to civil law claims and rights, campaigns and protests - demonstrations, direct action, public opinion polls, consumer reports.

5. **Governance context:** frame refers mainly to the existing general governance conditions (corruption, law enforcement, monitoring and verification mechanisms) in a country and its implications for reducing emissions through avoided deforestation and degradation.
6. **Science:** frame refers mostly to discoveries, fundamentals, new studies, release of scientific reports on applied science and new technologies. This category includes discussion of any scientific findings, scientific controversy, change in science, science reports etc.
7. **Culture:** frame refers mostly to lifestyles, practices of individual and community living, consumption patterns and popular culture.
8. **Other:** any other meta-topic not captured above. Use this category sparingly, only if none of the others can apply.

999. (*For F2 variables only*) **Not applicable** or **There is no F2.**

F1/F2TOPIC

The codes in this variable fall into 10 sections, the lettered subtitles that specify central topics related to REDD issues. The numbers are the possible coding options. Code only one of these for the topic of the primary and secondary frame.

A) Ecology

FOREST:

1. **Deforestation:** related to ecology of deforestation in reference to carbon emissions (e.g. as a consequence of clear felling, fires and conversion to other uses)
2. **Degradation:** related mainly to ecology of degradation of forests in reference to carbon emissions (e.g. as a consequence of selective logging or fires)
3. **Forest conservation:** related mainly to ecology of forest conservation in reference to carbon stock enhancement
4. **Enhancement of forest carbon stocks:** refer to forest restoration and regeneration
5. **Sustainable forest management:** mainly related to technical issues related to sustainable methods to manage forest as RIL and timber certification
6. **Afforestation and reforestation:** refers to planting of new forests (includes tree plantations) on lands that historically have not contained forests, and to schemes under this categories currently included in CDM mechanisms

AGRICULTURE:

7. **Small-scale agricultural management systems:** ecological characteristics of small-scale agriculture, agroforestry schemes, limits and opportunities to reduce emissions
8. **Large-scale agriculture and livestock management systems:** ecological characteristics of large-scale agribusinesses and livestock systems, limits and opportunities to reduce emissions

BIODIVERSITY:

9. **Biodiversity conservation:** focusing mainly on conservation of biodiversity as co-benefit or as opposed to carbon sequestration
10. **Other major ecological concerns:** any other major ecological concern not captured above

B) Economics and markets

11. **Funding:** refers to issues related to funding of REDD processes, relations to donors and design and implementation of financial mechanisms
12. **Carbon Trading:** refers to intermediation and trading of carbon credits from REDD, can include creating REDD projects for carbon trading. Can also relate to business related profit-making activities in carbon trading.
13. **Cost-efficiency of REDD:** refers to considerations related to reducing or containing costs (including transaction costs). Can refer to preparedness activities as well as REDD schemes.
14. **Economics and business:** refers to other economic issues as effects on the economy in general, or economic interests of business, or specific companies.

C) POLITICS and POLICYMAKING:

C.A.) Elite politics

15. **International Organizations and political debates:** refers to politics of UNFCCC meetings where REDD issues are discussed, position of different countries or country coalitions aimed to influence public opinion or national policies.
16. **State and bureaucratic interests:** refers to statements on a government agency agenda, state interests often represented in bureaucracies, struggles between and with state agencies on REDD issues to protect/ expand spheres of influence
17. **Business interests:** refers to indication of industries opposing or pushing for REDD in order to gain financially (or reduce losses) from REDD schemes.

C.B.) Policy-making

C.B.A.) Design of REDD strategy/policies: refers to the policy-making process related to REDD policies, from agenda setting to policy formulation, including design of demonstration activities and MRV processes, and REDD-Plus sectors.

- 18. REDD Readiness activities (activities for readiness NOT primarily linked to a specific REDD locality, for example institutional changes, capacity building, etc.)**
- 19. Forest policies/ policy reform**
- 20. Agricultural and agrobusiness policies/ policy reform**
- 21. Demonstration activities (activities related to pilot projects in specific localities)**
- 22. MRV policies**
- 23. Infrastructure policies/ policy reform (road building etc.)**
- 24. Energy policy policies/ policy reform**
- 25. Industrial sector policies/ policy reform**
- 26. Decentralization/regional autonomy policies/ policy reform**
- 27. Land tenure policies/ policy reform**
- 28. Indigenous rights policies/ policy reform**
- 29. Carbon tenure policies**
- 30. Policy reforms in other sectors (e.g. elimination of perverse incentives/subsidies)**

C.B.B.) Policy Implementation (refers to implementation of national REDD policy strategy)

- 31. REDD Readiness activities**
- 32. Forest policies/ policy reform**
- 33. Agricultural and agrobusiness policies/ policy reform**
- 34. Demonstration activities**
- 35. MRV policies**
- 36. Infrastructure policies/ policy reform (road building etc.)**
- 37. Energy policy policies/ policy reform**
- 38. Industrial sector policies/ policy reform**
- 39. Decentralization/regional autonomy**
- 40. Land tenure policies**
- 41. Indigenous rights policies/ policy reform**
- 42. Carbon tenure policies**
- 43. Policy reforms in other sectors (e.g. elimination of perverse incentives/subsidies)**

C.B.C.) Policy coordination and participation:

- 44. Intermediation and coordination:** refers to efforts or concerns about **coordination** of sectoral government agencies, or coordination across level (national, sub-national, local)
- 45. Stakeholder consultation:** refers specifically to efforts or concerns to assure **inclusions and participation** of multiple stakeholders in policy discussions

C.B.D.) Equity and Distributional issues:

- 46. Benefit-sharing:** refers to the policy discussions on rights to carbon and decision on benefit sharing mechanisms across stakeholders for REDD schemes.

D) Civil society

- 47. Civil society interests:** refers to statements, positions, release of reports of civil society actors
- 48. Campaigns/protest:** refers to expressly politically oriented protest **actions** and responses of citizens and civil society organizations (e.g. demonstrations, direct action, email campaign)
- 49. Civil law:** involving a civil law claim, and class actions related to issues relevant to REDD-Plus

E) Governance

- 50. Illegal logging:** refers to law enforcement issues related to logging activities, international trade, monitoring and verification of certification etc.
- 51. Governance for effective monitoring, reporting and verification:** refers to governance issues related to needed monitoring report and verification of carbon emission reduction of REDD schemes
- 52. Governance of carbon markets:** refers to governance issues related to fraudulent activities and lack of transparency and law enforcement in carbon markets
- 53. Governance of international funds for REDD:** refers to governance of funds provided by the international community at the national and sub-national level related to lack of transparency and law enforcement in administration of these funds.
- 54. Corruption:** refers to corrupt and collusive practices (involving illegal activities involving government officials) and related law enforcement issues
- 55. Other law enforcement:** involving the implementation and enforcement of criminal law other than indicated in the above categories

F) Science

- 56. Scientific funding and processes**
- 57. New scientific methods, fundamentals, new studies**
- 58. Applied science, new technologies:** (e.g. measuring degradation)

G) Culture

- 59. Knowledge and public understandings:** knowledge, education, public opinion (poll results, consumer reports).
 - 60. Lifestyle:** practices of individual and community living, consumption patterns
 - 61. Official national culture:** drawing on ideas and symbols of nation
 - 62. Minority culture:** referring to minority cultural groups
 - 63. Popular culture:** celebrities, films, books.
- 99.** In case F1/F2METATOPIC falls under 8. 'Other'.

999. (*For F2 variables only*) **Not applicable** or **There is no F2.**

F1/F2KEYWORD1

F1/F2KEYWORD2

These are 2 string variables each containing 1 keyword. Manually enter the two keywords (1 in each variable field) that most clearly represent the related frame. This can be quantitatively coded at a later date, if appropriate.

F2_PRESENCE

Was it possible to identify a secondary frame? A secondary frame will not be identifiable in all cases. Simply code

1. Yes
2. No

LEVEL 3 CODING:

Level 3 coding will be undertaken for the primary frame and if present, for the secondary frame as well. First complete the primary frame, then pass to the secondary frame. NOTE: most short articles only have 1 primary frame.

F1/F2ADVOCATE

Is there an advocate for F1/F2?

1. Yes
2. No

999. (*For F2 variables only*) **Not applicable:** there is no F2

F1/F2FUT_ADVOC

What assessment of the future does the **advocate** offer in relation to the REDD schemes and policies?

1. **Optimistic:** REDD schemes and policies are likely to have mainly positive outcomes, and are thus desirable. Reflects the position of supporters of REDD schemes and policies.

2. **Pessimistic:** REDD schemes and policies are likely to have mainly negative outcomes, and are thus undesirable. Reflects the position of sceptics of REDD schemes and policies.
3. **Neutral:** REDD schemes and policies are likely to result in a mix of positive and negative outcomes
4. **No outlook:** no view is expressed about the prospects for future outcomes of REDD schemes and policies

99. Not applicable: There is no advocate for F1/F2

999. (For F2 variables only) Not applicable. There is no F2.

F1/F2OUT_ADVOC

What is the main concern of the frame **advocate** in term of REDD policy outcomes?

1. **Effectiveness:** the advocate of the frame is mainly concerned with issues related to effective reduction of CO2 emissions from deforestation and degradation.
2. **Efficiency:** the advocate of the frame is mainly concerned with issues related to cost-efficiency of REDD strategies and policies. (Efficiency refers to whether the given emission reduction is achieved at the lowest possible cost.)
3. **Equity:** the advocate of the frame is mainly concerned with fair distribution of benefits and costs, livelihoods/poverty reduction, protection of rights (e.g. indigenous communities).
4. **Other co-benefits:** the advocate of the frame is mainly concerned with other co-benefits (not included in point 3). These co-benefits mainly include benefits related to economic development and biodiversity
5. **Other:** There is no major concern stated in relation of effectiveness, cost-efficiency, or equity.

99. Not applicable: There is no advocate for F1/F2

999. (For F2 variables only) Not applicable. There is no F2.

F1/F2TYPE_ADVOC

What is the nature of the individual or group most closely associated with the promotion of the frame (in the case of the primary frame (F1) this actor is the 'primary definer')? Type in the code from the list below

1. **National level state and bureaucratic actors:** individuals from, or views attributed to, organizations involved with government and state administration mainly at the national level, the civil service, quasi-autonomous non-governmental organizations
2. **Sub-national or local level state and bureaucratic actors:** individuals from, or views attributed to, organizations involved with government and state administration at sub-national or local level, or local authorities
3. **Legal:** spokespeople from, or views attributed to, legal organizations
4. **Trade union:** spokespeople from, or views attributed to a trade union or group of unions based on a specific profession (e.g. The National Union of Miners)
5. **Farmers federation or farmers group:** spokespeople from, or views attributed to farmer groups or federations
6. **Indigenous organizations:** spokespeople from, or view attributed to indigenous organizations (based on ethnic minority identity)
7. **Domestic NGO or NGO coalition:** spokespeople from, or views attributed to, non-governmental organizations without a primary environmental commitment (gender, poverty, development etc.)
8. **Domestic ENGO or ENGO coalition:** spokespeople from, or views attributed to, environmental non-governmental organizations
9. **International NGO:** spokespeople from, or views attributed to, international non-governmental organizations without a primary environmental commitment (e.g. Christian Aid, Oxfam)
10. **International ENGO:** spokespeople from, or views attributed to, international environmental non-governmental organizations (e.g. Friends of the Earth, WWF, CI)
11. **National private business:** spokespeople from, or views attributed to, single domestic companies or industry representatives

12. Multinational corporation: spokespeople from, or views attributed to, multi – or transnational companies or industry representatives

13. Business association: spokespeople from, or views attributed to, associations representing companies of a specific industrial sector (e.g. Association of Pulp and Paper Industries)

14. National research centre/think tank/ educational institution: researchers from, or views attributed to, a university, research institution, think tank, or other education organization.

15. International research centre/think tank/ educational institution: researchers from, or views attributed to, an international research institution, think tank, or foreign education organization (CIFOR, WRI, Oxford University).

16. Intergovernmental Organization and Bodies: spokesman or statements from an organization primarily comprised of or controlled by sovereign states (referred to as member states) (UNFCCC, World Bank, IPCC....)

17. Individual: an individual advocate with no identifiable organizational or sector affiliations.

99. No advocate: no identifiable frame advocate (this is likely to be the case for editorials and summary articles).

999. (For F2 variables only) Not applicable. There is no F2.

F1/F2ADVOC_ORG

This is a string variable. Type in the name of the advocate organization, when appropriate. Be careful to spell the name correctly.

F1/F2ADVOC_IND

This is a string variable. Type in the name of the advocate individual, if appropriate. Be careful to spell the name correctly.

F1/F2ADVOC_STANCE

This is a string variable. Using only a few words, please give some contextual information to define the demands, or preferred policy options expressed by the advocate. (Present it as a stance which an audience can agree or disagree with). If a clear stance is present in the written text, you can cut and paste the statement.

F1/F2ADVERSARY

Is there an **adversary** for F1/F2?

1. Yes
2. No

999. (*For F2 variables only*) **Not applicable:** there is no F2

If there is an adversary, describe them using the same variables as the ones describing the advocates.

3. Protest event analysis

The third group of variables consist of a protest event analysis, based on what is written in each article as a whole (not within each frame).

PROTEST

Does the article mention protest?

1. Yes
2. No

The following variables refer to the totality of protest events identified in the article. One protest event can include different types of protests, or less often an article might report multiple protests of different types. These cases will be coded in the same way, by simply identifying all different types of protests mentioned in the article.

PRO_CONV

If protest was mentioned, did the article refer to conventional protest. Conventional protest includes ‘demands for judicial review, actions such as collective representations to officials or elected politicians, public meetings, leafleting and the collection of signatures on petitions’ (Rootes, 2006:31).

1. Yes
2. No

99. No protest mentioned

PRO_ATTA

If protest was mentioned, did the article refer to an attack on property? These are defined as minor attacks on property that do not pose a threat to human life. Can include theft (Rootes 2006:31).

1. Yes
2. No

99. No protest mentioned

PRO_CONF

If protest was mentioned, did the article refer to confrontational protest? This includes blockades, occupations or buildings or land.

1. Yes
2. No

99. No protest mentioned

PRO_DEM

If protest was mentioned, did the article refer to demonstrative protest? This means street marches, demonstrations, vigils and rallies.

1. Yes
2. No

99. No protest mentioned

PRO_VIOL

If protest was mentioned, did the article refer to violent protest. This is defined as ‘attacks on persons whether or not they cause actual injury, and including any attacks on property that might be potentially life threatening’ (Rootes 2006:31-2).

1. Yes
2. No

99. No protest mentioned

4. Policy Event analysis

A policy event represents an important milestone in the making of domestic REDD policy.

DOM_MOMENT

Does the article mention a **domestic** policy event?

1. Yes
2. No

DOM_MOMENT_TYPE

What is the nature of the **domestic** policy event?

1. Government announcement of a policy decision
 2. Political actor pushing for the a specific policy proposal/option
 3. Release of and influential policy or research document on REDD from a government agency, a research institute, or an influential NGO
 4. Consultation on pending legislation
 5. Passage of a Bill or enactment of a new regulation
 6. Prime (or other) minister landmark speech on REDD
 7. Other
99. Not applicable

DOM_EVENT_DETAILS

This is a string variable. Using only a few words, please give some contextual information to define the policy decisions or policy options that is discussed. (present it as a stance which an audience can agree or disagree with)

INT_MOMENT

Is there an **international** policy event? [These are milestones in international politics that bear upon domestic politics. We assume that all international political events involving REDD reported in national newspapers have domestic relevance.]

1. Yes
2. No

INT_TYPE

What is the nature of the **international** policy event?

1. A landmark speech made by a minister from another country or other international actor (e.g. U.N. Secretary General, World Bank)
 2. The passage or implementation of legislation in another country
 3. A COP meeting and/or related decision point
 4. A *Gn* summit
 5. An EU summit
 6. Another international meeting/summit
 7. Other
99. Not applicable

INT_MOMENT_DETAILS

This is a string variable. Using only a few words, please give some contextual information to define the main policy decisions or policy options represents by the international policy event. This can then be coded at a later stage if necessary.

INT_RESPONSE

Is there a domestic response to the international policy event?

1. Yes
2. No

The following variables aim to assess the nature the domestic response to the international policy event.

INT_RESPONSE_DETAILS

This is a string variable. Using only a few words, please give some contextual information to define government response to the international policy event. (present is as a stance which an audience can agree or disagree with). This can then be coded at a later stage if necessary.

5. Policy actor list

Next identify any other actor mentioned in the article that appears to be relevant in the REDD debate addressed in the article. Do not include the advocate and adversary, as these have been identified earlier. For each different actors enter the following variables.

The next 4 fields identify an actor:

ORGNAME

This is the preferred entry for actors, which is the name of the organization to which her/he belongs to.

Example: **ORGNAME:** World Wildlife Fund For Nature

ACRONYM

If the organization is mentioned by its acronym specify it:

Example: **ACRONYM:** WWF

PERSON

In some cases, actors are single individuals mentioned only by their name. In that case enter the full name of the person.

Example: **PERSON:** Leslie Jones

POSITION

In some cases a position in the organization is mentioned as often the case for high ranking government officials:

Example: **POSITION:** Deputy Chief Executive

Among these four identifiers, enter all those that are indicated in the article. Leave those fields blank for which the information is not provided in the article. Be careful to spell the names correctly.

